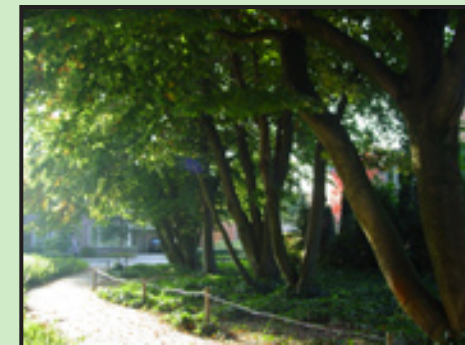

Groen heeft de toekomst

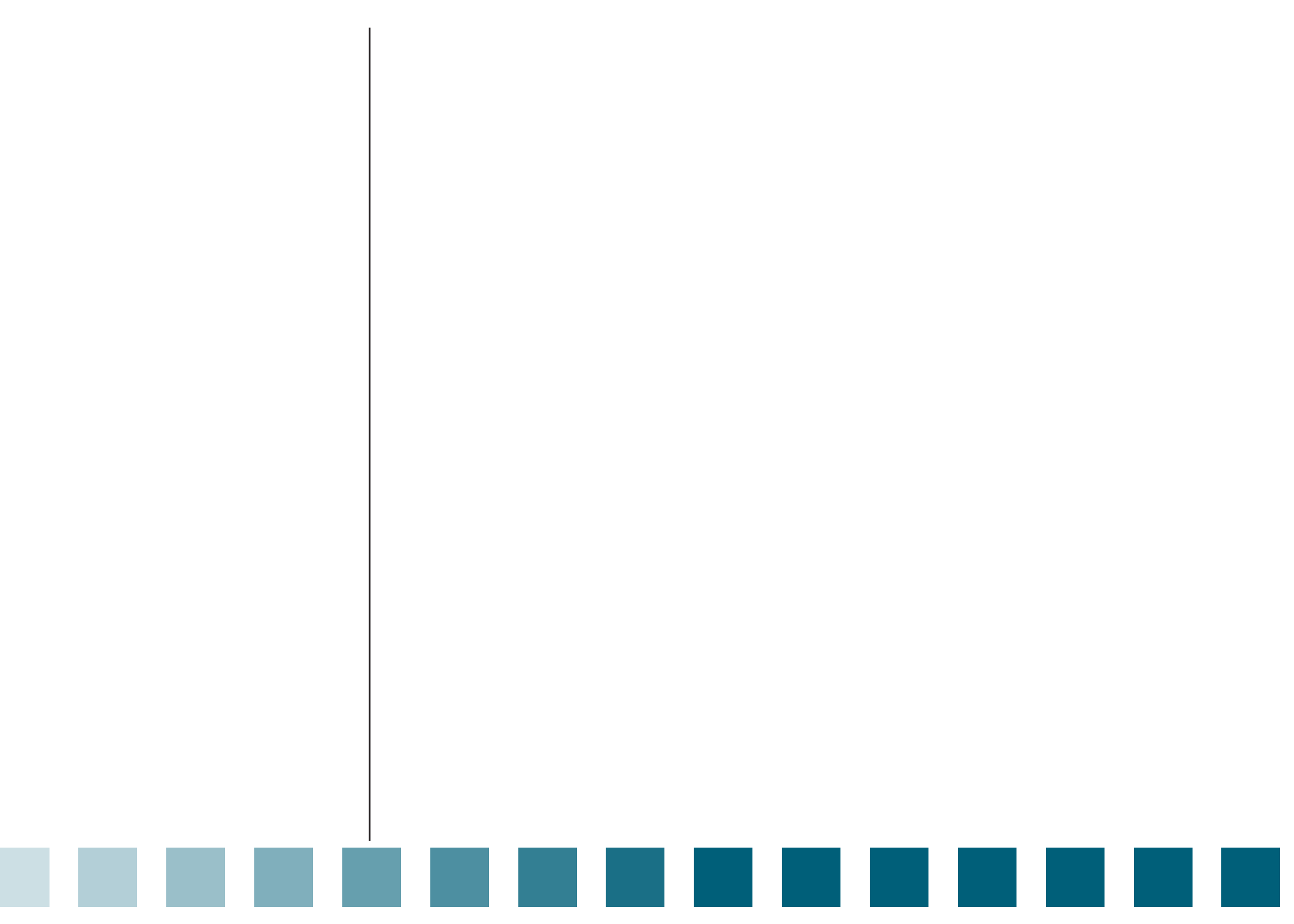

Groenbeleidsplan gemeente Waalre

BTL

Advies

GROEN HEEFT DE TOEKOMST

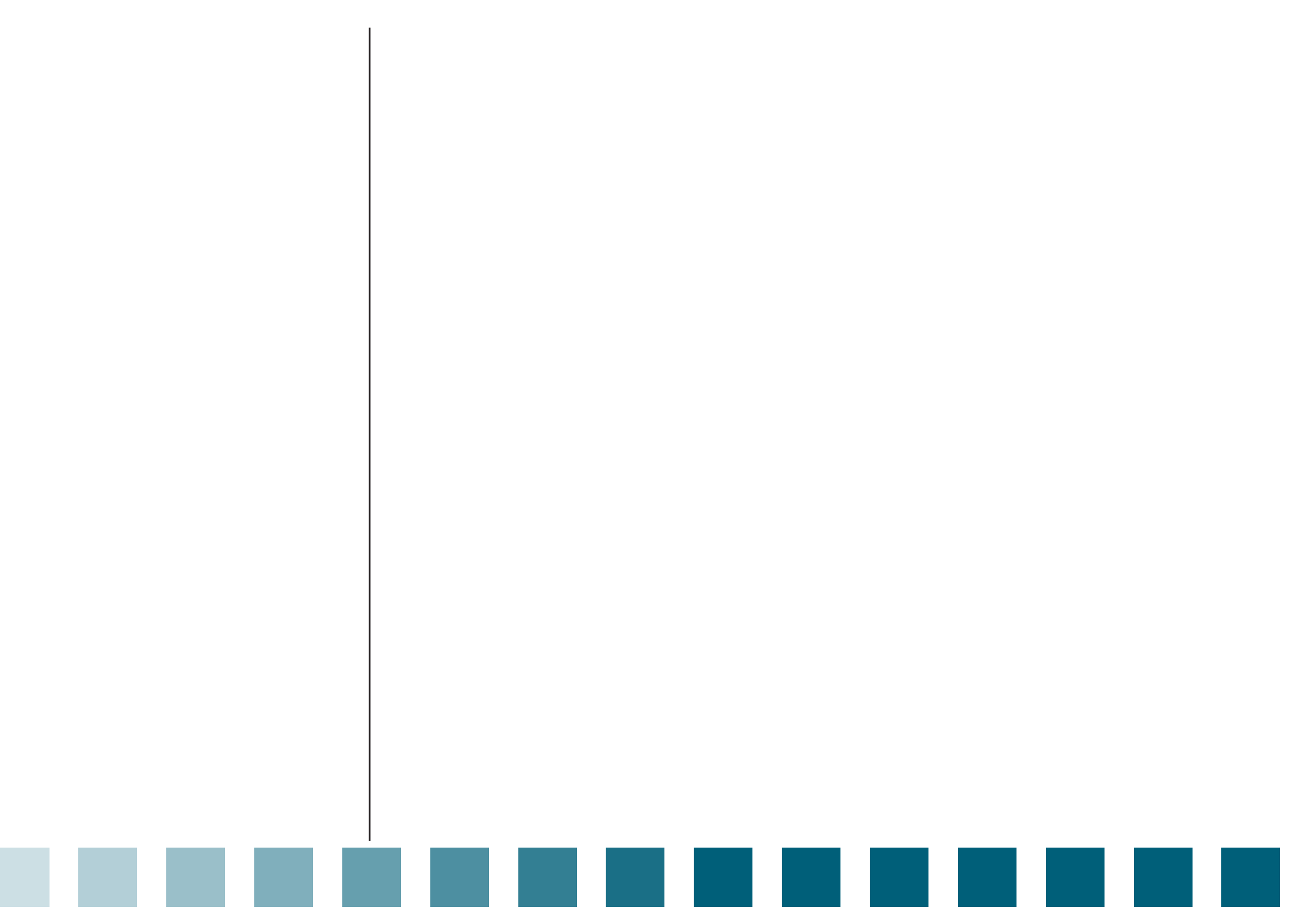
Groenbeleidsplan gemeente Waalre 2009 - 2018

Versie: 4, eindconcept
Datum: april 2009
project: Groenbeleidsplan gemeente Waalre
projectnummer: 227318

Opgesteld door: BTL Advies, Oisterwijk
p: Postbus 385,
5060 JV Oisterwijk
t: 013 52 99 555
f: 013 52 99 550
e: advies@btl.nl
w: www.btladvies.nl

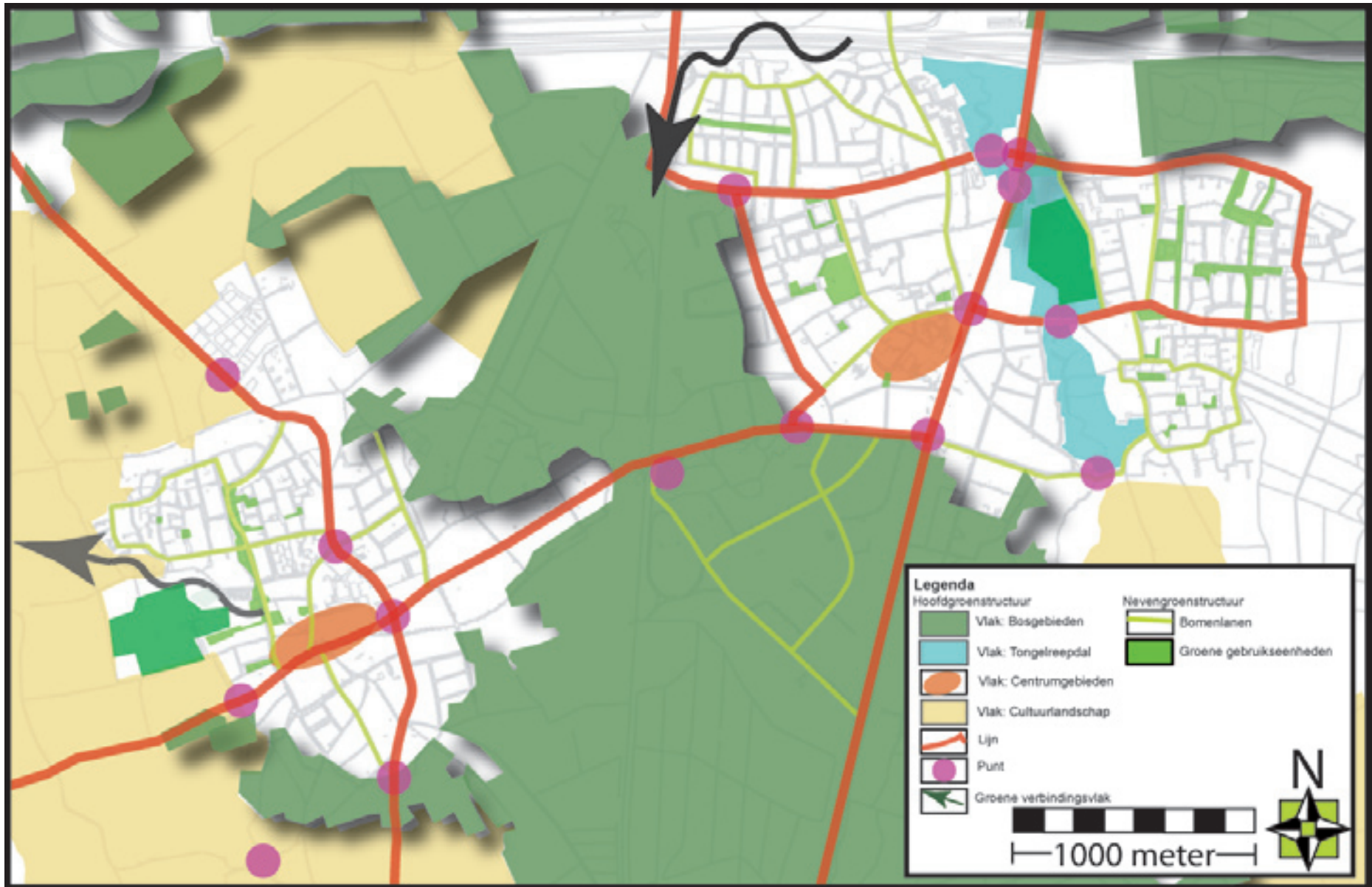
voor: Gemeente Waalre
p: Postbus 10.000
5580 GA Waalre
t: 040 22 82 500
f: 040 22 17 395
e: gemeente@waalre.nl
w: www.waalre.nl

INHOUDSOPGAVE

	Inhoudsopgave	5	4.3.1	Opbouw wijk	46
	Samenvatting	7	4.3.2	Beschrijving aanwezige groen	47
			4.3.3	Ontwikkelingsvisie	47
1	Inleiding	9	4.4	Voldijn	48
1.1	Groenbeleidsplan gemeente Waalre	10	4.4.1	Opbouw wijk	48
1.2	Kaders	11	4.4.2	Beschrijving aanwezige groen	49
1.2.1	Vanuit wet- en regelgeving	11	4.4.3	Ontwikkelingsvisie	49
1.2.2	Vanuit vigerend provinciaal en gemeentelijk beleid	12	4.5	Ekenrooi	50
			4.5.1	Opbouw wijk	50
			4.5.2	Beschrijving aanwezige groen	51
			4.5.3	Ontwikkelingsvisie	51
2	Analyse Waalre	13	5	Groenbeheer	53
2.1	Landschappelijke structuren	15	5.1	Beheerdoelstelling	53
2.2	Natuur	17	5.2	Bepalen van de beheerniveaus	54
2.3	Ontstaanspatronen	19	5.3	Efficiënt groenbeheer	58
2.4	Stedenbouwkundige structuur	21	5.3.1	Aandachtspunten inrichting groen	58
2.5	Wegenstructuur	23	5.3.2	Aandachtspunten beheer groen	59
2.6	Recreatie	25	5.4	Zelfbeheer gemeentelijk groen	60
2.7	Sterkte – zwakte Analyse	27	5.5	Vervanging groen	61
			5.6	Aanbesteding	62
3	Gewenste Hoofdgroenstructuur	29	6	Richtlijnen groenvoorzieningen	65
3.1	Groenstructuur vlakken, lijnen, punten	31	6.1	Groen bij in- en uitbreidingen	65
3.2	Huidige hoofdgroenstructuur	33	6.2	Richtlijnen groen	66
3.2.1	Vlakken	33	6.3	Ontwikkelingsmogelijkheden van ecologische kwaliteiten	68
3.3.2	Lijnen	33	6.4	Groen en luchtkwaliteit	69
3.3.3	Punten	34	7	Uitgifte gemeentelijke eigendommen	71
3.3	Uitwerking hoofdgroenstructuur	35	8	Financiën	73
3.3.1	Vlakken	35	9	Conclusies	75
3.3.2	Lijnen	38		Literatuur	77
3.3.3	Punten	38			
4	Gewenste Nevengroenstructuur	41			
4.1	Uitgangspunten	41			
4.1.1	Beeld en gebruik	41			
4.1.2	Structuren	42			
4.2	Waalre-dorp	43			
4.2.1	Opbouw wijk	43			
4.2.2	Beschrijving aanwezige groen	44			
4.2.3	Ontwikkelingsvisie	44			
4.3	Aalst	46			

SAMENVATTING

In het groenbeleidsplan is de visie gegeven op het groen binnen de gemeente Waalre. Waalre kent een groen beeld en staat bekend om zijn groene uitstraling. Omdat groen aan veranderingen onderhevig is, heeft dit groenbeleidsplan de volgende doelstelling:

- *Kwaliteit groenstructuur behouden door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur.*
- *Groenbeleid als basis voor de ontwikkeling, inrichting en beheer vastleggen, zodat de karakteristieke groenstructuur zich verder kan ontwikkelen tot een duurzame en beheerbare groenstructuur.*

Het uiteindelijke doel is het in stand houden van de groene uitstraling van de gemeente Waalre. Dit wordt onder andere bereikt door onderscheid te maken in een hoofdgroenstructuur, nevingroenstructuur en overig groen. In de hoofdstructuur, bestaande uit vlakken, lijnen en punten, zijn de belangrijkste groenelementen van de gemeente vastgelegd. Deze elementen zijn beeldbepalend voor de gemeente Waalre door de specifieke ligging en functie van het groen. De hoofdgroenstructuur onderscheidt zich op de eerste plaats door het creëren van geleidelijkere overgangen tussen de dorpen en het landschap, wat met name bij de toekomstige uitbreidingen een belangrijk aandachtspunt is. Daarnaast zijn het vergroten van de herkenbaarheid van centrumgebieden en hoofdwegen en het benadrukken van belangrijke accentpunten, zoals kruispunten en entrees van belang om te komen tot de gewenste hoofdgroenstructuur.

Het belangrijkste groen in de wijken maakt deel uit van de nevingroenstructuur. Het groen verduidelijkt het onderscheid tussen de verschillende wijkdelen en versterkt daarmee de wijkstructuur. Het betreft met name groen langs de belangrijkste wegen in de wijk en de grote gebruiksgroeneenheden. Om de kwaliteit van het groen te behouden en versterken worden grote groeneenheden toegepast waarin plaats is voor duurzame, onderhoudsarme en gebruiksvriendelijke groentypen. Bomen moeten de ruimte krijgen om zich vrijuit te ontwikkelen. Dit alles komt de aankleding van de wijken ten goede. Gebruiksfuncties van het groen zoals spelen, verblijven en het maken van een korte wandeling hebben prioriteit.

Beheer is noodzakelijk om de groenstructuur in stand te houden. Momenteel vindt dit beheer op een minimaal niveau plaats. Het netheidsbeheer is hierbij gekoppeld aan een zonering, die is afgestemd op de groenstructuur. Aanbevolen wordt dit netheidsbeheer niet verder terug te brengen, aangezien dit een negatieve invloed heeft op de technische kwaliteit van de beplanting.

Om het realiseren van een karaktervolle groenstructuur te stimuleren zijn richtlijnen opgenomen. Met name in de randen van de kern is de ontwikkeling van groen bij uitbreiding van belang. Ook bieden de randen mogelijkheden om natuurbeleving in en om de kernen mogelijk te maken.

Voor het behoud van het groene karakter van de gemeente Waalre en de realisatie van de gewenste groenstructuur zijn financiële middelen noodzakelijk voor het inrichten, onderhouden en tijdig vervangen van groenvoorzieningen. Om tijdige vervanging mogelijk te maken wordt aanbevolen hiervoor jaarlijks budget te reserveren.

1. INLEIDING

1.1 Groenbeleidsplan gemeente Waalre

Groen neemt een belangrijke plaats in binnen de gemeente Waalre. Grootschalige bosgebieden met vennen en de groene aanblik van het open, deels kleinschalige cultuurlandschap rond de Dommel en de Tongelreep spelen hierbij een voorname rol. Daarnaast is het groen in de kernen van belang. Dit groen en de directe relatie tussen bebouwing en buitengebied staan centraal in dit groenbeleidsplan.

Het groen in de bebouwde omgeving draagt bij aan een aantrekkelijk woon- en leefomgeving en vervult hierbij diverse functies:

Ruimtelijk: de groenstructuur zorgt voor samenhang en identiteit wat de herkenbaarheid en oriëntatie in de kern ten goede komt.

Recreatief: een groene leefomgeving biedt ruimte aan speelgelegenheden en het maken van een korte wandeling. Op deze manier draagt groen ook bij aan onze gezondheid. Onderzoek wijst uit dat men in een groene leefomgeving eerder tot bewegen over gaat en dit ook langer vol kan houden. Daarnaast biedt groen in de wijk de mogelijkheid tot ontmoeting, wat het contact tussen buurtbewoners versterkt. Educatief: door natuurbeleving, avontuur en spel ontdekt men hoe de natuurlijke wereld in elkaar zit. De beleving van de seizoenen, het natuurbesef door bloei en besdracht en de aanwezigheid van diverse fauna leveren hieraan een belangrijke bijdrage.

Esthetisch: groen draagt bij aan een aantrekkelijke woonomgeving. Dat men dit groen waardeert is af te lezen

aan de huizenprijzen, die in een groene woonomgeving duidelijk hoger zijn.

Milieu: bladeren van bomen en struikgewas binden fijnstof, wat de luchtkwaliteit ten goede komt.

Cultuurhistorisch: historische elementen, onder andere in het centrum van Waalre, worden door groen benadrukt en versterkt. Cultuurhistorisch groen draagt hiermee bij aan het karakter en de identiteit van een dorp.

De kwantiteit en kwaliteit van het groen komt echter steeds meer onder druk te staan. Er komt minder ruimte voor groen, maar er worden wel hogere gebruikseisen gesteld. Een eerste stap om de groene kwaliteit van de gemeente te behouden, is het vastleggen van structuren en uitgangspunten voor het groenbeleid. Op deze manier kan het groene karakter van de gemeente worden gewaarborgd. Enerzijds door de bestaande structuren te ontwikkelen en te beschermen. Anderzijds door bij nieuwbouw groen op een goede manier in de plannen in te passen.

Doelstelling

- Kwaliteit groenstructuur behouden door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur.
- Groenbeleid als basis voor de ontwikkeling, inrichting en beheer vastleggen, zodat de karakteristieke groenstructuur zich verder kan ontwikkelen tot een duurzame en beheerbare groenstructuur.

Het groenbeleidsplan heeft geen juridische status, maar met het vaststellen van de inhoud van het plan legt het gemeentebestuur haar beleid met betrekking tot het openbaar groen voor een langere periode vast. Het plan is zowel bedoeld voor ambtenaren, bestuurders als bewoners. Ambtenaren van verschillende disciplines die raakvlak hebben met de openbare ruimte kunnen het plan gebruiken. Hierdoor wordt bij ontwikkelingen van de openbare ruimte de groene kwaliteit in stand gehouden. Deze ontwikkelingen kunnen aan de hand van dit plan in overleg met bestuurders en bewoners worden uitgewerkt. Het groenbeleidsplan doet zo dienst als toetsingskader, wat ook bij andere ruimtelijke plannen (bv bestemmingsplannen) het geval kan zijn.

Leeswijzer

Het groenbeleidsplan bevat twee inhoudelijke onderdelen. Allereerst wordt in de hoofdstukken 2, 3 en 4 ingegaan op de huidige en gewenste groenstructuur. In de hoofdstukken 5, 6 en 7 worden praktische handvatten op het gebied van beheer, ontwikkeling en uitgifte geboden om de gewenste groenstructuur te realiseren.

In hoofdstuk 2 zijn de stedenbouwkundige en landschappelijke structuren vastgesteld, waarop in hoofdstuk 3 de hoofdgroenstructuur is geënt. In deze structuur van vlakken, lijnen en punten zijn de belangrijkste groenelementen van de gemeente vastgelegd. Vervolgens zijn aanbevelingen gedaan om deze groenstructuur te versterken en zo te komen tot de gewenste groenstructuur. In hoofdstuk 4 is per wijk de nevgroenstructuur vastgelegd en een ontwikkelingsvisie opgenomen. De vastgelegde structuren bieden uitgangspunten bij

toekomstige ontwikkelingen voor ontwerp en inspraak, om zo in samenspraak te komen tot een karakteristieke groenstructuur.

Om handvatten te bieden bij het beheer en de ontwikkeling van groenvoorzieningen binnen de gemeente zijn een aantal beleidsthema's opgesteld. Ten aanzien van beheer wordt in hoofdstuk 5 de zonering van beheerniveaus toegelicht en worden aanbevelingen gedaan met betrekking tot vervanging en aanbesteden. Voor de ontwikkeling van nieuwe groenvoorzieningen worden in hoofdstuk 6 richtlijnen gegeven. Tot slot zijn de uitgangspunten van de gemeente ten aanzien van de verkoop van snippergroen vanuit de groenstructuur opgenomen in hoofdstuk 7.

In hoofdstuk 8 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen. In dit hoofdstuk is tevens een financiële paragraaf opgenomen. Hierin wordt aangegeven waarvoor financiële middelen noodzakelijk zijn om de gewenste groenstructuur te realiseren en in stand te houden.

1.2 Kaders

1.2.1 Vanuit wet- en regelgeving

Flora en faunawet

De Flora- en faunawet (Stb. 1998,402) richt zich op de bescherming van inheemse planten- en diersoorten binnen en buiten de beschermde natuurgebieden. Uitgangspunt is het 'nee, tenzij beginsel'. De Flora- en faunawet heeft onder andere gevolgen voor het beheer van groenvoorzieningen. Ook bij alle nieuwe ontwikkelingen zoals nieuwbouw, wegen en inrichting van de openbare ruimte is de Flora en faunawet van toepassing.

Bij ontwikkelingen en groenbeheer in de gemeente moet gekeken worden naar de huidige natuurwaarden (onder andere de aanwezigheid van beschermde soorten en vaste rust- of verblijfplaatsen) en de schadelijke gevolgen die soorten ondervinden bij de uitvoering van werkzaamheden. Voor werkzaamheden zoals het snoeien en rooien van bomen en beplantingen houdt dit veelal in dat deze niet in het broedseizoen van vogels (ongeveer half maart tot en met half juli) mogen worden uitgevoerd.

Voor uitvoering van werkzaamheden die strijdig zijn met de Flora- en faunawet kan ontheffing worden aangevraagd. Uitgezonderd zijn algemeen beschermde soorten die meer algemeen voorkomen, zoals de meeste muizen. Voor deze soorten geldt veelal een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

Verschillende organisaties hebben in het kader van de Flora- en faunawet gedragscodes opgesteld. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de gedragscode "bestendig beheer van gemeentelijke groenvoorzieningen" van de Vereniging Stadswerk Nederland en de Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) in december 2007 goedgekeurd. Gemeenten doen er verstandig aan het gebruik van de gedragscode te implementeren in de organisatie.

Plantenziektenwet

De plantenziektenwet heeft als doel het voorkomen van het optreden en de verspreiding van schadelijke organismen. Op grond van deze wet zijn verschillende besluiten ter bestrijding van afzonderlijke plantenziekten ingesteld. In het Besluit bestrijding Bacterievuur zijn bufferzones aangewezen, waar het opplanten, bewaren en vervoeren van enkele waardplanten (waaronder meidoorn) verboden is. Deze bufferzones zijn momenteel niet in de gemeente Waalre gelegen.

Monumentenwetgeving

In de monumentenwet zijn groenobjecten, waaronder bomen en tuinen, bij een gebouw dat als Rijksmonument is geregistreerd, beschermd wanneer deze in de beschrijving van het object zijn vermeld. Afzonderlijke groenobjecten, zoals bomen of boomgroepen, kunnen niet als Rijksmonument worden geregistreerd. Het groen op en rond Loon, dat behoort tot het beschermde stads- of dorpsgezicht, geniet eveneens bescherming.

Nationaal register monumentale bomen

De Bomenstichting beheert het Nationaal Register van Monumentale Bomen. Het betreft zowel gemeentelijke bomen als bomen in eigendom van derden. Het register monumentale bomen heeft geen juridische status. In het register zijn diverse bomen in de gemeente Waalre opgenomen, zoals de bomen op Loon.

1.2.2 Vanuit vigerend provinciaal en gemeentelijk beleid

Provinciaal streekplan *Brabant in Balans*

Het streekplan Brabant in Balans (2002) is expliciet gericht op het behouden en versterken van de natuurlijke leefomgeving en de kernkwaliteiten van het landschap. Ruimtelijke ontwikkelingen moeten hierop afgestemd zijn. Hoofddoel van Brabant in Balans is een 'zorgvuldiger ruimtegebruik'. Hiertoe zijn ook in de gemeente Waalre diverse gebieden aangemerkt als waardevol. Het plan biedt dan ook handvatten voor ontwikkelingen in en rond de kernen.

Structuurplan Waalre

In dit plan uit 2003 zijn de ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Waalre vastgelegd. Allereerst is de huidige situatie en de gebiedsopgave vastgelegd. Vervolgens zijn de (mogelijke) toekomstige ontwikkelingen en structuren bepaald, die ook van invloed zijn op het aanwezige groen en de toekomstige groenstructuur.

Groenstructuurplan en Groenbeheerplan

Beide plannen dateren uit begin jaren '90. In het groenstructuurplan zijn de belangrijkste groenstructuren en de gewenste ontwikkeling opgenomen. In het groenbeheerplan is in detail het aanwezige groen en het noodzakelijke beheer beschreven. Beide plannen zijn als naslagwerk gebruikt. De in dit plan vastgelegde groenstructuur is hierbij mede geïnspireerd op de reeds vastgelegde structuren in het oude groenstructuurplan

Bomenbeleidsplan gemeente Waalre

De belangrijkste boomstructuren zijn in dit plan vastgelegd. Het behoud van de karakteristieke boomstructuur en een kwalitatief bomenbestand is de belangrijkste doelstelling van het plan. In dit groenbeleidsplan zijn de boomstructuren als uitgangspunt genomen voor de totale groenstructuur.

Gebiedsvisie Waalre-Noord

De grootse uitbreiding in de gemeente Waalre vindt plaats in Waalre-Noord. De relatie met het omliggende groen en de inpassing van de bebouwing heeft bij deze uitbreiding nadrukkelijk de aandacht. In dit groenbeleidsplan zijn de belangrijkste uitgangspunten voor de inpassing opgenomen en zijn richtlijnen aangedragen voor de realisatie van het openbaar groen in de wijk.

2. ANALYSE WAALRE

In dit hoofdstuk wordt de karakteristiek van de gemeente Waalre geanalyseerd. Deze karakteristiek is gebaseerd op de specifieke landschappelijke ligging van de kernen en de hiermee samenhangende ingebruikname. Dit heeft geleid tot de huidige stedenbouwkundige structuren en de hieraan gerelateerde ontsluitingsstructuur. Deze elementen hebben ook hun weerslag op de groenstructuur. Aan de hand van deze karakteristiek is bepaald welke groenstructuren als meest waardevol in de hoofdgroenstructuur opgenomen dienen te worden. Om deze structuren te bepalen is als resultaat van de karakteristiek een sterkte/zwakte analyse opgenomen.

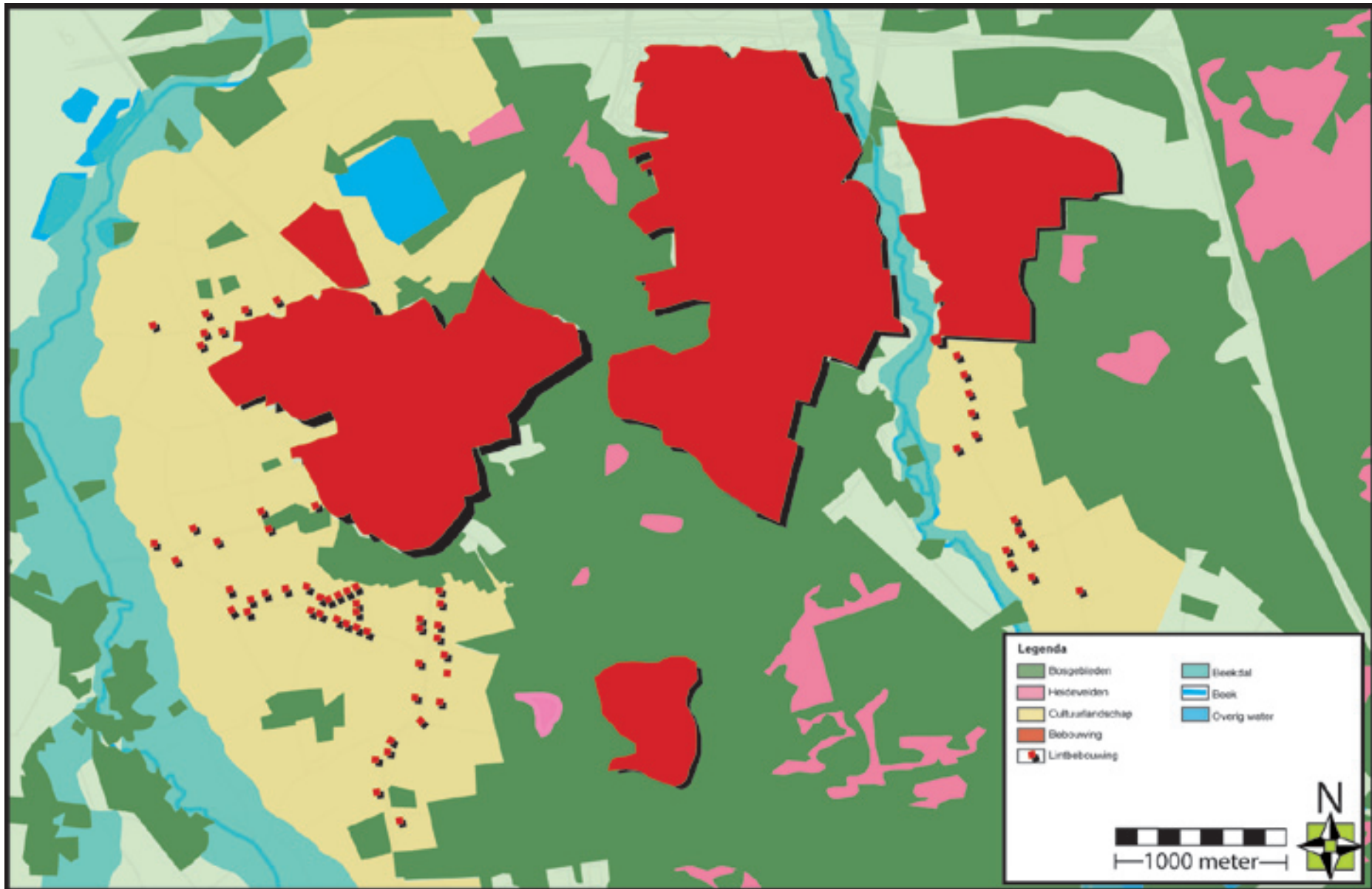

fig. 2.1 Landschappelijke structuur

2.1 Landschappelijke structuren

De landschappelijke structuren (fig. 2.1 Landschappelijke structuur) in de gemeente Waalre zijn noord - zuid georiënteerd. Dit komt door de ondergrond, die de occupatie in belangrijke mate heeft beïnvloed. Specifieke waarden zijn de beekdalen met bosjes en weilanden in de laag gelegen delen en de beboste hogere heideontginningen/ zandgronden met vennen.

Op de overgangen van hogere naar lagere gronden zijn het karakteristieke agrarische cultuurlandschap en de woonkernen ontstaan. De structuren die hierdoor zijn ontstaan, zijn in het hedendaagse Waalre nog goed herkenbaar en dragen in sterke mate bij aan de kwaliteit van het Waalrese buitengebied.

De dorpsranden

De landschappelijke structuren worden zichtbaar in de dorpsranden; kernen komen in aanraking met diverse landschapstypen. De randen worden door bewoners gebruikt om te wandelen en vormen de eerste aanblik van bezoekers. In deze randen zijn de landschappelijke kwaliteiten, zoals akkers, weilanden en de beekdalen met bosjes aanwezig. De bosgebieden met vennen zijn verweven met het boswonen. Het cultuurlandschap en het beekdal van de Tongelreep zijn daarentegen in mindere mate verweven met de dorpsranden.

Het Tongelreepdal

Bijzonder element in de dorpstructuur van Aalst is de landschappelijke structuur van de Tongelreep. Oorspronkelijk was deze te vinden aan de rand van Aalst.

Door de groei van de kern in de afgelopen decennia is de landschappelijke omgeving van de Tongelreep sterk veranderd. Doordat aan weerszijde van de beek bebouwing heeft plaats gevonden maakt de Tongelreep heden ten dagen deel uit van de dorpsstructuur. Het waterschap bereid momenteel plannen voor om de Tongelreep opnieuw te laten meanderen en herinrichting van het beekdal mogelijk te maken, waardoor de ecologische kwaliteit toe neemt.

In de bebouwde kom kent het dal zuidelijk twee verschillende zijden. Aan de landschappelijke oostelijke zijde zijn weilanden en bosjes gelegen. De westelijke zijde heeft een parkachtig karakter met solitaire bomen en boomgroepen. Noordelijker is het dal deels smal door de aanwezigheid van het sportpark en het Brabantiaaterein, die ecologische en functionele (gebruiks)barrières opwerpen. Bij de inbreiding van het Brabantiaaterein wordt deze barrière deels opgeheven. In het concept/inrichtingsplan is een groene, beekbegeleidende zone opgenomen. Na het passeren van de Eindhovenseweg en de Burgemeester Mollaan meandert de Tongelreep richting Eindhoven door de extensief begraasde zone Diepenvoorde.

Kleinschalige cultuurlandschap met weides, bosjes en lanen

Overgang tussen dorpsrand en cultuurlandschap in Waalre-West

Opbouw zuidelijk deel beekdal Tongelreep Aalst

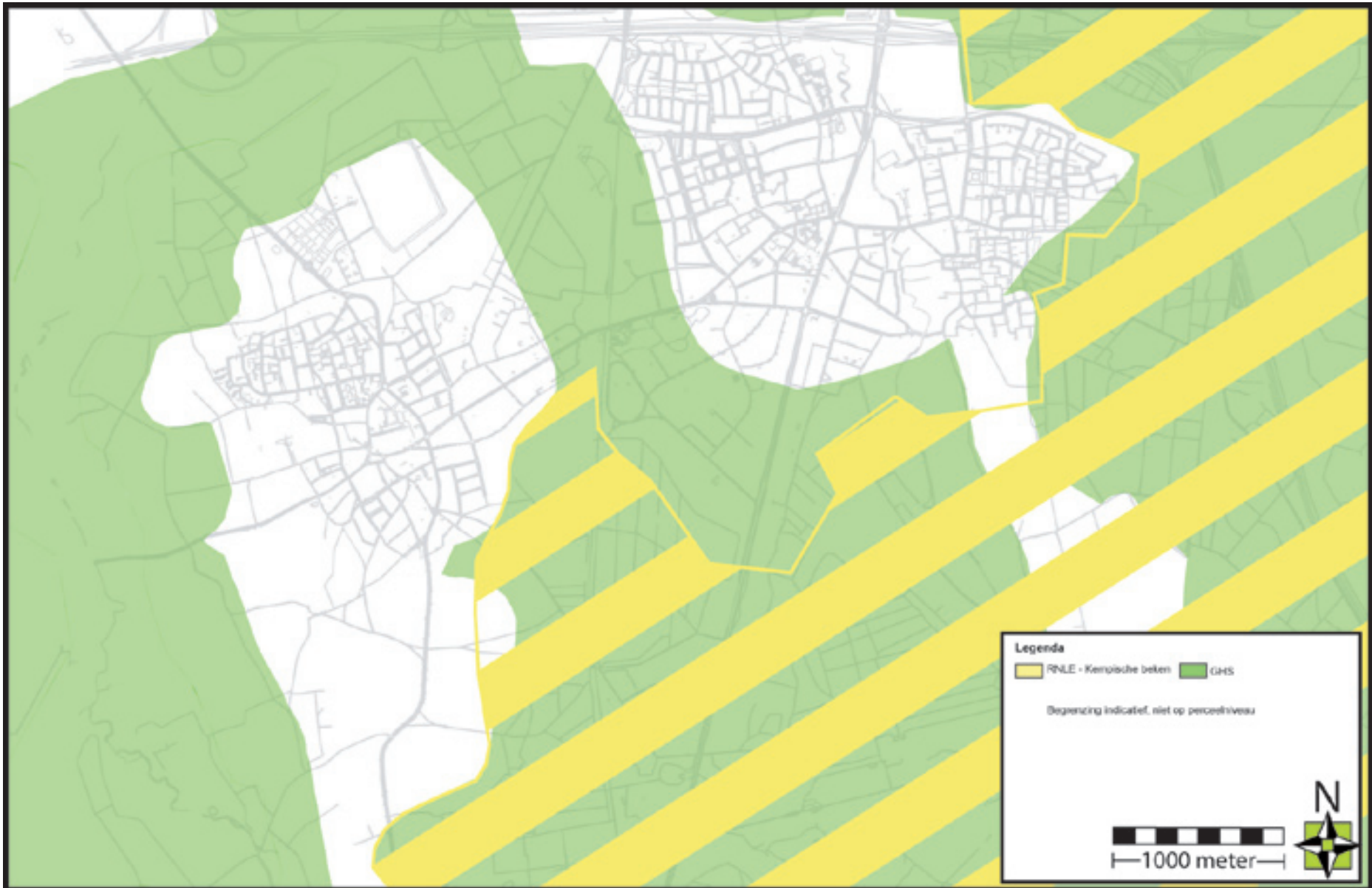

fig. 2.2 Natuurbeleid

2.2 Natuur

De landschappelijke opbouw van de gemeente brengt diverse natuurtypen met zich mee. Deze zijn vastgelegd in landelijke en provinciale plannen. In het streekplan wordt ingegaan op beleidspunten die de natuur in de provincie Brabant moeten behouden en versterken (fig. 2.2 Natuurbeleid). Het beleid bestaat uit een aantal onderdelen.

Groene HoofdStructuur (GHS)

De GHS is opgesteld om de (potentiële) natuurwaarden en de hiermee samenhangende landschappelijke waarden in Brabant planologisch te beschermen. Binnen de gemeente Waalre gaat het hierbij om het Dommeldal en de bossen op de hogere zandgronden. Binnen deze gebieden is ook de door het Rijk aangewezen ecologische hoofdstructuur (EHS) gelegen.

Regionale Natuur- en Landschaps Eenheid (RNLE)

Het oostelijk deel van de gemeente Waalre maakt onderdeel uit van de RNLE Kempische beken. Een RNLE bestaat voor circa tweederde deel uit bos en natuur met daaromheen landbouwgebieden. Tezamen vormen zij een aaneengesloten gebied van ten minste enkele duizenden hectare. Het beleid voor de RNLE is gericht op het beschermen en ontwikkelen van natuur- en landschapswaarden, cultuurhistorische waarden, recreatie met een groen karakter en een bij de schaal en de aard van het gebied passende landbouw.

Binnen de GHS en de RNLE zijn stedelijke ontwikkelingen beperkt onder bepaalde voorwaarden mogelijk. Ze vormen de blijvende, beschermde groene omlijsting van de kernen. Delen van de dorpsranden behoren tot deze groene omlijsting. De dorpsranden bestaan met name uit monotone naaldbossen met vennen en heidevelden. De bossen worden geleidelijk omgevormd naar meer gevarieerde bossen met zowel naald- als loofhout. Hier leven vele bosvogels en zoogdieren als hermelijn en ree.

Dommeldal met beekbegeleidende beplanting

Bosgebieden en landbouwgronden behoren tot RNLE

Groene omlijsting direct waarneembaar vanuit dorpsrand

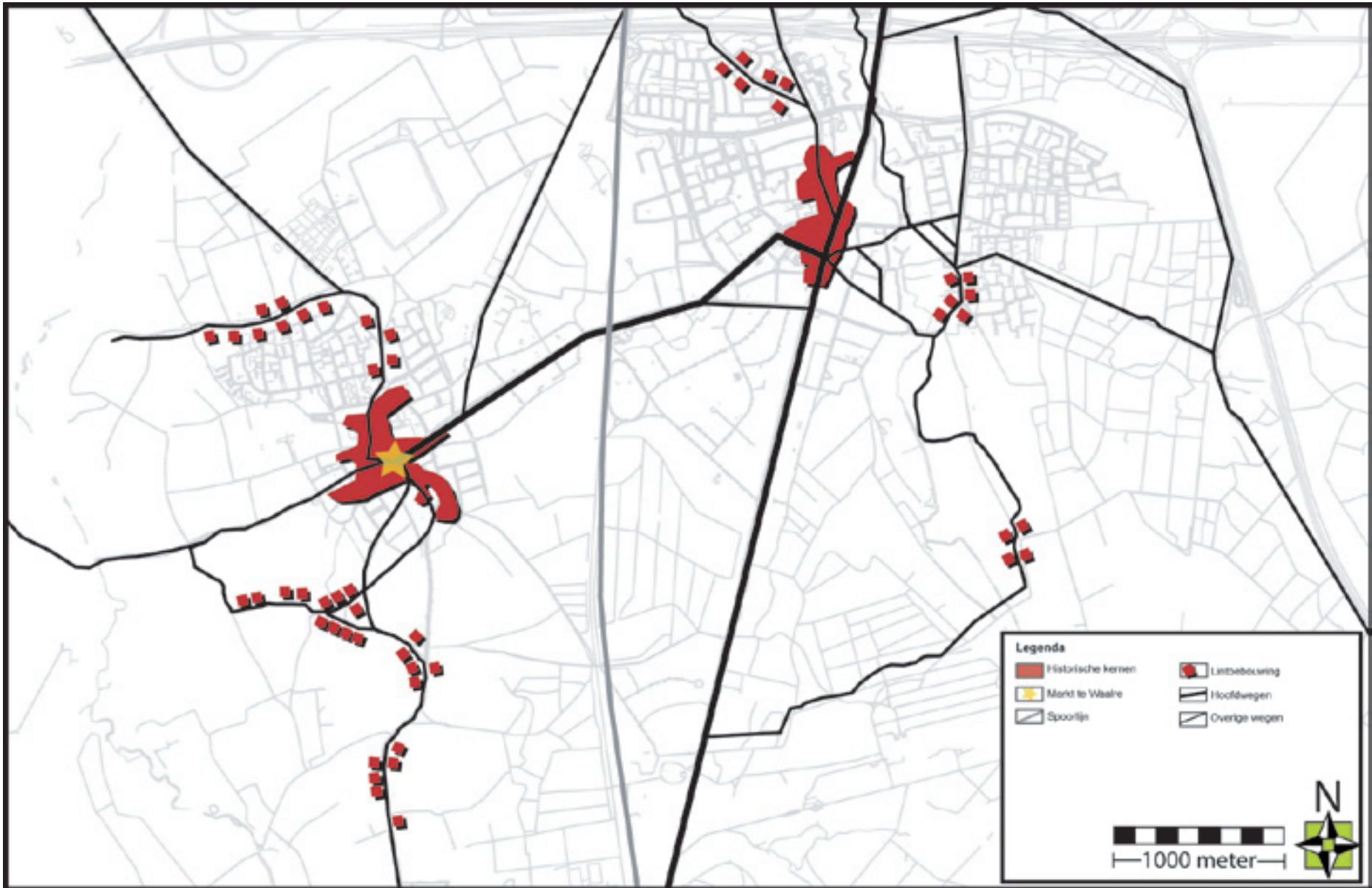

fig. 2.3 Ontstaanspatronen

2.3 Ontstaanspatronen

De ontstaansgeschiedenis van de kernen Waalre en Aalst is verschillend (fig. 2.3 Historische ontstaanspatroon). Beide zijn echter ontstaan op de landschappelijke overgang van droog naar nat aan de randen van de beekdalen. Hier trof men een goede afwatering en een goede ligging voor het toenmalige gemengde agrarische bedrijf aan.

Waalre

Waalre was oorspronkelijk een tiendakkernederzetting. De Markt met de aangrenzende straten vormden het niet-agrarische centrum. Rond de Markt zijn nu allerlei monumentale gebouwen gelegen. Kenmerkend is de spinnenwebstructuur van wegen, die vanuit dit centraal gelegen marktplein uitwaaiëren door de kern richting het buitengebied. Hier bevonden zich verspreid diverse concentraties met boerderijen, nu nog herkenbaar aan de Heuvelstraat, op Loon en rond de Heistraat. Vanaf 1920 vestigden zich langs de Willibrorduslaan de fabrikanten uit het dorp, waardoor een lintvormige villawijk ontstond. Later hebben rond de oude kern diverse uitbreidingen plaatsgevonden.

Aalst

De ontwikkeling van de kern van Aalst is gerelateerd aan de radiale structuur van lintbebouwingen langs wegen. Aan deze wegen heeft bedrijvenontwikkeling plaats gevonden. De aanwezigheid van de Eindhovenseweg, die onderdeel uit maakt van de historische structuur van lintbebouwingen, heeft gezorgd voor snellere ontwikkelingen. Hierdoor heeft Aalst een meer stedelijk karakter dan Waalre, met name vanaf de Eindhovenseweg. Na de oorlog groeide Aalst sterk. Eerst in noordelijke richting waar de wijk Voldijn werd

gerealiseerd, later werd aan de oostzijde van de Tongelreep Aalst uitgebreid met de wijk Ekenrooi.

De historische ontstaanspatronen zijn nog steeds goed herkenbaar. De (historische) groenstructuren gerelateerd aan de historische (lint)bebouwing bepalen mede de uitstraling en herkenbaarheid. Behoud en bescherming van deze groenelementen is noodzakelijk. Dit groenbeleidsplan levert hieraan door het vastleggen van de betreffende structuren een bijdrage.

Structuur tiendakkernederzetting Waalre

Brink Loon met omliggende boerderijen

Stenige karakter Aalst langs Eindhovenseweg

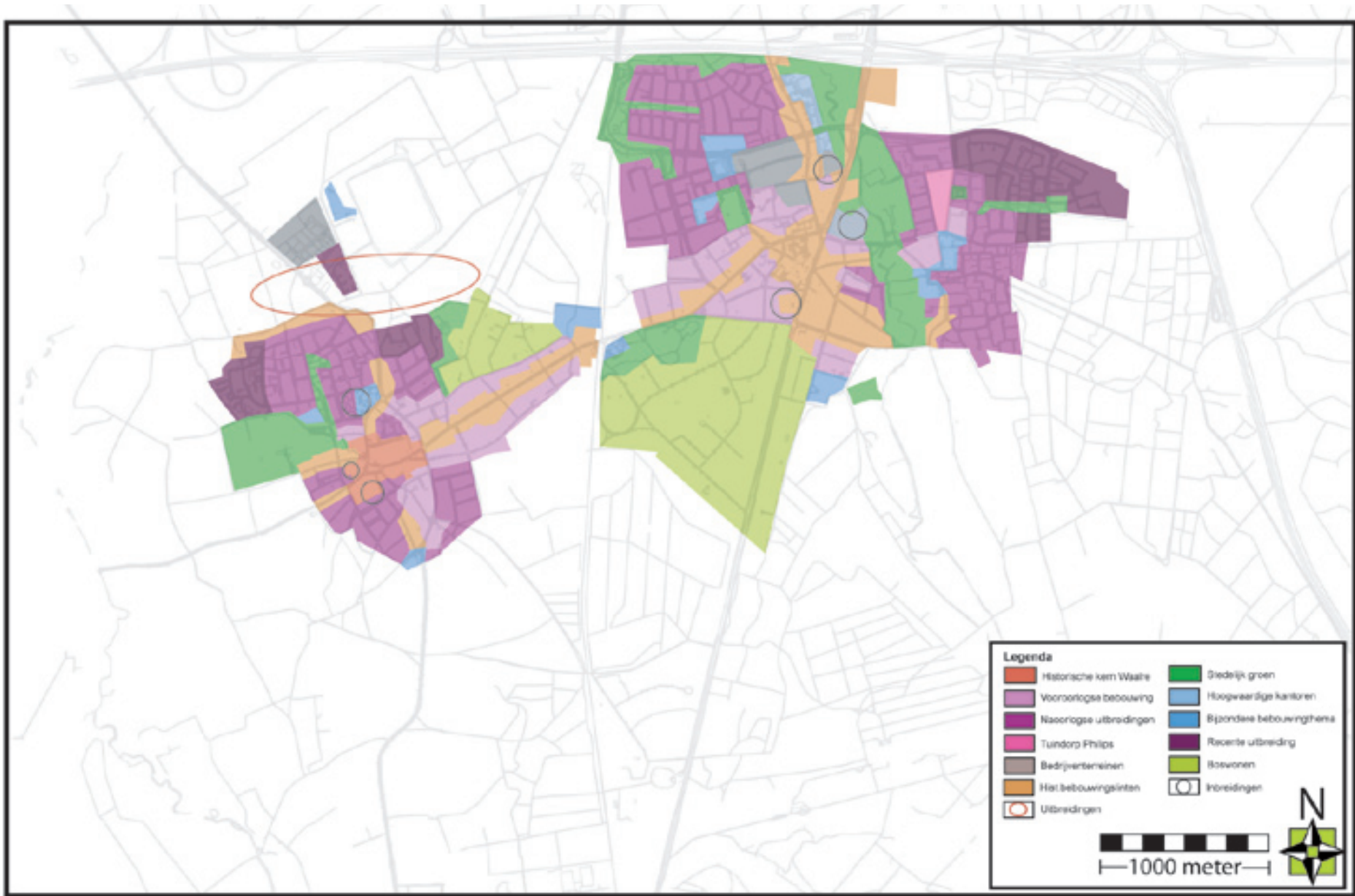

fig. 2.4 Stedenbouwkundige structuur

2.4 Stedenbouwkundige structuur

Door de jaren heen zijn de kernen rond de oude centra sterk uitgebreid (fig 2.4 Stedenbouwkundige structuur). Iedere wijk heeft zijn eigen opbouw. De opeenvolgende uitbreidingen dragen allen op een eigen wijze bij aan het beeld van de gemeente Waalre. Ze hebben een eigen patroon en daarmee een eigen identiteit. In hoofdstuk 4 Nevengroenstructuur zal dieper op de wijken Waalre-dorp, Aalst, Voldijn en Ekenrooi worden ingegaan.

Centrumgebieden

De centra met voorzieningen, winkels en ontmoetingsplekken vormen het hart van de kernen. De kern van Waalre heeft een historische uitstraling met monumentale gebouwen en de centrale Markt. Aalst heeft een stenig centrum. Vanuit de centra gaan oude bebouwingslinten de kernen in.

Wijken

Rond de centra hebben in de loop der jaren diverse planmatige uitbreidingen plaats gevonden. De opbouw van de wijken is gerelateerd aan de ontstaansperiode, zoals de hofjeswijk gebouwd in de jaren 80 in Ekenrooi. De boswijken hebben een eigen uitstraling, die nadrukkelijk bepaald is door de specifieke ligging.

Stedelijke in- en uitbreidingen

De huidige structuur is sterk in ontwikkeling door de ophanden zijnde in- en uitbreidingen. Enerzijds gaat het om inbreidingen als gevolg van functieverandering van bedrijventerreinen. Anderzijds gaat het om uitbreidingen

aan de randen van de kernen. In hoofdstuk 6 wordt verder ingegaan op het groen bij stedelijke in- en uitbreidingen.

De belangrijkste in- en uitbreiding locaties binnen de gemeente zijn:

- Eindhovenseweg/Maarten Trompstraat
- Ten westen en ten zuiden van de Markt te Waalre (Walra terrein)
- Waalre-noord
- Brabantiaarterrein te Aalst
- Eindhovenseweg/Maarten Trompstraat
- Schoonoordstraat te Aalst
- Herontwikkeling verzorgingstehuis Hoevenakkers
- Herontwikkeling 't Laar

Enkele projecten zijn reeds in een uitvoerende fase, voor andere projecten is de planontwikkeling nog in volle gang.

De stedenbouwkundige structuur en de opbouw van de openbare ruimte zijn sterk bepalend voor de groenstructuur. In dit groenbeleidsplan wordt de stedenbouwkundige structuur per wijk ontleed.

Oude gebouwen rond de centrale Markt in Waalre

Het hart van Aalst wordt gevormd door een stenig centrum

Afname beleving vanuit de Groene Spie door intensief gebruik

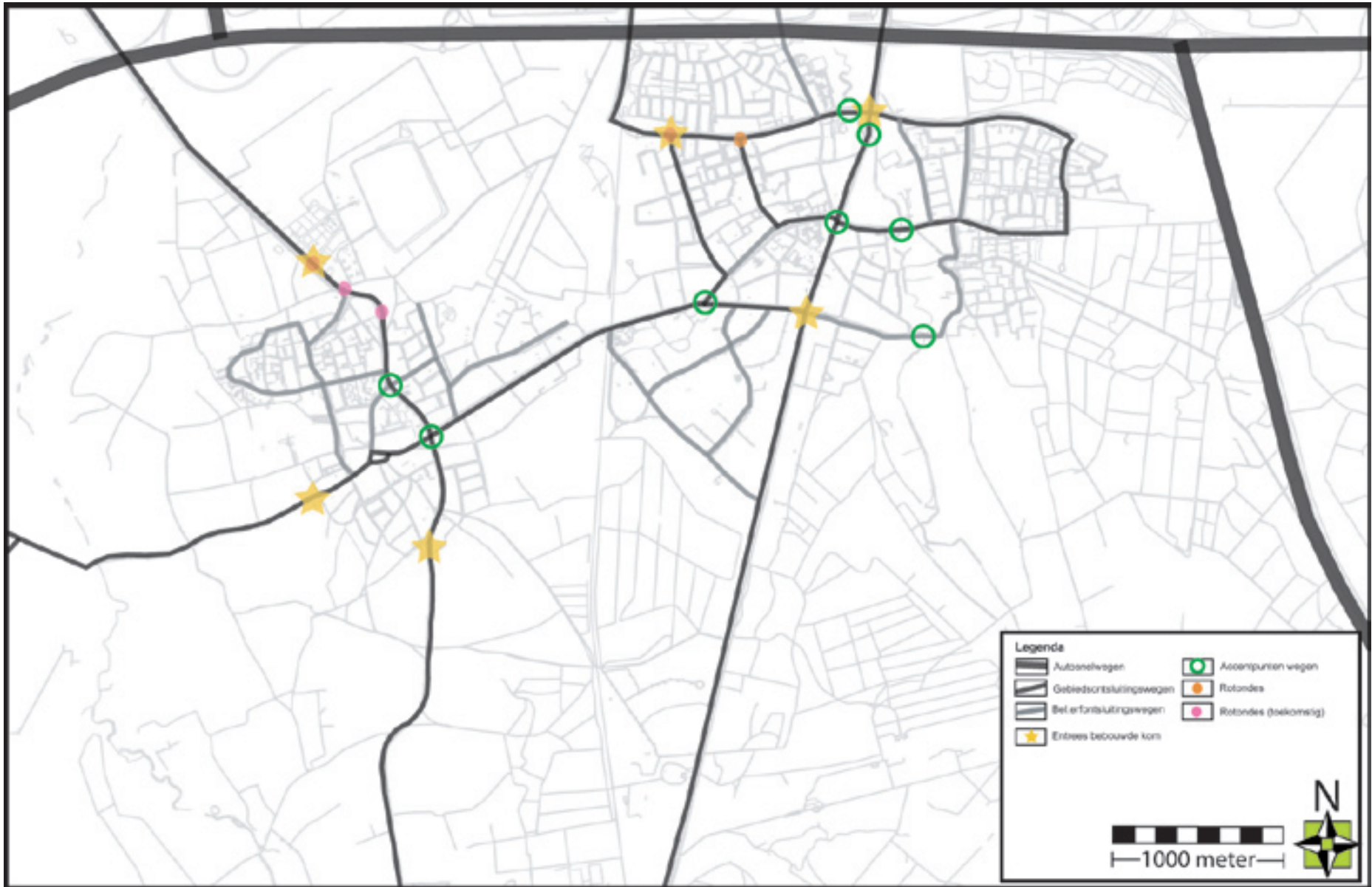

fig. 2.5 Wegenstructuur

2.5 Wegenstructuur

De wegenstructuur heeft zich parallel met de stedenbouwkundige structuur ontwikkeld (fig. 2.5 Wegenstructuur). De wegen zijn heden ten dage in te delen naar functie. Dit is gebeurd in het wegcategoryeringsplan. Daarnaast worden ook de entrees beschreven, omdat die belangrijke herkenningspunten vormen en de overgang tussen buitengebied en dorpskern markeren.

Ontsluitingswegen

De gebiedsontsluitingswegen wikkelen het verkeer af dat de kernen passeert. Daarnaast verlaten bewoners via deze wegen de woonwijken. De gebiedsontsluitingswegen hebben een breder profiel, met vrijliggende fietspaden. Hier geldt een maximum snelheid van 50 km/u. De gebiedsontsluitingswegen worden benadrukt door laanbomen en behoren daardoor tot de huidige dorpsstructuur. Met deze begeleiding wordt het belang van de beweging benadrukt en ontstaat een zekere geleiding van de verkeersstromen.

De overige wegen binnen de bebouwde kom worden getypeerd als erfontsluitingswegen. Op de kaart zijn de belangrijkste erfontsluitingswegen weergegeven. Deze wegen behoren tot de 30 km/u zones in Waalre. Ook hier draagt begeleiding door (kleinere) bomen bij aan de herkenbaarheid. Daarnaast kan groen worden gebruikt als buffer tussen snelle en langzame verkeersstromen.

Accenten in wegenstructuur

De entrees vormen de eerste aanblik van de kern. Een passende groenstructuur is gewenst, zodat de entrees worden benadrukt en als dusdanig herkenbaar zijn.

Daar waar wegen elkaar of andere lijnvormige elementen zoals de Tongelreep kruisen ontstaan accentpunten. Een inrichting die aansluit op de uitstraling en functie van deze plekken benadrukt het belang van deze locaties.

Gebeidsontsluitingsweg met vrijliggende fietspaden

Gaten in de hoofdgroenstructuur aan de Wollenbergstraat

Entree Waalre-zuid aan de Heikantstraat

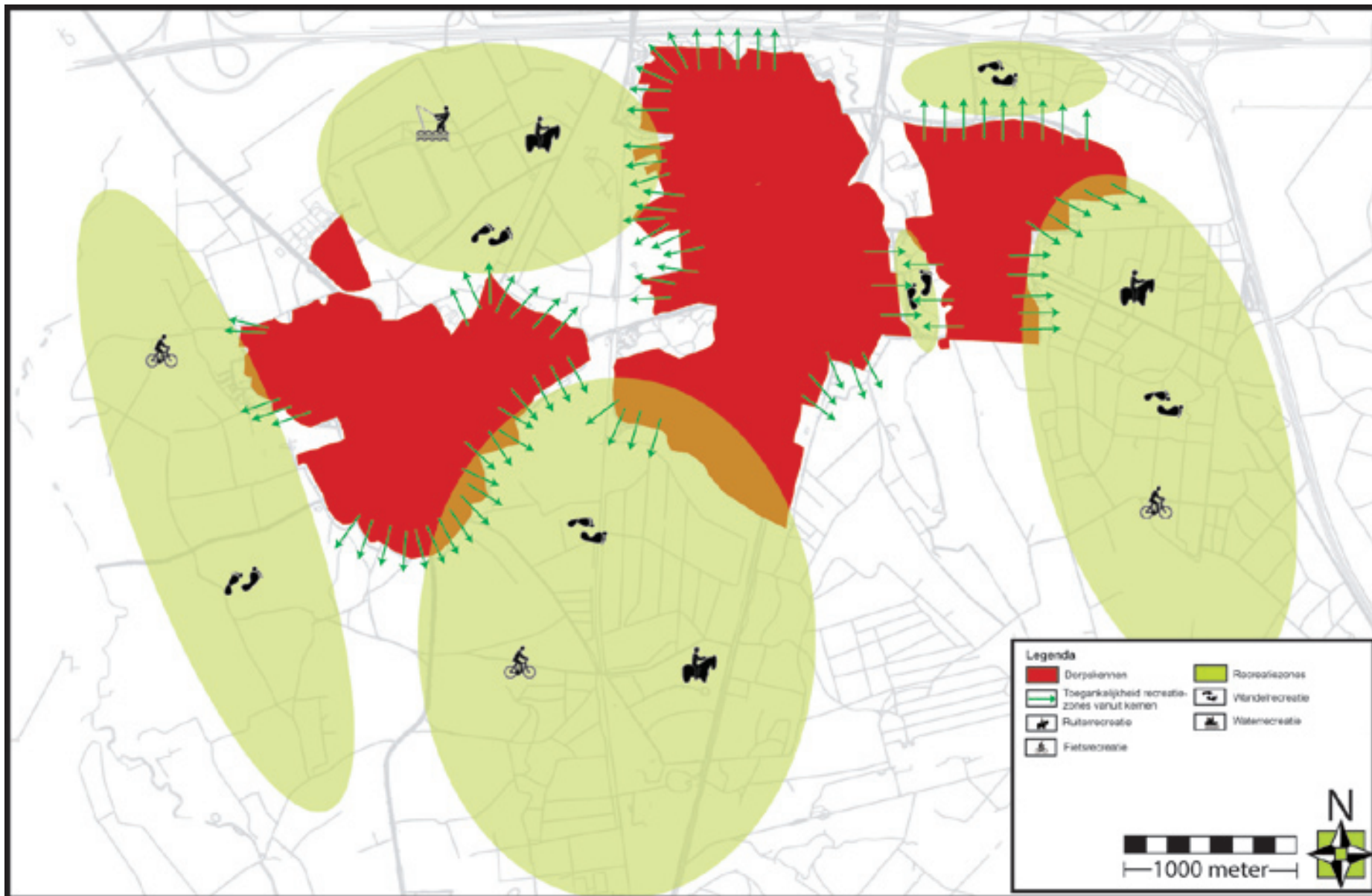

fig. 2.6 Recreatie in Waalre

2.6 Recreatie

Het herkenbare landschap met kenmerkende natuurwaarden vormt de basis voor het recreatieve gebruik van de gemeente (fig. 2.6 Recreatief Waalre). Het kleinschalige Kempenlandschap met akkers, weilanden, beekdal, bos, heide, vennen en open water nodigt uit tot fietsen en wandelen. Ook paardrijden en mountainbiken in de geaccidenteerde bosgebieden behoort tot de mogelijkheden. Het gaat hierbij enerzijds om bewoners, die de randzones als uitloopgebieden gebruiken. Anderzijds kunnen recreanten worden getrokken door de specifieke kwaliteiten van het kleinschalige landschap. De toegankelijkheid van de bosgebieden en de stedelijke rand voldoet aan de gemeentelijke uitgangspunten. Het "Gat van Waalre" ten noorden van het dorp Waalre is geschikt voor extensieve recreatievormen als wandelen, fietsen en waterrecreatie, zoals vissen, kanoën en roeien. Nabij het Achtereind worden de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een golfbaan verkend. Een golfbaan op deze locatie biedt zowel op het gebied van natuur en landschap als op het gebied van recreatie kansen de kwaliteit van dit gebied te verbeteren.

De hond uit laten in het kleinschalige Kempenlandschap

Wandelpaadjes bieden de mogelijkheid het landschap te ontdekken

't Gat van Waalre biedt diverse recreatieve mogelijkheden

Sterke beleving van het Dommeldal vanuit de dorpsrand

Dorpsranden als schakel tussen dorpskern en landschap

Grotere groenobjecten lopen vanuit de rand tot in de wijk

	INTERN	EXTERN
POSITIEF	Sterktes	Kansen
	1. De diverse landschapstypen zoals de beekdalen, bos(randen) en het Kempisch cultuurlandschap zorgen voor een sterke en afwisselende beleving van het landschap.	1. Op in- en uitbreidingslocaties zal ruimte ontstaan voor een kwaliteitsimpuls van het openbaar groen.
	2. De bosgebieden met vennen, die verweven zijn met de dorpsranden, en het Dommeldal vormen de groene omlijsting van de gemeente en worden beschermd in het streekplan.	2. Vraag naar extensieve recreatieve ontwikkelingen rond het Gat van Waalre, zoals fietsen, wandelen en waterrecreatie.
	4. Grotere groenobjecten lopen vanuit de randen tot centraal in de wijken, waardoor de dorpsranden goed bereikbaar zijn voor het dagelijks ommetje.	3. Ontwikkeling van het Tongelreepdal door het waterschap, waarbij nadrukkelijk de relatie met de bebouwing van Aalst en de toekomstige inbreidingen kan worden gezocht.
	3. Groen speelt een nadrukkelijke rol in de beleefbaarheid van cultuurhistorische waarden rond de markt en Loon.	
	5. De ligging van de Tongelreep binnen de dorpsstructuur van Aalst is uniek.	
NEGATIEF	Zwaktes	Bedreigingen
	1. De groene en landschappelijke beleving vanuit de Groene Spie is afgenomen door een toename aan randstedelijke functies.	1. Een aantasting van de hoofdgroenstructuur en nevenstructuren van de gemeente Waalre door toekomstige inbreidingen binnen de gemeentelijke kernen.
	2. Het sportpark Aalst en het Brabantiaaterein zorgen voor een smal profiel van het Tongelreepdal waardoor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten worden belemmerd.	
	3. De belangrijkste ontsluitingsstructuren worden maar ten dele benadrukt door een laanbeplanting.	

2.7 Sterkte – zwakte Analyse

Groen heeft een belangrijke plaats binnen de gemeente Waalre. Veel bomen en groenelementen dragen bij aan een veelzijdige groenstructuur. Voor de ruim 16.000 inwoners zijn ca. 40 hectare dorpsgroen (met uitzondering van bossen) en zo'n 12.000 bomen aanwezig. Vergelijkbare gemeentes hebben iets meer dorpsgroen. De afwezigheid van enkele grote groenzones/parkgebieden wordt in de gemeente Waalre gecompenseerd door het landschappelijke groen aan de randen. Ook het aantal bomen is bovengemiddeld.

Aangezien het groen de beeldbepalende factor is van de openbare buitenruimte van de gemeente Waalre is een precies inzicht in de kwaliteiten en kwantiteiten gewenst. Daarom is een sterkte-zwakte- analyse opgesteld. De beelden op deze pagina tonen sterke en zwakke punten.

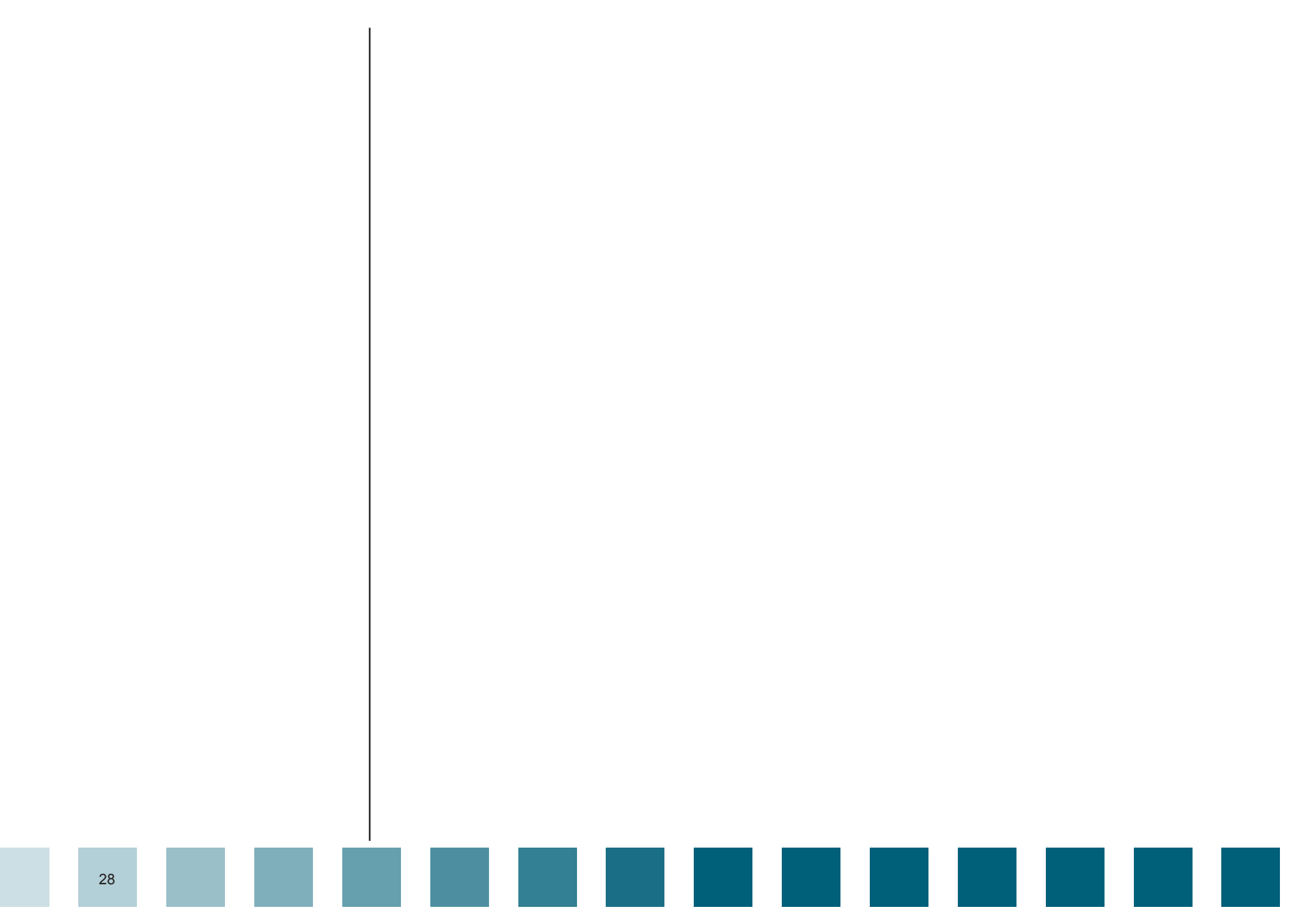
Overgang nieuwbouw-buitengebied wordt verzacht door aanplant groen

Nieuw groen bij in- en uitbreidingen versterkt de kwaliteit van de openbare ruimte

Afname technische kwaliteit beplanting

3. GEWENSTE HOOFDGROENSTRUCTUUR

In dit hoofdstuk worden allereerst de functies van de hoofdgroenstructuur toegelicht. Vervolgens wordt vanuit de dorpskarakteristiek een visie op de hoofdgroenstructuur gegeven. In de visie wordt ingegaan op de huidige groenstructuur en wordt de gewenste hoofdgroenstructuur vastgelegd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het principe vlakken, lijnen en punten.

In hoofdstuk 4 wordt de visie gegeven op het groen op wijkniveau. Hier wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan het groen in de wijken en hoe deze nevangroenstructuur aan dient te sluiten op de hoofdgroenstructuur.

In de hoofdgroenstructuur is groen opgenomen dat beeldbepalend is voor de gemeente Waalre. Het betreft groen op prominente locaties met een hoge gebruiksintensiteit en groen op voor Waalre karakteristieke locaties. Dit groen dient zich te onderscheiden van het overige groen in de wijken van de gemeente Waalre. Dit komt tot uiting in de primaire functies van de hoofdgroenstructuur, de stedenbouwkundige en esthetische functie. De hoofdgroenstructuur heeft bij de ontwikkeling van de gewenste groenstructuur prioriteit.

Groen vergroot de herkenbaarheid en verkeersveiligheid van de belangrijkste structuren in de kern. De herkenbaarheid wordt vergroot door het accentueren van centra als vlak en het benadrukken van stedelijke punten als

entrees en kruisingen. De verkeersveiligheid wordt vergroot door de begeleiding en scheiding van gebiedsontsluitingswegen. Daarnaast draagt de hoofdgroenstructuur bij aan het verfraaien van de woon- en werkomgeving op prominente locaties in de gemeente.

Inrichting openbare ruimte nodigt uit tot het maken van een korte wandeling

Verfraaiing leefomgeving met bomen, gras en bloembollen

Het groen in Loon heeft cultuurhistorische waarde

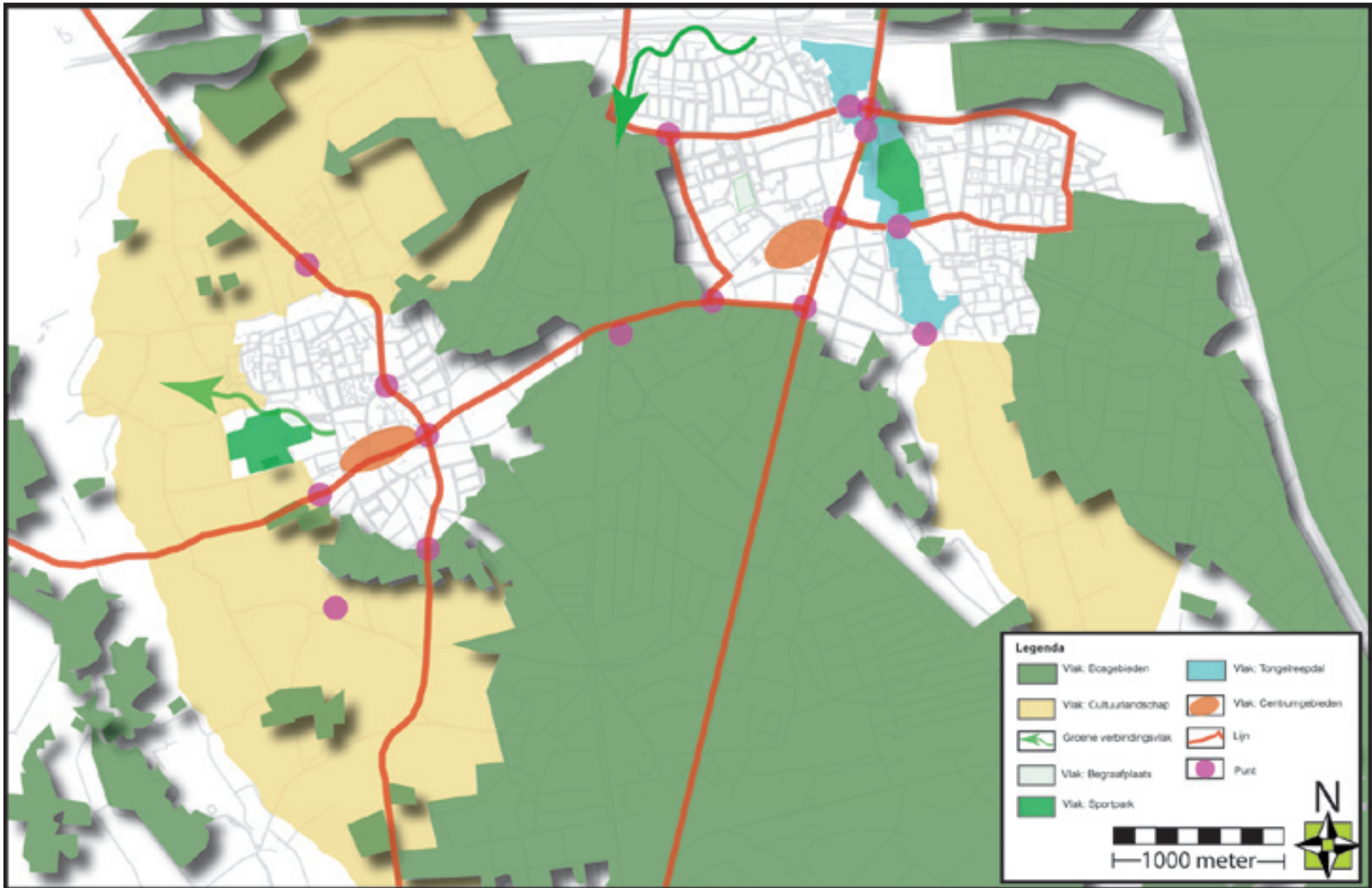

fig. 3.1 Vlakken, lijnen en punten

3.1 Groenstructuur vlakken, lijnen, punten

Als uitgangspunt voor de hoofdgroenstructuur zijn de landschappelijke ligging, de stedenbouwkundige opzet en de ontsluitingsstructuren genomen, zoals deze in de dorpskarakteristiek zijn weergegeven. De hoofdgroenstructuur bestaat uit vlakken, lijnen en punten. Een vlak wordt gekenmerkt door een overeenkomstige functie en/of uitstraling. Het kleinschalige cultuurlandschap heeft bijvoorbeeld een geheel andere uitstraling als de grootschalige bosgebieden. Onder lijnen worden de belangrijkste ontsluitingswegen in de gemeente verstaan. Punten ontstaan daar waar lijnen kruisen of waar een lijn een overgang van twee vlakken kruist. Daarnaast zijn specifieke, bijzondere elementen in de dorpsstructuur, waar groen een nadrukkelijke rol speelt, opgenomen.

Door vlakken, lijnen en punten te accentueren wordt de hoofdgroenstructuur van de gemeente Waalre herkenbaar voor bewoners en bezoekers. De volgende vlakken, lijnen en punten zijn in de kernen te onderscheiden of hebben een directe relatie met de kernen (fig. 3.1 Vlakken, lijnen en punten):

Vlakken:

- Cultuurlandschap
- Tongelreepdal
- Bosgebieden oost
- Bosgebieden centraal
- Bebouwing kernen
- Centrumgebieden
- Sportparken en begraafplaatsen

Lijnen:

- O.L. Vrouwedijk, Bergstraat, Wollenbergstraat, Heikantstraat
- Molenstraat, Markt, Willibrorduslaan, Koningin Julianalaan
- Burgemeester Mollaan, Voorbeeklaan, Gorlooplaan, Sophiastraat, Brabantialaan
- Raadhuisstraat, Juliana de Lannooystraat
- Eindhovenseweg

Punten:

- Entrees (Waalre rotonde O.L. Vrouwedijk, Molenstraat en Heikantstraat bij entree dorps bebouwing en Aalst Valkenswaardse weg, kruising Eindhovenseweg/Burgemeester Mollaan/Voorbeeklaan, rotondes Burgemeester Mollaan.
- Kruispunten wegen (Waalre Hoogstraat/O. L. Vrouwedijk/Daslaan/ Bergstraat en Bergstraat/ Willibrorduslaan/Wollenbergstraat en Aalst Raadhuisstraat/Eindhovenseweg/Brabantialaan en Koningin Julianalaan/Raadhuisstraat
- Snijpunten Tongelreepdal met wegen (Wilhelminalaan, Sofiastraat, Eindhovenseweg en Burgemeester Mollaan)
- Loon
- Gemeentehuis gemeente Waalre

Vlak: het Tongelreepdal tussen Aalst en Ekenrooi

Lijn: de laanstructuur aan de Molenstraat

Punt: de waardevolle bomen in Loon

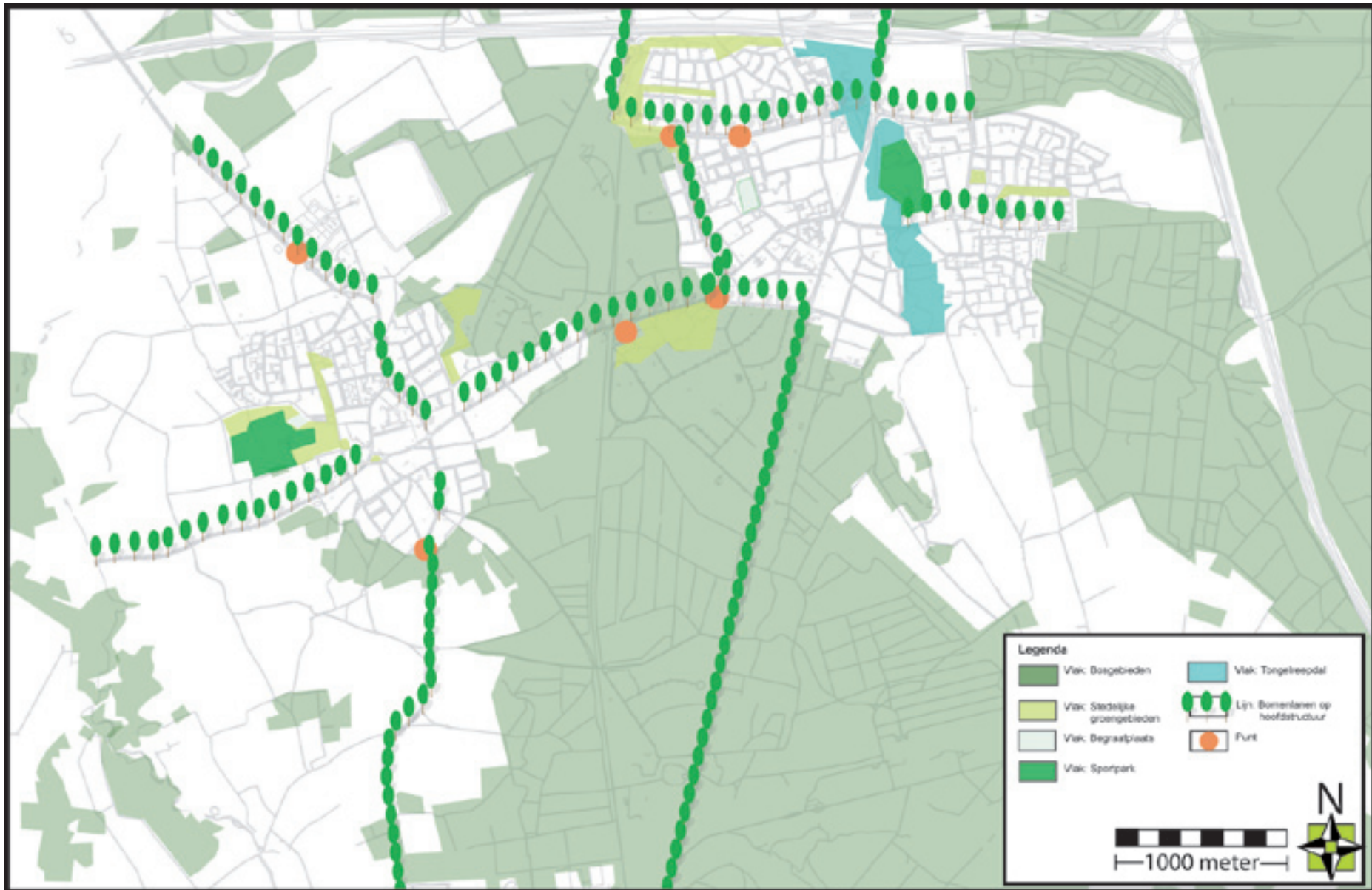

fig. 3.2 Huidige hoofdgroenstructuur

3.2 Huidige hoofdgroenstructuur

3.2.1 Vlakken

De vlakken hebben elk een eigen uitstraling en inrichting, die vanuit de geografische ligging en historie zijn ontstaan. Daarnaast hebben ook de overgangen tussen deze gebieden (met name bebouwd – onbebouwd) een eigen inrichting en uitstraling.

Cultuurlandschap

Het kleinschalige, licht golvende karakter met beekdalen, ruggen en vlakke gebieden maakt dit vlak tot een aantrekkelijk uitloopgebied. Laanbeplantingen langs wegen, bosjes, houtwallen en boerderijen met akkers en weilanden bepalen het beeld. Een kerkepad doorsnijdt dit landschapstype vanuit Waalre-dorp richting Loon en het dommeldal naar de locatie waar ooit het kasteel van Waalre heeft gestaan. De bebouwing wordt middels groenstructuren met het landschap verbonden.

Tongelreepdal

De Tongelreep slingert vanuit Achtereind door de kern Aalst. Zowel de gebruiksfunctie van het aangrenzende groen als een natuurlijke inrichting vinden in het Tongelreepdal een plek.

Bosgebieden

De bosgebieden vormen aantrekkelijke uitloopgebieden aan de randen van de kernen. De grote massa geeft deze gebieden een eigen karakter. Door de monotone aanplant van dennen hebben de bosgebieden een sobere, eenduidige uitstraling.

Bebouwing kernen

De kernen zijn opgebouwd uit diverse wijken met een eigen historie en structuur. De wijken zijn geordend rond de centra. De centrumgebieden van Aalst en Waalre vormen accenten binnen de dorpsstructuur, die door een

onderscheidend karakter als hart van de kern herkenbaar zijn. Binnen deze dorpsstructuur zijn de sportparken en begraafplaatsen grote groene elementen met een belangrijke gebruiksfunctie.

Opvallend element in de structuur van Waalre, waar bebouwing en buitengebied een nadrukkelijke relatie hebben, is de Groene Spie (groenstructuurplan 1992), een culturele groene “inham” die tot aan het centrum van Waalre reikt. Het intensieve gebruik (sportpark, tennisbanen, sporthal) van de Groene Spie heeft geleid tot een afname van de landschappelijke beleving en de relatie met het Dommeldal. Het aanwezige groen wordt gebruikt om het sportpark, de tennisbanen en de sporthal af te schermen. Doorzicht naar het Dommeldal ontbreekt en de oude verbindingroute met het Dommeldal, waaraan onderwijs- en sportvoorzieningen gelegen zijn, is niet meer duidelijk zichtbaar.

3.2.2 Lijnen

De belangrijkste ontsluitingswegen van de kernen vormen het uitgangspunt voor de lijnen door de dorpsgroenstructuur van Waalre. In het bomenbeleidsplan van de gemeente is de gewenste structuur van bomen op dorpsniveau opgenomen. De bomenrijen in de dorpsstructuur begeleiden de belangrijkste ontsluitingswegen. Het groenbeleidsplan sluit aan op deze structuur en verwijst voor specifieke informatie met betrekking tot de boomstructuur naar het bomenbeleidsplan.

De gewenste boomstructuur kent enkele hiaten. Door gebrek aan ruimte of een ongeschikt profiel ontbreken

Het intensieve gebruik van De Groene Spie leidt tot een afname in landschappelijke beleving

In bepaalde gevallen ontbreekt voldoende ondergrondse ruimte

Laanbeplanting opgenomen in bomenbeleidsplan behorende bij de dorpsgroenstructuur

De nieuwe noordelijke entree van Waalre-dorp heeft een herkenbare, eigen groene uitstraling

Op kruisingen is beperkt ruimte voor groen

Karakteristiek: beleving van het landschap vanuit de Heuvelstraat

bomen. Het belang van de weg wordt in dat geval niet door bomen benadrukt.

3.2.3 Punten

Door bepaalde punten te accentueren wordt de hoofdgroenstructuur versterkt. Deze punten zijn gelegen op de kruisingen van lijnen en/of vlakken.

De groene landschappelijke omlijsting wordt op een aantal punten doorsneden door de hoofdwegen. Deze wegen vormen de toegang tot Waalre en Aalst. Hier ontstaan de entreegebieden van de twee kernen. De entrees vormen de eerste aanblik bij binnenkomst van de gemeente.

Een eigen, herkenbare inrichting van deze zones, wat momenteel ten dele gebeurt, benadrukt de overgang tussen kern en omgeving. Met name aan de drukke noord-zuid verbindingen door de kernen is het benadrukken van de entrees van belang. Groene inrichting van de drukke kruisingen in de kern vergroot de belevingswaarde.

Naast de entrees en kruisingen maken enkele specifieke gebieden onderdeel uit van de structuur van Waalre. Het gemeentehuis en Loon hebben een specifieke locatie, functie en historische uitstraling. De groene inrichting geeft deze locaties extra nadruk.

3.3 Gewenste hoofdgroenstructuur

De huidige groenstructuur bepaalt het beeld van de kernen. Door deze groene inrichting verder te ontwikkelen wordt de kwaliteit van de leefomgeving vergroot. In onderstaande paragrafen is de gewenste inrichting van deze elementen van de hoofdgroenstructuur per onderdeel beschreven.

3.3.1 Vlakken

De vlakken in de hoofdgroenstructuur zijn als eenheden te herkennen en te onderscheiden. De overgangen tussen dorp en landschap zijn belangrijk voor de uitstraling van de kern en bepalen in grote mate de aanblik van Waalre.

De landschappelijke waarden, zoals akkers, weilanden en de beekdalen met bosjes, dienen zichtbaar te zijn voor bewoners en bezoekers. Deze waarden treffen we aan op de overgang van het dorp met het landschap. Vanuit het landschap dienen de dorpsranden beleefd te worden als een geleidelijke overgang. Vanuit de randen staat de beleving van het landschap centraal. Op de overgang met het cultuurlandschap bij Waalre en de overgangen met het Tongelreepdal bij Aalst liggen mogelijkheden deze landschappelijke kwaliteiten zichtbaar te maken. De bosgebieden met vennen zijn door het boswonen verweven met de dorpskernen.

Vanuit de dorpskernen moet aansluiting worden gezocht bij het cultuurlandschap, waardoor een verweven randzone ontstaat. Speerpunten in deze randgebieden zijn gebiedseigen groenelementen en ecologische potenties. Gebiedseigen groenelementen zijn houtwalstructuren, boomgroepen en struwelen. Deze beplantingen dienen inheems te zijn, zoals meidoorn, els en eik. Ecologische

potenties zijn een meerwaarde waar het een versterking van de landschappelijke structuur- en/of gebruik inhoudt. In de Gebiedsvisie Waalre-Noord wordt hieraan invulling gegeven door De Groene Mantel en het behoud van de aanwezige laanbeplanting, een aantal houtwallen en verspreide bosjes.

De noordelijk rand van Waalre vormt de overgang tussen het kleinschalige cultuurlandschap en de stedelijke bebouwing. Dit vlak wordt aan de rand van Waalre geaccentueerd door een lijnvormig element: de Heuvelstraat. Door de uitbreiding Waalre-Noord zal deze overgang verschuiven. Het huidige profiel van de Heuvelstraat met lintbebouwingen en losstaande boerderijen wordt zorgvuldig ingepast. Doordat direct aan de Heuvelstraat geen nieuwbouw plaats vindt blijft het specifieke karakter van de Heuvelstraat behouden.

De Groene Spie, ten westen van Waalre, heeft zijn identiteit verloren. Momenteel vindt een studie plaats naar de inrichting van de Groene Spie. Hierin wordt integraal gekeken naar de mogelijkheden van de Groene Spie op het gebied van wonen, recreatie en groen. Op het gebied van groen zijn in deze studie onder andere de relatie met het landschap en de groene verbinding van de Kransen met de dorpsrand van belang. Door een juiste combinatie van de te onderzoeken functies neemt de waarde van de Groene Spie toe.

Het beekdal van de Tongelreep verbindt Aalst met Ekenrooi. Wandelen, spelen, ontmoeten en natuurontwikkeling kunnen hand in hand gaan in het beekdal. De ontwikkeling van de ecologische potenties heeft daarin een prominente rol,

Bestaande landschappelijke waarden als bosgebieden en vennen bepalen mede uitstraling Waalre

Toekomstige onderdelen van de groene mantel rond Waalre-noord

De geplande herinrichting zal onder andere de ecologische waarde van het Tongelreepdal vergroten

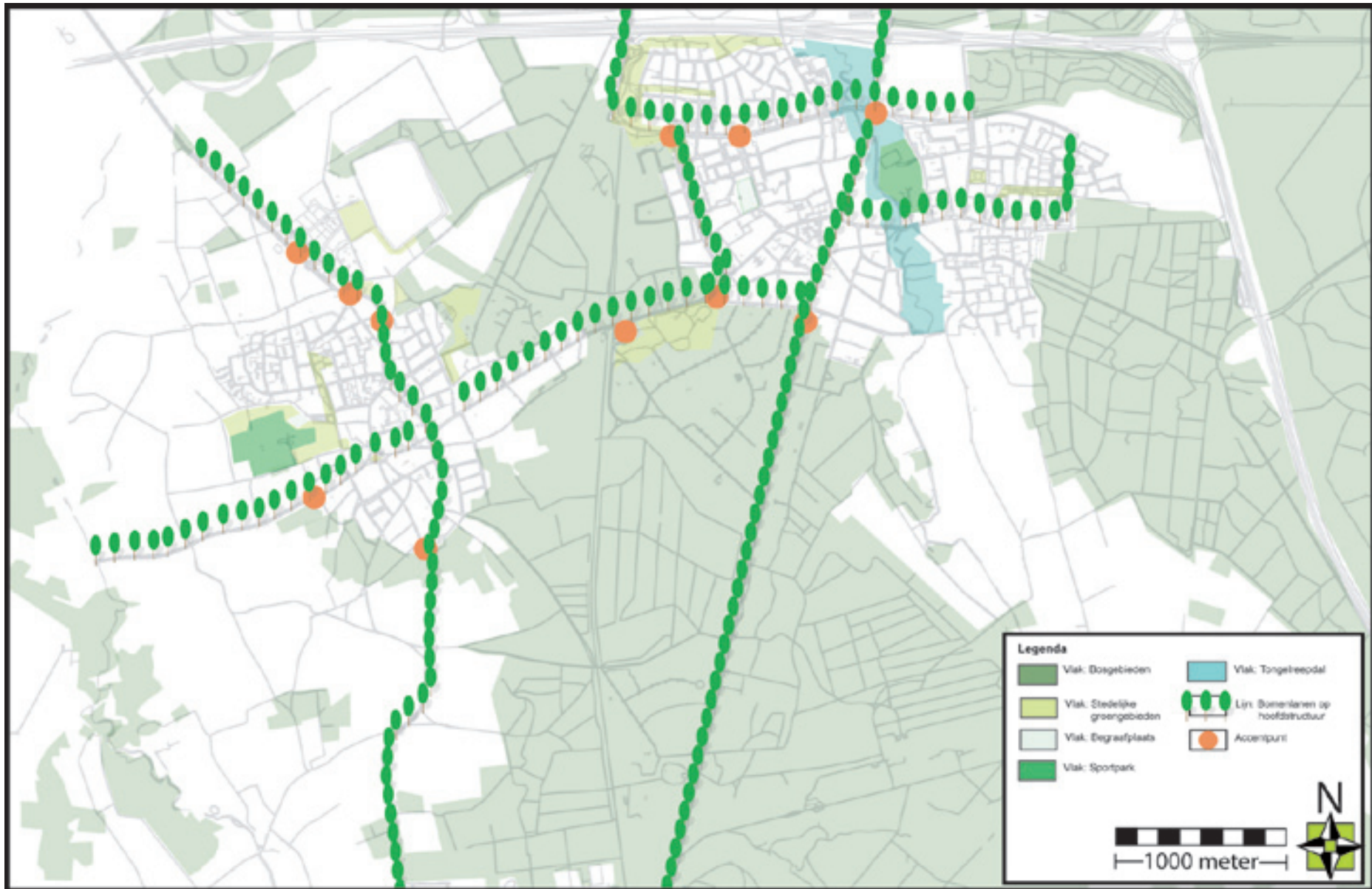

fig. 3.3 Gewenste hoofdgroenstructuur

zodat de Tongelreep als ecologische verbinding dienst kan doen. De zonering in het zuidelijke deel van het dal dient behouden te worden. De herinrichting van het Tongelreepdal biedt kansen de landschappelijke uitstraling van de oost-oever te versterken. In de robuust recreatieve zone moet duidelijk onderscheid gemaakt worden in recreatie en natuur. Hierdoor krijgt de natuur de kans zich beter te ontwikkelen. Bij herinrichting van het Brabantiaterrain wordt gestreefd naar een zonering van functies in het beekdal.

Het groen in de kernen wordt per wijk in hoofdstuk 4 omschreven. De centra vormen belangrijke accenten in het vlak bebouwing. Het centrum van de kern Waalre heeft een eigen benadering om zijn cultuurhistorische waarde te profileren. De Markt vormt hierbij het centrale punt. De beleving van de cultuurhistorie en het gebruik als ontmoetingsplek staan bij de inrichting van de Markt centraal. Hiertoe moet de Markt een groene uitstraling krijgen, die past bij de ontstaansgeschiedenis van deze locatie. Tevens moet de relatie met de direct aangrenzende bebouwing worden gezocht. Door het gebruik van de groentypen bomen, gazon en hagen ontstaat het oorspronkelijke open, ruimtelijke beeld. Hagen kunnen deze ruimte structureren. De bomen zorgen voor aansluiting op de bebouwing en dragen bij aan een massa-ruimte zonering, welke voor het gebruik sturend is. Het aanbrengen van gebruiksvoorzieningen als banken en prullenbakken kan dit gebruik verder sturen. Sierheesters, rozen of vaste planten passen niet in dit beeld en worden dan ook niet toegepast.

Het centrum van Aalst heeft de gebruiksfunctie als winkelhart binnen de gemeente. Het centrumgebied heeft een eigen identiteit, wat de herkenbaarheid ten goede komt. Het vlak moet zich duidelijk onderscheiden van de andere vlakken, gevormd door de wijken binnen Aalst. De huidige structuur van taxusblokken met spiraea en solitaire bomen (2^e grootte) accentueren het centrumvlak en geven het centrumgebied een eigen uitstraling, waarbij het stenige karakter overheerst. Meer groen, bijvoorbeeld in de vorm van eenjarige, versterkt de groene waarde van het centrumgebied.

Sportparken en begraafplaatsen vormen groene zones in of aan de rand van kernen. Deze locaties hebben een specifieke functie. De nadrukkelijk groene inrichting sluit aan op deze functies. Omwille van de belangrijke gebruiksfunctie en de groene uitstraling zijn deze locaties opgenomen in de hoofdgroenstructuur.

Hagen en een laanbeplanting geven de markt zijn eigen karakteristiek

Groen in het centrum dient van hoogwaardige kwaliteit te zijn

Sportparken hebben een grote groene waarde in of aan de rand van de kernen

Bij mogelijke herprofilering is laanbeplanting langs Eindhovenweg gewenst

Entree Burgemeester Mollaan benadrukt door brug en laanbomen

De rotonde aan de Burgemeester Mollaan wordt met eenjarige benadrukt

3.3.2 Lijnen

De hoofdwegen (lijnen) zijn de structuurdragers van de gemeente en zijn bepaald door de stedenbouwkundige structuur. Deze lijnen dienen als richtinggevend element voor alle verkeersstromen op gemeentelijk niveau. Binnen de bebouwde kom van de gemeente zijn de lijnen voorzien van een bomenlaan. Deze lijnen moeten behouden en versterkt worden. Hiaten in de bomenstructuur op gemeentelijk niveau dienen met inheemse bomen van de 1^e orde verbeterd te worden. Hierbij vormen de reeds aanwezige soorten in een bepaalde structuur het uitgangspunt bij de soortkeuze.

De Eindhovenseweg vormt van oorsprong een belangrijk lijnelement in de structuur van Aalst, die een duidelijke laanstructuur kende. Door het gebrek aan ruimte is deze grotendeels verdwenen. Wanneer in de toekomst de functie van de Eindhovenseweg veranderd, dient de laanstructuur herstelt te worden. Bij voldoende groeiruimte met zomereik, anders met platanen.

3.3.3 Punten

Punten worden versterkt door het gebruik van specifieke beplanting. Belangrijke punten zijn de entrees, de kruisingen van ontsluitingswegen en daar waar wegen met het Tongelreepdal kruisen. Punten die sterk op elkaar lijken, de zogenaamde gelijkwaardige punten, dienen overeenkomstig geaccentueerd te worden. Herhaling is herkenning. De punten worden samen sterker en maken de hoofdgroenstructuur herken- en beleefbaar.

Entrees

De entrees van Waalre zijn gelijkwaardige punten. Het gaat om de (nog te realiseren) rotonde(s) aan de O.L. Vrouwedijk, die in de toekomst de entree tot Waalre-noord en de bestaande bebouwde kom vormen, en de entrees aan de Molenstraat en de Heikantstraat. De entrees dienen herkenbaar te worden gemaakt door een wegbegeleiding van hagen en bomen van de 1^e grootte. Hiervoor dient de ondergrondse en bovengrondse ruimte voor de toekomst te worden gewaarborgd.

Aalst kent entrees aan de Eindhovenseweg en de Burgemeester Mollaan. De laatste is met hagen aan beide zijde benadrukt. De zuidelijke entree aan de Eindhovenseweg is herkenbaar door de scherpe overgang van bos naar bebouwing. De noordelijke entree is met boomgroepen aangezet, maar niet als karakteristieke entree herkenbaar. De Burgemeester Mollaan en de Voorbeeklaan, zijwegen van de entree, zijn wel benadrukt.

Kruisingen

Ook de kruisingen zijn specifieke aandachtspunten binnen de hoofdgroenstructuur. Evenals de entrees dienen ook deze punten geaccentueerd te worden. De verkeersveiligheid dient bij herinrichting gewaarborgd te blijven.

De kruispunten (Hoogstraat/O.L. Vrouwedijk/Daslaan/Bergstraat en Bergstraat/Willibrorduslaan/Wollenbergstraat) in de kern van Waalre bieden weinig ruimte voor groen. Er moet gekozen worden voor groentype die weinig groeiruimte nodig hebben of de realisatie van groeiplaatsen voor bomen met voldoende ondergrondse groeiruimte.

De kruising van de Koningin Julianalaan en de Raadhuisstraat kent al een ruimtelijke, groene inrichting. De kruising van de Raadhuisstraat/Eindhovenseweg/Brabantialaan wordt in het kader van de herinrichting van het Brabantiaterrain in de toekomst aangepakt. Het plantsoen aan de Raadhuisstraat kan, wanneer de groene uitstraling wordt verhoogd, als uitgangspunt dienen voor de groene inrichting van de kruising.

Tongelreepdal

Ook punten waar wegen de Tongelreep kruisen, worden geaccentueerd. De snijpunten dienen in dezelfde stijl te worden ingericht als het beekdal zelf, waarbij de beleving en toegankelijkheid van het beekdal prioriteit heeft. Dit kan door de Wilhelminalaan en de Brabantialaan, die vanuit Aalst door het beekdal naar Ekenrooi lopen, te benadrukken met een laanbeplanting. De laanbeplanting wordt onderbroken in het Tongelreepdal. De overgangen tussen de laanbeplanting en het beekdal wordt aan beide zijde van het beekdal herkenbaar gemaakt met een boomgroep van de 1^e orde. Hierdoor ontstaat een contrast, waardoor het accent komt te liggen op de openheid van het Tongelreepdal.

Gemeentehuis

Het gemeentehuis wordt aangemerkt als accent omdat het gelegen is in het bosgebied op de overgang tussen Aalst en Waalre. Dit punt is herkenbaar doordat het gemeentehuis gelegen is in een open plek in een gesloten bosgebied en aan de achterzijde direct grenst aan een ven. De cultureel-rijke inrichting in de directe omgeving van het gemeentehuis vormt een mooi contrast met deze natuurlijke omgeving.

Loon

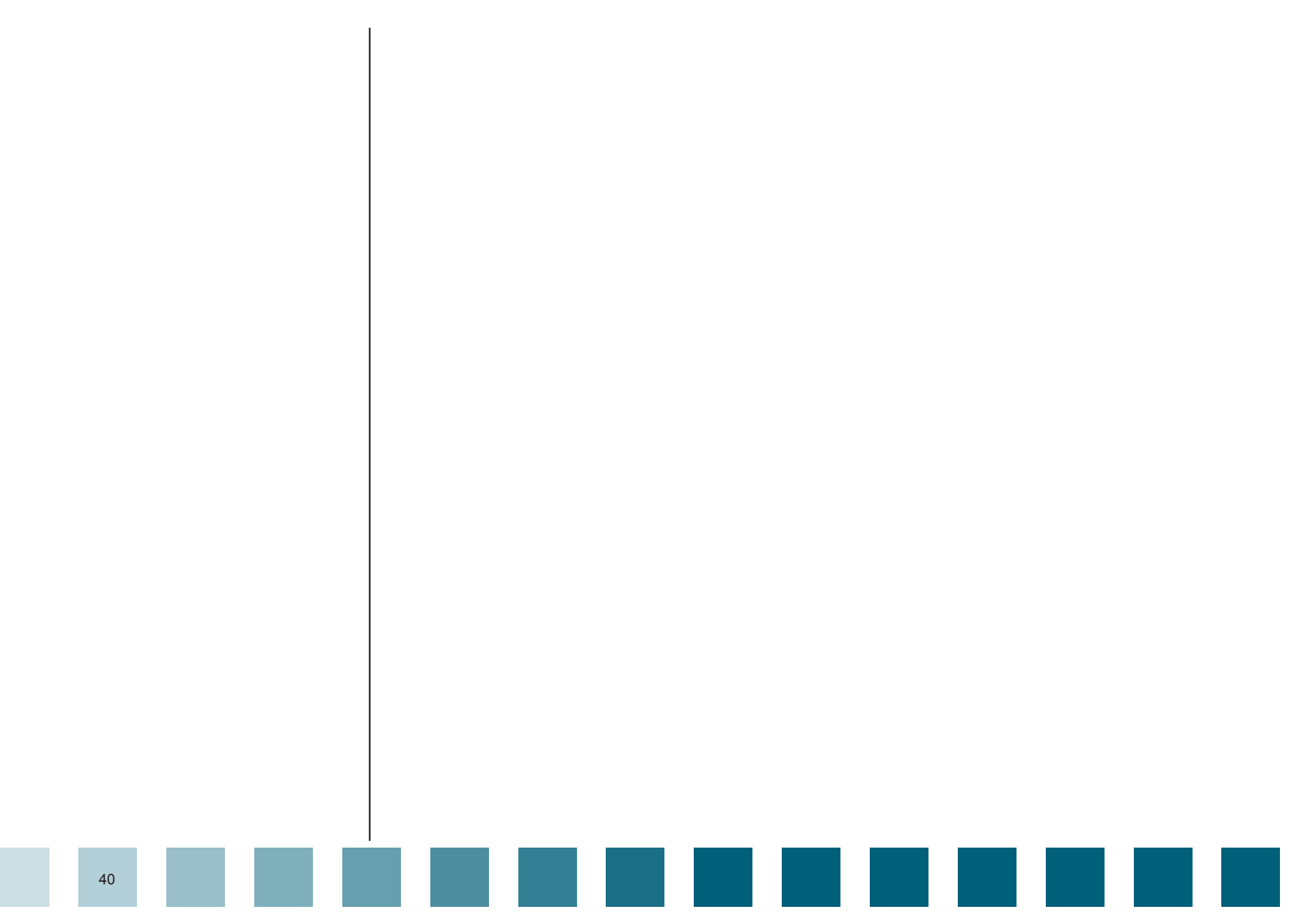
Loon valt op vanwege zijn cultuurhistorische waarde. De historische boerderijtjes en monumentale beplantingen leiden samen tot een rustiek en lommerrijk beeld. Dit punt wordt beschermd in het welstandsnota waardoor de groene uitstraling gewaarborgd is.

Kruisingen van wegen met het Tongelreepdal kunnen met boomgroepen worden benadrukt

Gemeentehuis herkenbaar als open plek in bosgebied

4. GEWENSTE NEVENGROENSTRUCTUUR

Binnen de hoofdgroenstructuur zijn een viertal wijken gelegen, te weten Waalre-dorp, Aalst, Voldijn en Ekenrooi. Deze wijken hebben ieder een eigen karakteristiek en een eigen groene invulling. In dit hoofdstuk wordt allereerst de algemene visie op het wijkgroen beschreven. Het gebruik en de uitstraling van het wijkgroen zijn hierbij leidend. Vervolgens worden per wijk de opbouw en het aanwezige groen beschreven. Hieruit volgt een ontwikkelingsvisie voor het groen in de wijk.

4.1 Uitgangspunten

Voor de wijken gelden ten aanzien van het wijkgroen een aantal gezamenlijke uitgangspunten. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

4.1.1 Beeld en gebruik

Het groen in de wijken heeft een tweetal functies, te weten aankledings- en gebruiksgroen. Het aankledingsgroen is veelal kleinschalig en niet toegankelijk. Het draagt bij aan een aantrekkelijke, kleurrijke woonomgeving. Het gebruiksgroen is bedoeld om in te wandelen of te spelen. Daarnaast draagt het gebruiksgroen bij aan de aankleding van de wijk.

Bij de aankleding van de wijk wordt gestreefd naar grote beplantingseenheden. Deze geven op de eerste plaats een rustig beeld. Tevens zijn grotere eenheden onderhoudsvriendelijker. Het groen dient te worden ingericht met duurzame, onderhoudsarme groentype, zoals bodembedekkende heesters en bomen in beplanting en/of

gras. Het huidige groene beeld dient hierbij gewaarborgd te blijven. Plaatselijk is verbetering mogelijk door een brede soortkeuze van geschikte plantsoorten. Per wijk worden enkele soorten in grotere beplantingseenheden gebruikt. In de diverse wijken worden verschillende soorten gebruikt. Hierdoor onderscheiden de wijken zich van elkaar en ontstaat in de gemeente een gevarieerd beeld.

Het gebruik van het groen vindt op een aantal niveaus plaats. Het groen in de directe woonomgeving is gericht op de minst mobiele bevolkingsgroepen. Het wordt met name gebruikt door jonge kinderen om te spelen en ouderen om te vertoeven. Kinderen vanaf een jaar of acht trekken de buurt in en gebruiken al het, hier al dan niet voor bedoelde, groen om in te spelen. Dit buurtgroen wordt ook gebruikt door wandelaars die een ommetje maken door de buurt.

Groen dient voor alle bewoners beschikbaar te zijn. In de wijkdelen waar weinig groen aanwezig is, dient de inrichting bestand te zijn tegen de hoge gebruiksintensiteit. De betekenis van het groen als aankleding is in deze gebieden ook belangrijker. De inrichting en samenstelling van de beplanting dient hiervoor geschikt te zijn.

Vak met diverse groentypen geeft rommelig beeld

Speelplek omgeven met kwalitatief slecht groen

Spelen in de groene buitenruimte

Grote groeneenheden centraal in de wijken

Beplantingseenheid met solitaire heester in de wijk

Bomen in beplanting

4.1.2 Structuren

De wijken en buurten onderscheiden zich van elkaar door een verschillende stedenbouwkundige structuur. Het groen in de wijken versterkt deze structuren. Daarnaast zorgt het groen ervoor dat de wijken zich van elkaar onderscheiden door middel van een divers groenaanbod. Het wijkgroen uit de nevenstructuur, bestaande uit laanbomen langs de belangrijkste erfontsluitingswegen en grote gebruiksgroeneenheden, sluit aan op de hoofdgroenstructuur. De hoofdgroenstructuur is richtinggevend. Nieuwe ontwikkelingen dienen op wijkniveau aan te sluiten op de hoofdgroenstructuur.

De wegen die de wijken ontsluiten vormen verbindende elementen tussen de hoofd- en nevenstructuren. Deze wegen moeten op wijkniveau aangezet worden met bomen van de 2de grootte. De wijkboomstructuur, zoals die in het huidige bomenbeleidsplan is omschreven, dient behouden en aangevuld te worden.

In de volgende paragrafen worden de wijken Waalredorp, Aalst, Voldijn en Ekenrooi behandeld. De wijken worden aan de hand van de stedenbouwkundige structuur onderverdeeld in enkele buurten. Deze structuur is van invloed op de groene inrichting. Vervolgens wordt dit groen in de buurten beschreven. Tot slot wordt een ontwikkelingsvisie voor het groen in de wijk gegeven.

4.2 Waalre-dorp

4.2.1 Opbouw wijk

Rondom het historische centrum (A) van Waalre-dorp treffen we diverse buurten, die veelal door de hoofdwegen van elkaar worden gescheiden. Door de verschillende ontstaansgeschiedenis heeft iedere buurt zijn eigen opbouw.

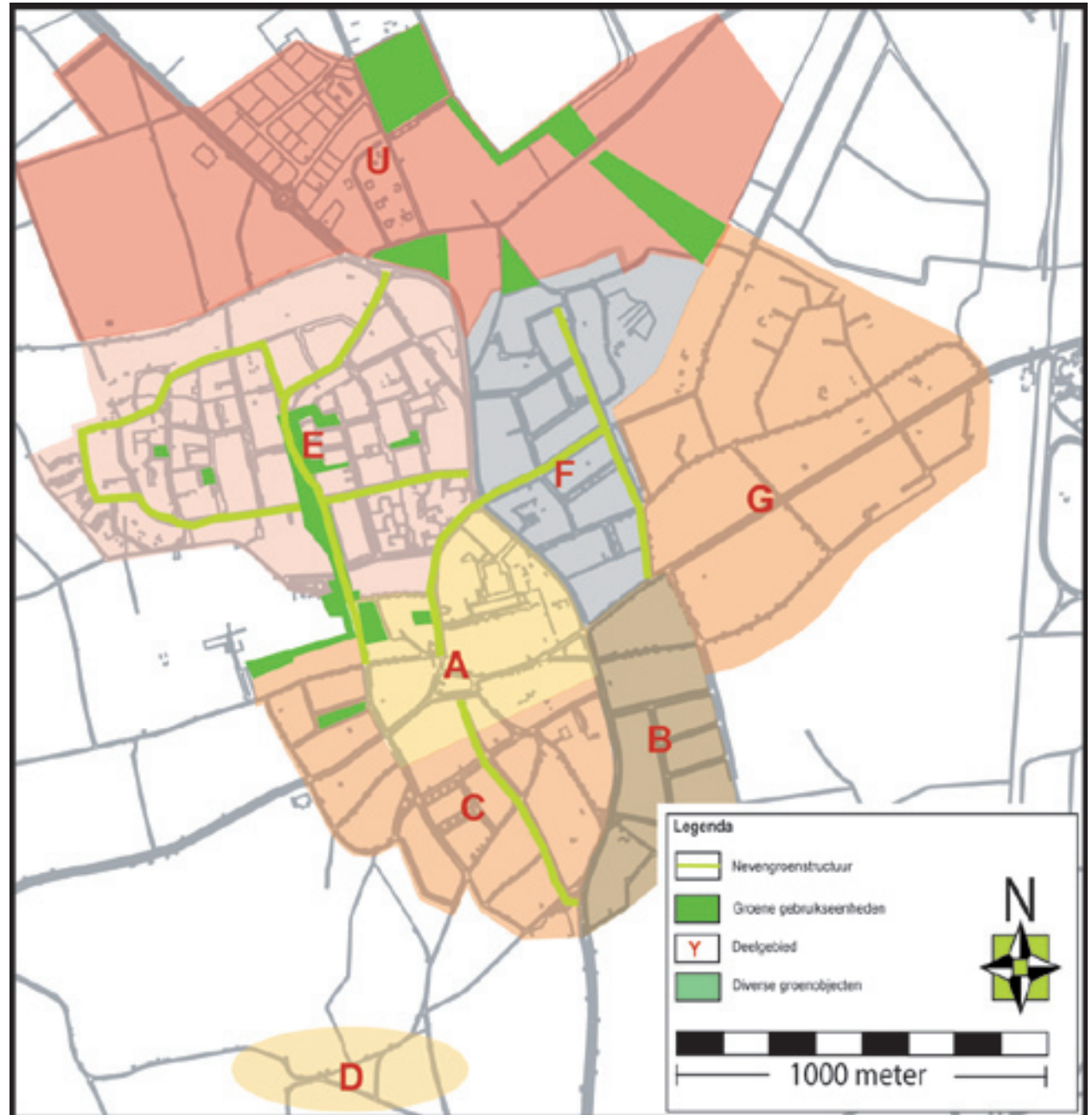
De buurt (B) ten zuidoosten wordt gekenmerkt door brede straten en een rechtlijnige opzet. Geschakelde woningen bepalen het beeld.

Ten zuiden van het centrum (C) hebben de straten een meer gebogen karakter. Dit komt mede door enkele oude wegen die het centrum met Loon verbinden. Deze wegen zijn in de buurtstructuur opgenomen. Op de overgang met het centrum liggen enkele bedrijfsgebouwen, die plaats zullen maken voor inbreiding.

Loon (D) is door zijn eigen uitstraling met langgevelboerderijen rondom het driehoekige met bomen beplante onverharde dorpsplein een buurt op zich. Loon is een beschermd dorpsgezicht.

Noordelijk van het centrum liggen de jongste uitbreidingen (E) in de buurt Heuvelsche Akkers. Deze hebben een kleinschalig, gevarieerd karakter. Vele straatjes krioelen door een buurt met diverse woningtypen. Al deze straatjes komen uit op de buurtweg die door de afronding van de wijk middels Waalre-West gereed is. Later zal ook in noordelijke richting uitbreiding plaats vinden.

fig. 4.1 Onderverdeling buurten Waalre

Brede woonstraten met bomen in verharding

Slecht gesloten beplanting leidt tot slordig beeld

Dit pad vormt een entree naar Loon

De buurt (F) ten westen van het centrum heeft een rechtlijnig karakter. Dit wordt benadrukt door de vele lange rijenwoningen. Daarnaast treffen we in de wijk ook geschakelde en twee-onder-één-kap woningen aan. Deze buurt gaat over in een bosrijke buurt (G), waarin vrijstaande huizen in de bosgebieden zijn gesitueerd.

Noordelijk van deze wijken wordt Waalre-noord (U) gerealiseerd. De eerste bebouwing heeft reeds plaats gevonden met ruimte-voor-ruimte woningen. Later zal in aansluiting hierop Waalre-noord verrijzen, dat een gevarieerd woningaanbod zal kennen.

4.2.2 Beschrijving aanwezige groen

Het groenbeeld verschilt per buurt. De brede straten in buurt B worden met straatbomen in verharding aangezet. In deze buurt is verder nauwelijks openbaar groen. De overgang met het bos aan de rand van de wijk wordt vormgegeven door enkele akkers en weilanden.

Buurt C ten zuiden van het centrum wordt gekenmerkt door grote groenvlakken gras en heesters. In deze vlakken staan boomgroepen. Naast boomgroepen treffen we ook straatbomen in smalle beplantingsstroken aan. De Burgemeester Uyenstraat is als wijkstructuur opgenomen in het bomenbeleidsplan.

Loon wordt gekenmerkt door de eiken op de centrale brink. Daarnaast draagt het groen rond de bebouwing bij aan het rustieke beeld. De entrees vanuit de kern van Waalre richting Loon zijn onduidelijk. De dichte boszone schermt Loon af.

De heuvelsche Akkers heeft een brede groenstructuur met bosplantsoen en grasvelden langs De Kranssen/De Kerkackers. Deze komt langs de groene verbinding de wijk in. Een smallere groenstrook loopt vanaf De Kranssen parallel aan de straat De Wilderen de wijk uit richting de dorpsrand. Het gaat om een zeer smalle verbinding (5 –15 meter) met een duidelijke uitlooptechniek. De belangrijkste wegen worden grotendeels benadrukt met bomen. Ook de woonstraten zijn met straatbomen aangekleed. In de buurt treffen we daarnaast een groot aantal kleinere speelplekken aan, die met groen zijn omgeven.

In de rechtlijnige buurt F is overal de aanwezigheid van het bos voelbaar, mede door grote groenzone aan de Eekhoornlaan. Het groen bestaat met name uit straatbomen, al dan niet in beplanting of gras. De groene inrichting van de Daslaan en Eekhoornlaan onderscheidt zich niet van de overige wegen in de wijk. De boswijken worden gekenmerkt door bomen, met name berken, in brede grasstroken.

Waalre-Noord is nog in ontwikkeling. Het huidige groen (bosgebieden, groen rond gat van Waalre) speelt in de planvorming een nadrukkelijke rol.

4.2.3 Ontwikkelingsvisie

In buurt B zijn de straatbomen de beeld dragers van het openbaar groen. Deze boomstructuren moeten behouden en versterkt worden met bomen van de 2de grootte. De groeiplaatsen, momenteel uitsluitend in verharding, zijn hierbij een belangrijk aandachtspunt. Doorzichten over akkers en weilanden kunnen de waarde van de

zuidwestelijke rand als overgang met het landschap versterken.

De boomstructuren in de buurt dienen, onder andere langs de wijkstructuur van de Burgemeester Uyenstraat, omwille van de beschikbare bovengrondse ruimte te bestaan uit bomen van de 2de grootte. Het versterken van de afwisseling tussen gras, bomen en heesters draagt bij aan een aantrekkelijk beeld van het openbaar groen. Grotere beplantingseenheden komen hierbij de kwaliteit van de beplanting ten goede (zie hoofdstuk 6).

Het groene beeld van het beschermde dorpsgezicht van Loon (D) moet behouden blijven. Herkenbare entrees zijn hierbij van belang. Het groen dient te benadrukken dat achter deze beboste zone nog een bijzonder element gelegen is.

Het behoud van de boomstructuren langs de belangrijkste buurtwegen in buurt E is van primair belang voor een herkenbare wijkstructuur. Bij vervanging is het aan te bevelen hier kleinere bomen aan te planten, wat de duurzaamheid ten goede komt. De inrichting van het groen in de buurt is toegespitst op spelen. De brede groenstrook langs de Kranssen/De Kerkakkers, bestaande uit grasvelden en bosplantsoen dient behouden te worden. Dit geldt eveneens voor de smallere groenstrook, die vanuit de Wilderen richting de dorpsrand loopt. Een eenduidige uitstraling van deze groenstrook is gewenst. Door het smalle profiel is de strook plaatselijk nu onherkenbaar.

De Daslaan en Eekhoornlaan dienen zich als ontsluiting van de buurt door middel van een laanbeplanting te onderscheiden. Straatbomen kunnen daarnaast de karakteristieke langgerekte stedenbouwkundige opzet van deze buurt versterken. De structuur van berken in de boswijk dient geleidelijk (bij uitval bomen) omgevormd te worden naar boomgroepen.

In de planvorming voor Waalre-noord is veel aandacht voor groen. Het aanwezige landschappelijke groen wordt gedeeltelijk in de wijk opgenomen. Daarnaast zijn in de planvorming onder andere een brink, een groene boulevard langs het gat van Waalre en de omvorming van de oude stort naar een groen theater voorzien.

Smalle groenzone vraagt om eenduidige inrichting

Enkele rij bomen in woonstraat volstaat

Straatbomen in gras, beplanting en bos bepalen het beeld

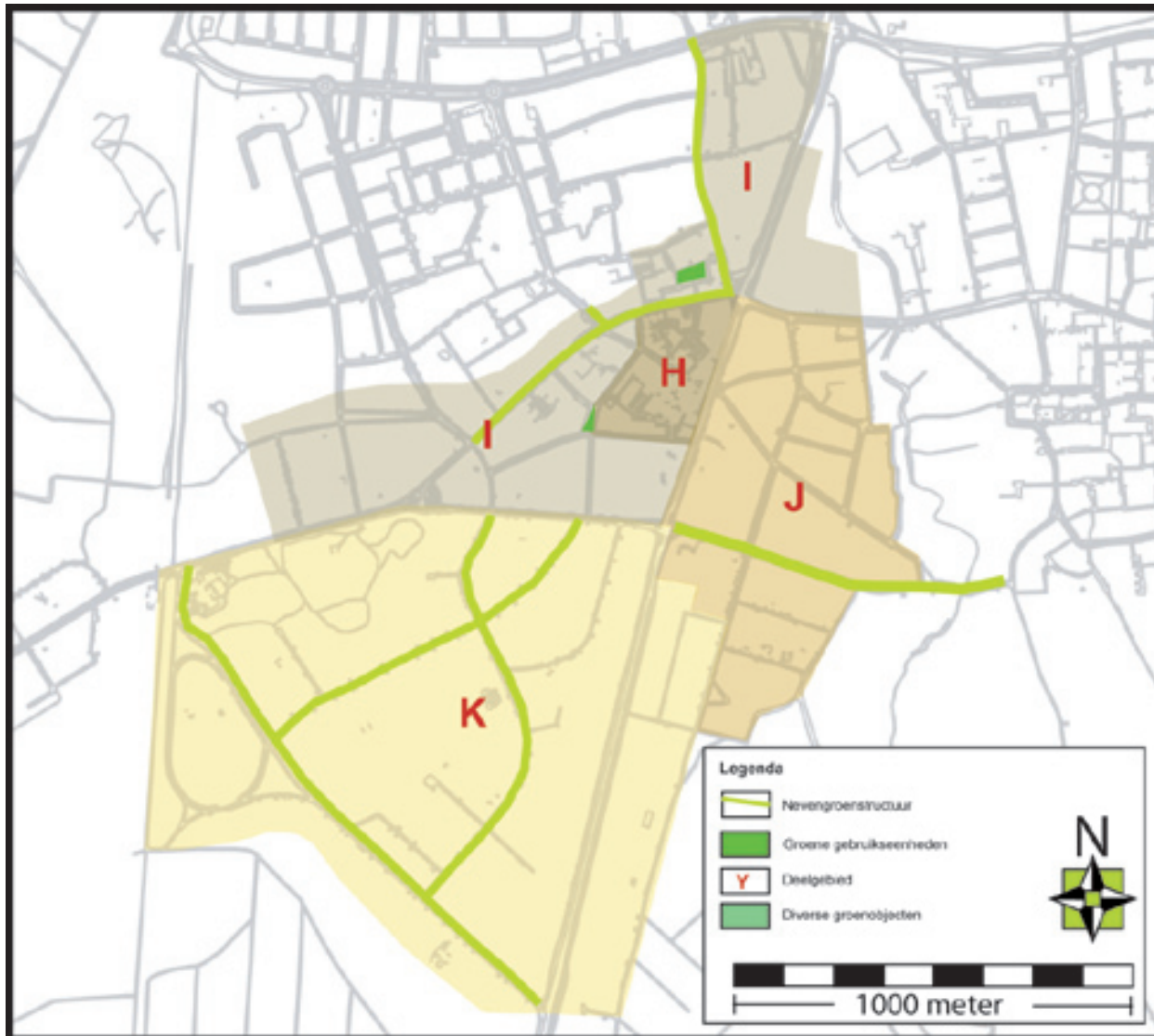

fig. 4.2 Onderverdeling buurten Aalst

4.3 Aalst

4.3.1 Opbouw wijk

De wijk Aalst omvat de oude onderdelen van de kern Aalst. Centraal hierin ligt aan de Eindhovenseweg het winkelcentrum Den Hof(H). Dit bestaat met name uit meerlaagse bebouwing met winkels op de begane grond. Rond het winkelhart liggen enkele appartementsgebouwen, seniorenwoningen en het oude raadhuis.

Rond het centrum ligt oudere woonbebouwing (I). Daarnaast hebben diverse inbreidingen plaats gevonden. Het appartementsgebouw Kosterhof en de starters- en seniorenwoningen zijn hiervan het resultaat. Aan de Maarten Trompstraat/Eindhovenseweg zal in de nabije toekomst nog een inbreiding plaats vinden.

Ook ten oosten van de Eindhovenseweg (J) zijn vooroorlogse woonstraten met karakteristieke woningbouw gelegen. Het gaat om lange straten met diverse woningtype.

Ten zuiden van de Koningin Julianalaan (K) bepalen de in de bosgebieden gelegen woonvilla's het beeld.

4.3.2 Beschrijving aanwezige groen

De aanwezigheid van openbaar groen is in Aalst beperkt. Kleine hoekjes groen en straatbomen in kleine boomspiegels zijn het enige aanwezige openbaar groen. Grotere groeneenheden zijn in de wijk niet aanwezig. Het bosgebied en het Tongelreepdal zorgen aan de randen van de wijk voor uitloopgebieden.

De straatbomen langs de Raadhuisstraat en de Gestelsestraat dienen het belang van deze wegen te benadrukken. Deze boombeplanting is echter nauwelijks aanwezig. De inbreiding Kosterhof heeft een eigen, parkachtig hofje met hagen, vaste planten en heesters.

Door de volwassen bomen en de kwalitatief goede onderbeplanting ontstaat ten oosten van de Eindhovenseweg (J) een groen beeld. Ook de aansluiting op het Tongelreepdal draagt bij aan het groene beeld in de buurt.

De boswijken hebben uiteraard ook een groen karakter. Enerzijds door de aanwezigheid van privé-groen, anderzijds door de brede grasbermen met berken.

4.3.3 Ontwikkelingsvisie

Het beperkt aanwezige groen dient gebruiksvriendelijk te zijn en een verzorgd beeld op te leveren. Het beeld mag echter niet dat van het centrum overtreffen. Het centrum dient zich door specifieke beplanting (bijzondere sierheesters, wisselbeplanting) blijvend te onderscheiden. De groenvoorziening aan de Piet-Heinstraat is zo'n plek waar meer met de aanwezige ruimte gedaan kan worden.

Het groenbeeld in buurt J dient behouden te blijven. De statige oude bomen en de diverse onderbeplanting sluiten goed aan bij de bebouwing en de heringerichte straatprofielen.

Voor de berken in de grasbermen van de villawijken geldt een uitsterf beleid. Deze worden op den duur vervangen door boomgroepen bestaande uit eik, beuk en enkele overblijvende berken. Deze structuur sluit beter aan bij het bosrijke karakter van de buurt.

Eén van de beperkte groeneenheden in Aalst aan de Piet Heinstraat

Woonstraat Aalst zuid-oost met volwassen boomlanen

Berkenlanen in villawijk Aalst maken plaats voor boomgroepen

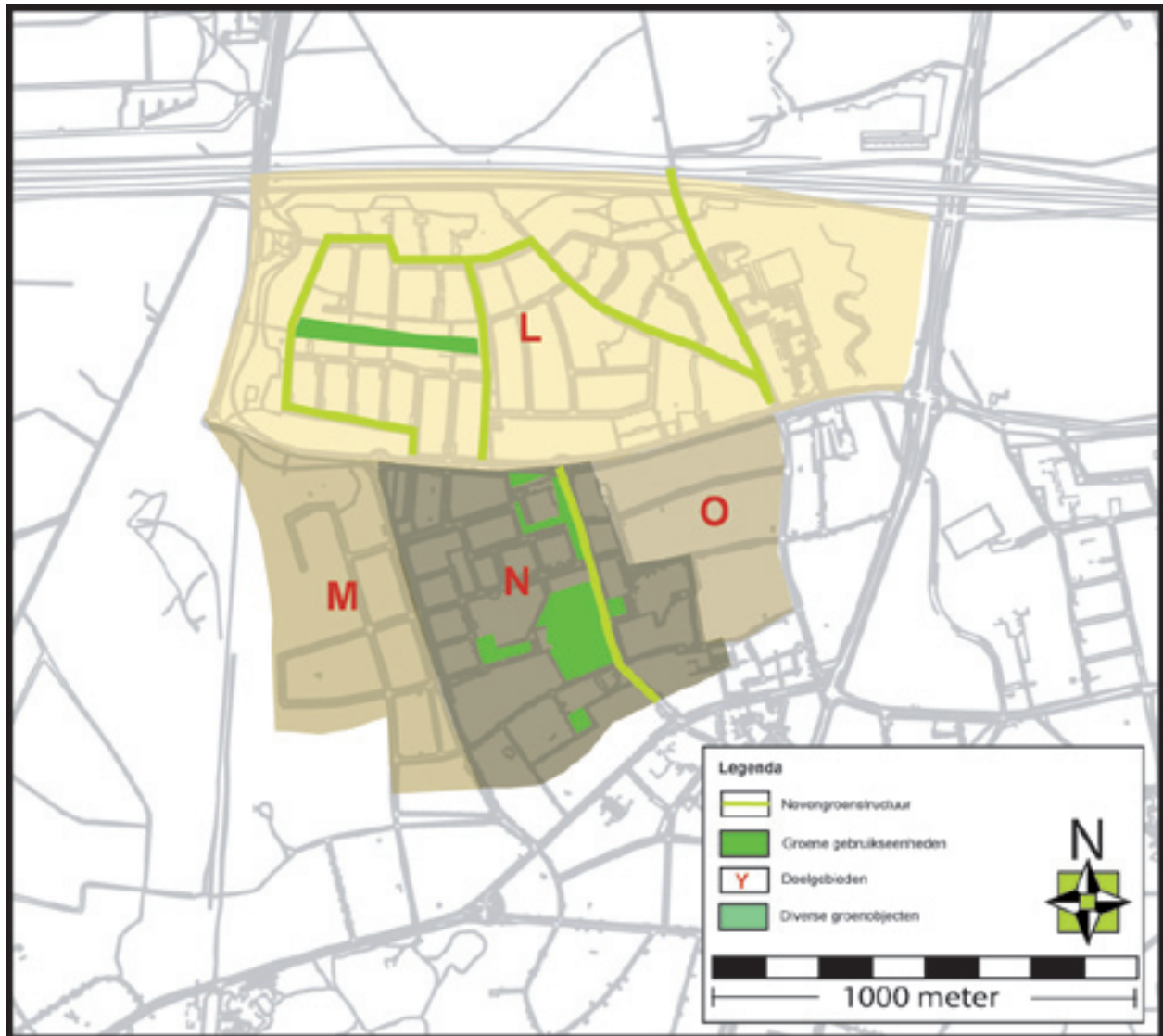

fig. 4.3 Onderverdeling buurten Voldijn

4.4 Voldijn

4.4.1 Opbouw wijk

De wijk Voldijn heeft een rechtlijnige structuur met een duidelijke groene omlijsting. Deze in de zestiger en zeventiger jaren gerealiseerde wijk heeft een centrale ontsluiting en grenst direct aan de snelweg A67. De Burgemeester Mollaan scheidt de wijk in twee delen. De bebouwing in het noordelijk deel (L) van de wijk bestaat met name uit twee-onder-een-kap woningen en rijtjes. Aan de overzijde van de Gestelsestraat is Diepenvoorde gelegen. Hier zijn aan het extensief beheerde Tongelreepdal kantoorvilla's gebouwd.

Het deel ten zuiden van de Burgemeester Mollaan bestaat uit drie onderdelen. Zuidwestelijk (M) bestaat de wijk uit vrijstaande woningen in een bosrijke omgeving. In het zuidoosten van de wijk ligt het industrieterrein Voldijn (O). Daartussen ligt een woonwijk (N) met geschakelde huizen en rijtjeshuizen rondom het kerkhof van de kern Aalst.

4.4.2 Beschrijving aanwezige groen

De wijk heeft een duidelijke groene omlijsting aan de noord- en westzijde. Ten noorden van de wijk ligt een groenzone met singels, solitaire bomen en (extensief beheerde) gazons. Door de verbreding van de A67 is de omvang van deze groenzone afgenomen. De gebruikswaarde is door herinrichting van de zone echter toegenomen. Dit geldt tevens voor de groenzone aan de westzijde die de wijk insnijdt door middel van een smalle strook. De gehele groenzone sluit aan op de boszone tussen Aalst en Waalre. De Tongelreep meandert aan de oostelijke zijde van de wijk tussen bosjes en extensief beweide graslanden. Het groen in de noordelijke zone bestaat verder met name uit bomen in verharding en enkele gras- en heestervakken met bomen. Een deel van de laanstructuren behoort tot de wijkgroenstructuur. Daarnaast zorgt het groen rondom zorgcentrum 't Laar, wat niet bij de gemeente in beheer is, voor een groen beeld.

De drie onderdelen van de zuidelijk buurt hebben ieder een eigen groene uitstraling. In de boszone (M) wordt het beeld met name bepaald door de bosrand en bomen in beplanting. Het industrieterrein kent een aankleding met straatbomen, maar heeft een stenig karakter.

De woonwijk erlangs (N) kent diverse groentypen. Rond de begraafplaats komen grote vlakken groen voor. Daarnaast liggen verspreid in de wijk enkele veldjes met bomen en is de wijk aangekleed met wegbegeleidende heestervakken.

4.4.3 Ontwikkelingsvisie

In de toekomst dient de aanplant van bomen in verharding, die momenteel veel aanwezig zijn, voorkomen te worden. Bij vervanging zijn specifieke standplaatsen voor bomen noodzakelijk, zodat deze bomen de kans krijgen vrij uit groeien en zo van beeldbepalende waarde worden.

In de grote groenzones staat het gebruik centraal. Spelen, verblijven en een ommetje maken dienen ook bij verbreding van de A67 mogelijk te blijven. Het groene, afwisselende beeld met bosplantsoen, solitaire bomen en ruw gras is hierbij het uitgangspunt.

Ten zuiden de Burgemeester Mollaan is omvorming van de heestervakken in de boswijk aan te bevelen. Vakken met onderhoudsarme soorten of gras genieten de voorkeur. Met behulp van graszones en de bestaande bomen dient de relatie gezocht te worden met de overige boswijken in de gemeente.

De woonwijk van Voldijn-Zuid heeft een groene uitstraling. De straatbomen in beplanting en heestervakken dienen behouden te blijven. Enkele heestervakken zijn door divers plantgebruik rommelig en slecht te onderhouden. Deze dienen omgevormd te worden.

Streetbomen, zowel in gras als in verharding

Onderhoudsintensieve beplantingsvorm in bosrijke wijk

Woningen en kerkhof gescheiden door groene randzone

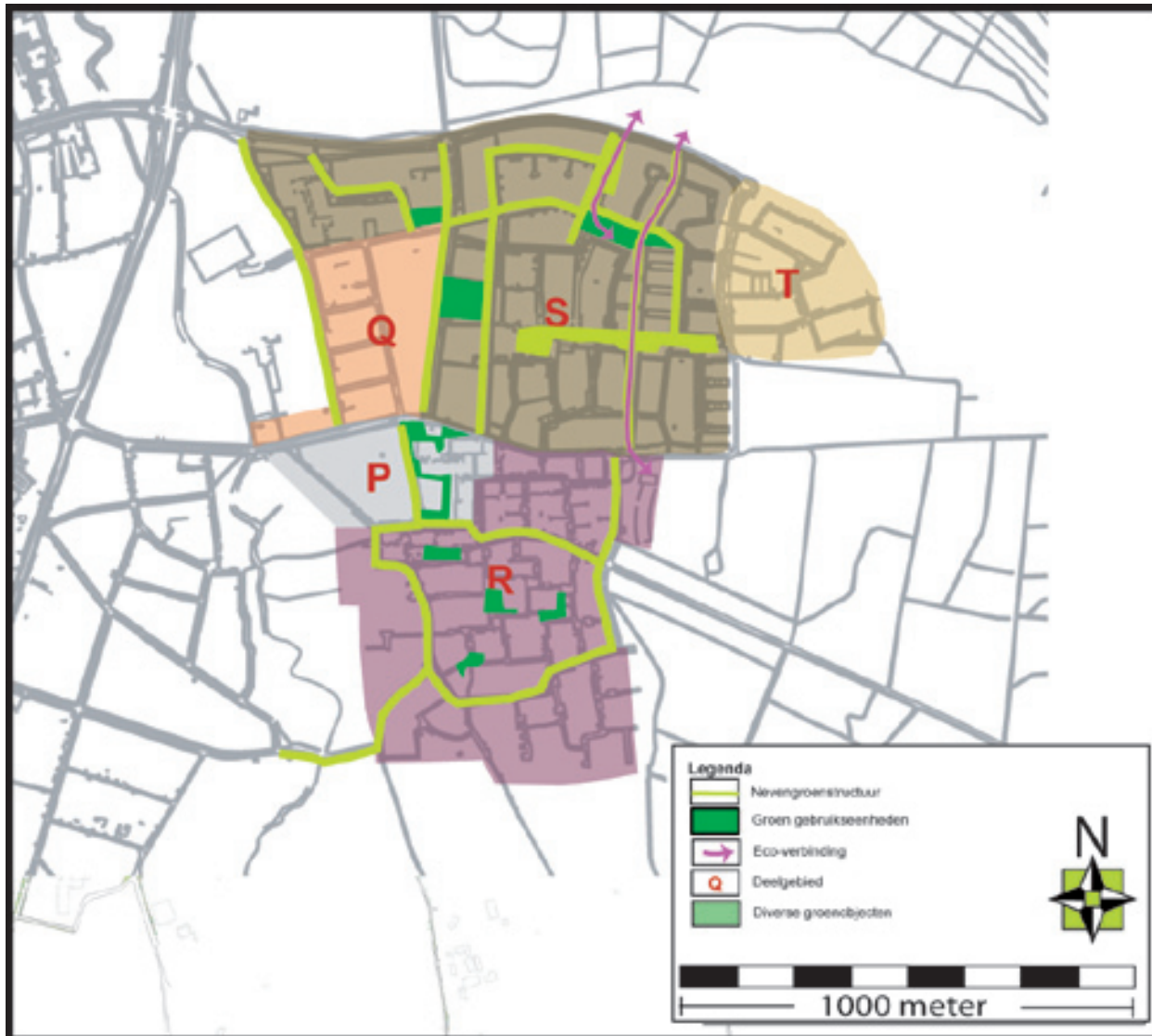

fig. 4.4 Onderverdeling buurten Ekenrooi

4.5 Ekenrooi

4.5.1 Opbouw wijk

Ten oosten van het Tongelreepdal ligt de wijk Ekenrooi. Enkele boerderijen aan de overzijde van de Tongelreep zijn uitgegroeid tot een woonwijk met een divers beeld. Centraal in de wijk treffen we enkele voorzieningen (P): de school, de kerk en de sporthal.

Het centrum grenst aan het oudste deel van de wijk: het Philipsdorp (Q). Door de karakteristieke bebouwing onderscheidt dit deel zich van de rest van de wijk. Tussen het Philipsdorp en het Tongelreepdal met het sportpark staan nog enkele blokken rijtjeshuizen in een rechtlijnige structuur.

Het zuidelijke deel van de wijk heeft een typische jaren tachtig uitstraling (R). Dichte bebouwing met nauwe woonstraatjes. Enerzijds grenst dit deel van de wijk aan het Tongelreepdal, anderzijds aan het bosgebied.

Een ruime opzet met langgerekte groenzones bepalen in deze wijk (S) het beeld. Deze worden afgewisseld met dichtbebouwde woonstraten met diverse type woningen, zowel vrijstaand, geschakeld als in een rij.

Westelijk van dit wijkdeel ligt de jongste uitbreiding (T). Deze heeft door de kenmerkende architectuur en materiaalgebruik een specifieke eigen uitstraling. De buurt wordt omringd door groen. Enerzijds door de bosgebieden, anderzijds door de Moerputten.

4.5.2 Beschrijving aanwezige groen

Ook in deze wijk geldt dat het groen aansluit op de stedenbouwkundige structuren. Rondom het centrumgebied treffen we met name bosplantsoen aan.

Rond het Philipsdorp staan enkele bomen in verharding. De doorkijken richting de groene rand van het sportpark zorgen voor enige groenbeleving. De Arembergstraat langs het sportpark wordt met straatbomen aangekleed en zo als ontsluitingsweg herkenbaar gemaakt.

De jaren tachtig wijk (R) kent veel straatbomen, zowel in beplanting als in verharding. In de mêlee van wegen hebben de wegen aan de rand van de wijk en de centrale Hutdijk de belangrijkste verkeersfunctie, die met boomlanen wordt benadrukt. Daarnaast liggen in de wijk enkele groene hofjes. Deze zijn aangekleed met gazons, solitaire bomen, bosplantsoen en (bodembedekkende) heesters.

De ruim opgezette wijk (S) kent grote groeneenheden. Deze bestaan uit grote gazons met boomgroepen alsmede natuurlijk aandoende groenzones met volwassen eiken, jonge beuken, ruw gras en bramen. De oostelijke zone verbindt de bosgebieden noordelijk en zuidelijk van de wijk. Daarnaast zijn beukenhagen in deze wijk karakteristiek. De centrale groenzone (plaatselijk smal) doorkruist de gehele wijk en vindt aansluiting bij de bosgebieden ten oosten van de wijk.

Het nieuwste deel van de wijk heeft een jong en beperkt groenaanbod. De groene randen zorgen echter voor een groen beeld.

4.5.3 Ontwikkelingsvisie

Het groen rond de centrale gebouwen dient het belang van deze locatie uit te stralen. Het past nu niet bij de centrale functie.

De hofjes zijn deels heringericht, waardoor een heldere indeling is ontstaan en de gebruiksfunctie beter benut kan worden. Door de jonge beplanting goed te begeleiden ontstaat binnen enkele jaren een gesloten, onderhoudsarme beplanting.

In het noordelijke deel van de wijk (S) bepalen beukenhagen mede het beeld. Deze zijn vrij duur in het onderhoud. Per situatie moet dan ook worden afgewogen of een haag op de specifieke locatie beeldbepalend is. De grasvelden met bomen en de ruwe graszones dienen hun karakter te behouden.

De aanleg van de beplanting in het nieuwe deel van de wijk is een aandachtspunt. De eerste jaren zijn belangrijk om in de toekomst het onderhoud te beperken.

De natuurcompensatie ten behoeve van de verbreding van de A2/A67 versterkt in de toekomst de groene uitstraling van de noord-oostelijke rand van de wijk. Naast de bosgebieden kan dit gebied als belangrijke uitloopzone van de wijk gaan fungeren.

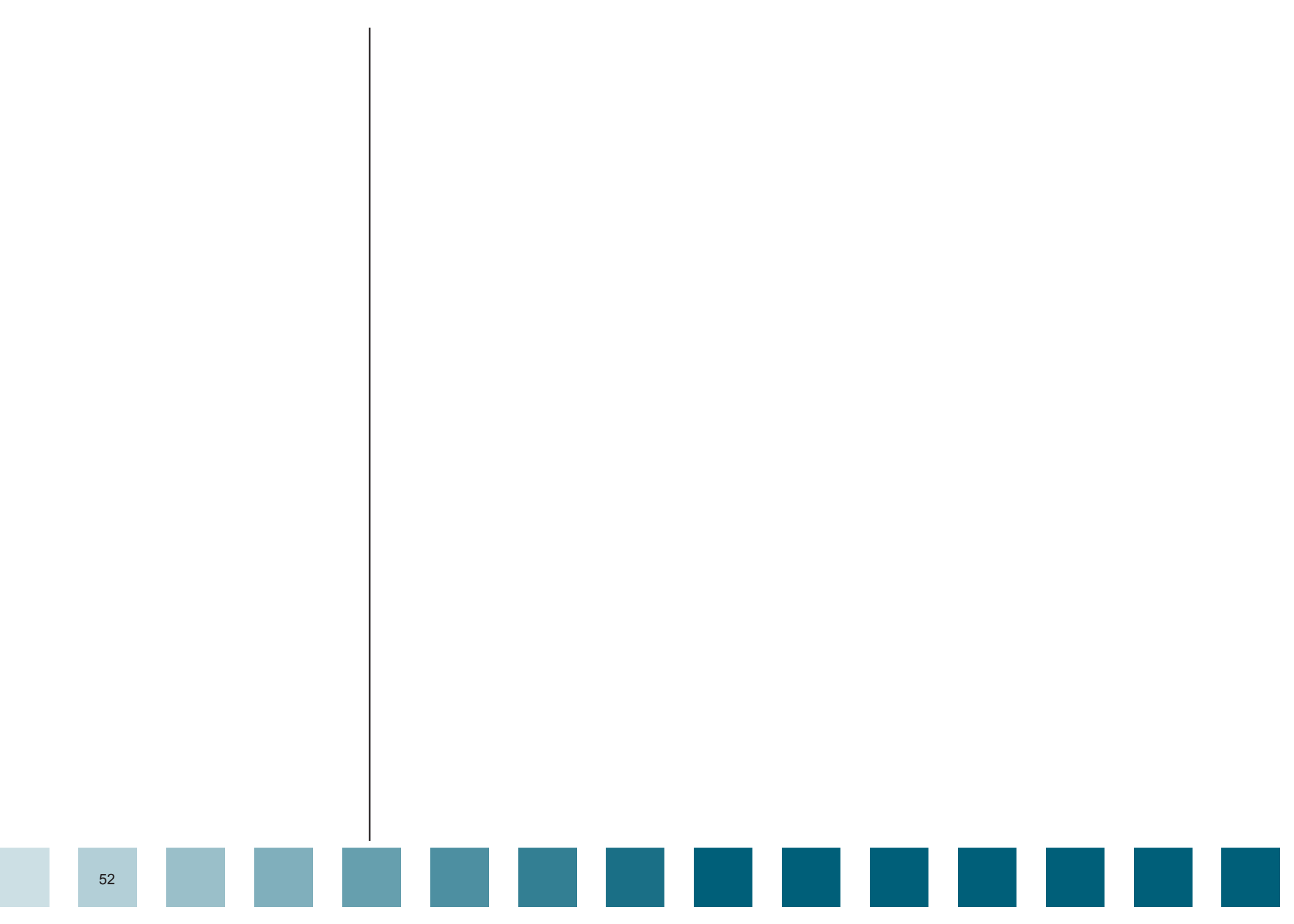
Heringerichte hofjes met bomen, gazon en heesters

Boomgroepen en hagen zijn beeldbepalende elementen

Groene zones doorsnijden de wijk

5. GROENBEHEER

5.1 Beheerdoelstelling

Het beheer van het groen draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit en het beeld van de beplanting. De diverse groentypen vragen ieder om een eigen beheer. Het type beheermaatregel alsmede de frequentie en intensiteit hiervan bepalen uiteindelijk het beeld. Deze verschillen in het huidige beheer zijn ondergebracht in drie beheerniveaus: intensief, normaal en extensief.

Een tweetal typen werkzaamheden bepalen de kwaliteit van de beplanting en de kwaliteit van het beeld in deze zones:

Technisch beheer

gericht op het in stand houden van de kwaliteit van de beplanting. Het betreft onder andere het knippen van bodembedekkers en het snoeien van bomen. De frequentie waarmee deze werkzaamheden worden uitgevoerd is niet afhankelijk van de gewenste beeldkwaliteit en derhalve voor iedere niveau gelijk.

Netheidbeheer

gericht op het realiseren van een schoon en net beeld. Het betreft onder andere het verwijderen van onkruid en zwerfvuil. Naar gelang het gewenste beeld wordt per niveau gevarieerd in frequentie en bewerkingpercentage van deze werkzaamheden.

Het beheer wordt deels uitgevoerd door de eigen dienst en deels door aannemers. De eigen dienst heeft hierbij een ondersteunende functie. Werkzaamheden die niet middels

RAW-bestekken aan aannemers worden uitbesteed, worden door de eigen dienst uitgevoerd.

Het netheidsbeheer wordt in de zones normaal en extensief momenteel op een minimaal niveau uitgevoerd. Dit beheer draagt er zorg voor dat de kwaliteit van de beplanting niet in het gedrang komt, bijvoorbeeld door te voorkomen dat onkruiden de beplanting overwoekeren. Het verder terugbrengen van de netheidsmaatregelen brengt de kwaliteit van de beplanting in gevaar, wat in de toekomst tot extra vervanging en bijbehorende kosten leidt.

Begraafplaatsen hebben een verhoogde maatschappelijke waarde waarop het onderhoud afgestemd dient te zijn

Centra vormen het middelpunt van de structuur

Entrees zijn belangrijk bij de beeldvorming van de gemeente

5.2 Bepalen van de beheerniveaus

De groenstructuur vormt de basis voor een gestructureerd groenbeheer, door in te zetten op het stedenbouwkundige patroon van vlakken, lijnen en punten. Door deze benadering ontstaan heldere deelgebieden, die elk om een eigen beheerniveau vragen. In elk beheerniveau is aangegeven hoeveel onkruidgroei en zwerfvuil is toegestaan. Door het beheer af te stemmen op de gewenste uitstraling kunnen keuzes duidelijk worden toegelicht.

Voor de gemeente Waalre zijn een aantal beheerniveaus bepaald, die duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn in beeld. De beheerniveaus zijn bepaald op basis van een drietal factoren:

- De eerste factor is de stedenbouwkundige hiërarchie. Hierbij gaat het om de relatie tussen het beeld van de openbare ruimte en de stedenbouwkundige opbouw.
- De tweede factor is de inrichting/functie van het groen. Beheergroepen worden als inrichtingsmiddel gebruikt in de gemeente. Afhankelijk van de functie is een minimaal onderhoudsniveau nodig om het groen in de gemeente te laten functioneren. Gedacht moet worden aan de winkelfunctie, de woonfunctie, de werkfunctie en de recreatieve functie.
- De derde factor is de beeldkwaliteit van de beheergroepen binnen de gemeente. De beeldkwaliteit is afhankelijk van de gebruiksintensiteit. Iedere beheergroep komt in de gemeente met verschillende beelden voor. Dit is sterk afhankelijk van de mate van netheid die nagestreefd wordt op verschillende plaatsen in de gemeente in relatie tot de gebruiksintensiteit.

Alle factoren tezamen bepalen het beeld en daarmee het imago van de gemeente.

Voor de gemeente Waalre wordt op basis van de stedenbouwkundige hiërarchie, de inrichting/functie en de beeldkwaliteit een drietal beheerniveaus onderscheiden:

1. INTENSIEF (hoogwaardig & representatief)
2. NORMAAL (netjes & eenduidig)
3. EXTENSIEF (sober & natuurlijk)

INTENSIEF

De zones die onder dit onderhoudniveau vallen hebben een hoogwaardige en representatieve waarde. Deze zones zijn gesitueerd op centraal gelegen plaatsen binnen de gemeente. Dit kunnen plaatsen zijn met een hoge bezoekersdruk en/of een verhoogde maatschappelijke waarde van het openbaar groen. De eisen die gesteld worden aan de beeldkwaliteit van het groen zijn hoog. Zwerfvuil en onkruidgroei is zeer beperkt toegestaan. Specifieke beheergroepen als bloembollen en wisselperken geven het groen in deze zone extra uitstraling.

De centra, entrees, accenten en gebiedsontsluitingswegen en de zone begraafplaatsen behoren tot het beheerniveau intensief, omdat:

- de zones een belangrijke representatieve waarde hebben. De centra omdat deze het middelpunt vormen van stedenbouwkundige structuur en zeer geschikt zijn als ontmoetingsplek. De entrees omdat ze bij binnenkomst in de gemeente de eerste aanblik vormen en dus heel belangrijk zijn voor de beeldvorming van de bezoeker;
- in de zones de 'basis' voorzieningen van de gemeente aanwezig zijn, zoals diverse winkelvoorzieningen, bibliotheken, het gemeentehuis e.d.;
- de zones bijdragen aan de herkenbaarheid en oriëntatie in/van de gemeente. De gebiedsontsluitingswegen onderscheiden zich qua uitstraling van de erfontsluitingswegen in de woonwijk;
- de zone begraafplaatsen een verhoogde maatschappelijke waarde heeft op gemeentelijk niveau. De begraafplaatsen zijn de plekken waar het sociale karakter van de gemeente zeer belangrijk is. Een verzorgde, representatieve uitstraling is daarbij gewenst.

NORMAAL

Het beheerniveau normaal geldt voor alle zones, die er netjes uit moeten zien, maar geen aantoonbare verhoogde bezoekersdruk en/of maatschappelijke waarde hebben. Het groen heeft een aankledings- en gebruiksfunctie en is toegankelijk voor kinderen en volwassenen. Enig zwerfvuil en onkruidgroei is toegestaan.

De zones woongebieden en kantoorcomplexen en sportparken behoren tot dit beheerniveau omdat:

- de zones belangrijk zijn voor het dagelijkse gebruik van de openbare ruimte:

De woongebieden en kantoorcomplexen, omdat daarin gewoond en gewerkt, gespeeld en gewandeld wordt. De sportparken omdat deze de mogelijkheid bieden tot ontspanning.

- de zones het leef- en werkklimaat van de openbare ruimte bepalen:

Mensen moeten zich "thuis" voelen in hun wijk. Eenduidige beplantingsvakken dragen bij aan een aangename uitstraling van de buitenruimte.

- de zones een verhoogde maatschappelijke waarde hebben op wijkniveau:

De sportparken zijn het verlengde van de woongebieden. Het zijn ontmoetingsplekken in een wijk, waarin intensief gesport wordt en waar sociale contacten onderhouden worden. Daarnaast hebben sportparken in zekere mate een representatieve functie, omdat relatief veel mensen van buiten de gemeente sportparken bezoeken. De sportparken dragen dus ook bij aan de beeldvorming van de gemeente. Een net beeld is dan gewenst.

Groen in de woonwijk draagt bij aan een aantrekkelijke woonomgeving

Groen als aankleding bij speelplaatsen dient netjes te zijn

Sportparken hebben een verhoogde maatschappelijke waarde, waarop het groenbeheer afgestemd dient te zijn

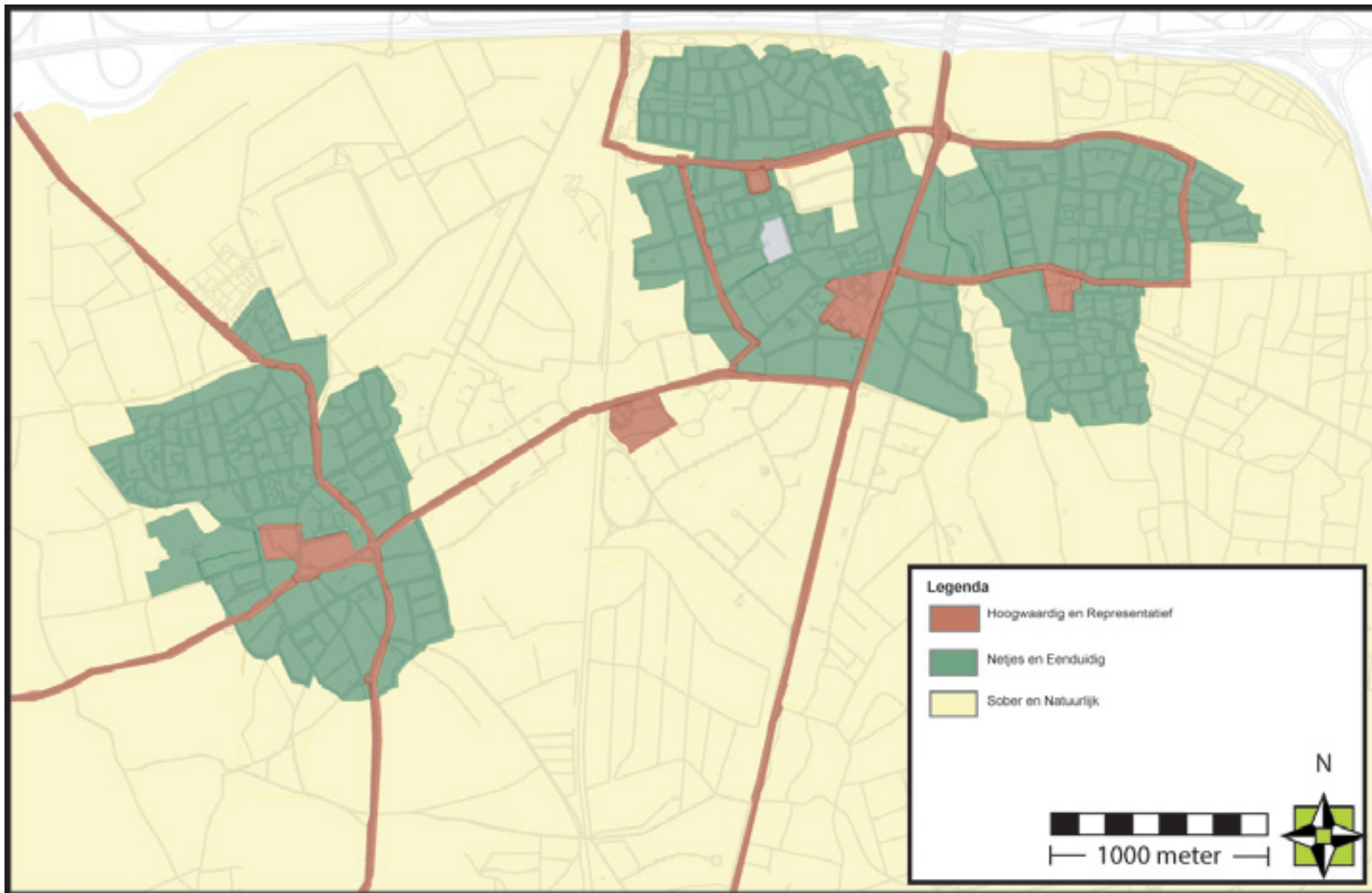

fig 5.1 Zoning beemerniveaus

EXTENSIEF

Extensief bveheer gaat uit van het openbaar groen met een natuurlijke uitstraling. Dit groen is in mindere mate toegankelijk dan normaal. Flora en fauna hebben een kans zich te ontwikkelen en zijn in deze zone een meerwaarde. De randen van deze zones zijn geschikt voor de natuurzoekende, de fietsende en de wandelende recreant. Enig zwerfvuil is toegestaan, evenals kruidengroei in een natuurlijke beplanting.

De zones industrieterreinen, de dorpsranden en het buitengebied behoren tot dit beheerniveau omdat:

- Deze gebieden een sobere, robuuste aankleding kennen: de industrieterreinen zijn aangekleed met bomen, gazons en verspreide heesterbeplantingen. Deze beplanting zorgt voor een passende aankleding. De dorpsranden en het buitengebied kennen een sobere aankleding met natuurlijke vegetaties en houtige gewassen.

- Deze gebieden kansen herbergen voor de ontwikkeling van een stabiele flora en fauna:

in de zones dorpsranden en het buitengebied kunnen beplantingen zich vrijuit ontwikkelen. Door te werken aan een mantel-kern-zoom vegetatie zal een divers planten- en dierenbestand ontstaan. Hierdoor dragen deze zones bij aan de natuurlijke overgang van het stedelijk gebied naar de bosgebieden.

- Deze gebieden kansen bieden voor het versterken van het contact tussen "natuur" en "gebruiker": de dorpsranden en het buitengebied zijn zeer geschikt voor recreatief wandelen en fietsen, omdat ze direct grenzen aan de dorpskernen. Het cultuurhistorisch landschap, de bosgebieden en de

beekdalen hebben allen hun eigen karakteristiek qua natuur en landschapsbeleving en zijn daardoor interessant om het contact tussen "natuur" en "gebruiker" te stimuleren.

In dit niveau zijn ook de gebieden opgenomen waar natuurontwikkeling het uitgangspunt is, zoals Diepenvoorde. Voor deze gebieden zijn door de gemeente specifieke beheerplannen opgesteld, die een spontane ontwikkeling van flora en fauna mogelijk maken. Ook voor de gemeentelijke bossen is een apart beheerplan aanwezig, de bosnota. De ontwikkeling van mantel-kern-zoom vegetaties wordt vanuit dit plan aangestuurd.

Landschappelijk groen heeft een natuurlijke uitstraling

Door bermen op een natuurgerichte wijze te onderhouden ontstaat een kruidenrijke begroeiing

Groen in de zone dorpsranden heeft een sobere uitstraling

Onderhoudsintensieve beplantingsvormen als rozen in woonwijken omvormen

Tijdig inboeten voorkomt extra schade en onderhoud

Knotbomen, die intensief onderhoud vragen, alleen toepasen in zone intensief

5.3 Efficiënt groenbeheer

In deze paragraaf worden aandachtspunten gegeven om kwantiteit, kwaliteit en beheer op elkaar af te stemmen in relatie tot de uiteindelijke beheerkosten. Hierbij zijn zowel keuzes ten aanzien van de inrichting als het beheer van invloed.

5.3.1 Aandachtspunten inrichting groen

Omvormen beplanting

Een eerste aandachtspunt is het omvormen van beplanting.

Dit is alleen aantrekkelijk wanneer beplanting van onvoldoende kwaliteit is. In dit geval wegen de kosten van het omvormen op tegen de relatief hoge beheerkosten.

Het omvormen van kwalitatief volwaardig groen naar onderhoudsarme typen leidt door de aanzienlijke eenmalige kosten nauwelijks tot een kostenbesparing. De kwaliteit van het groen in Waalre laat plaatselijk omvorming van heesters naar gras toe. Ook het omvormen van rozen, die duur zijn in onderhoud, naar heesters is acceptabel. Hierbij moet voorkomen worden dat een eentonig groenbeeld ontstaat. Bij deze omvorming is het toepassen van bepaalde groentypen gerelateerd aan de zonering het uitgangspunt. In bijgaande tabel is per beheergroep aangegeven in welke zone deze toegepast kunnen worden.

Grote eenheden

Bij (her)inrichting van groen leidt de keuze voor grotere beplantingseenheden en onderhoudsarme typen tot een kostenbesparing. Door de juiste soortkeuze kan het onderhoud in de loop der jaren worden beperkt. Hierbij is het onderhoud in de eerste jaren essentieel. Wanneer de beplanting zich goed ontwikkelt, ontstaat een gesloten beplanting. Tijdig inboeten bevordert een snelle sluiting.

	Intensief	Normaal	Extensief
BOMEN			
Bomen in beplanting	X	X	X
Bomen in gazon	X	X	X
Bomen in verharding	X	X	
Bomen in berm	X	X	X
Knotbomen	X		X
Leibomen	X		
Gekandelaberde bomen	X		
BEPLANTINGEN			
Bos			X
Bosplantsoen		X	X
Sierheesters	X	X	
Bodembedekkers	X	X	
(Blok)hagen	X	X	X
Botanische rozen		X	
Perk- en struikrozen	X		
Wisselperken	X		
Bloembakken	X		
GRAS			
Gazons en trapvelden	X	X	
Bermen	X	X	X
WATER			
Vijvers	X	X	X
Watergang	X	X	X

Doordat de beplanting gesloten is, zal de ontwikkeling van onkruiden beperkt blijven. Ook de kans dat mensen door de beplanting heen lopen is dan kleiner. Als hierbij uit wordt gegaan van grotere beplantingseenheden ontstaat een rustig beeld. De grotere eenheden hebben een gelijk beheer wat makkelijker uitvoerbaar is.

5.3.2 Aandachtspunten beheer groen

Ecologie

In de afweging van het te voeren beheer speelt het ecologische aspect een rol. Bepaalde groentypen zijn van waarde voor de flora en fauna, mits het beheer hierop afgestemd wordt. Hierdoor ontstaan andere beheergroepen (diverse type ruw gras, ruigte), die een eigen beeld geven.

Kwaliteit van beplanting

De technische beheermaatregelen zijn noodzakelijk om de kwaliteit van de beplanting te handhaven. Wanneer hierop wordt gekort, zal de kwaliteit afnemen. Dood hout in bomen en gaten in beplanting zijn het gevolg. Dit leidt tot hogere kosten, aangezien veel eenmalige maatregelen noodzakelijk zijn. Een besparing leidt hier uiteindelijk dus tot kapitaalvernietiging. De netheidsmaatregelen worden uitgevoerd naar gelang het gewenste beeld. Door per situatie het gewenste beeld en het bijbehorende werkzaamheden te bepalen, kan dus worden geschoven met beheerkosten.

Boombeheer

Achterstallig beheer wordt voorkomen door in een vast patroon periodiek de noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren. Dit consistente beheer leidt tot een kwalitatief goede beplanting die geen extra eenmalige ingrepen vraagt. In het bomenbeheerplan is ook voor bomen een dergelijke lijn uitgezet. Het uitbesteden dient in dit geval te gebeuren op basis van een snoeiprogramma, waardoor bomen periodiek worden gecontroleerd en gesnoeid. Achterstallig onderhoud wordt hiermee voorkomen.

5.4 Zelfbeheer gemeentelijk groen

De gemeente beheert haar groen op niveau basis. De plantvakken zijn eenduidig ingericht. Naast de sierwaarde is bij de keuze voor beplantingstype en -soorten de beheerbaarheid een belangrijk aspect. Wanneer bewoners niet tevreden zijn met het gerealiseerd beeld of het gekozen beplantingstype is het mogelijk over te gaan naar zelfbeheer. Bij zelfbeheer kunnen bewoners zelf een hogere beeldkwaliteit realiseren. Daarnaast bestaat de mogelijkheid andere beplantingstype toe te passen die de gemeente met haar beheerintensiteit niet in stand zou kunnen houden.

Bewoners worden door zelfbeheer nadrukkelijk bij hun openbare ruimte betrokken. Zij krijgen het beheer in eigen hand en kunnen vervolgens een hogere beeldkwaliteit realiseren dan de gemeente. Bijkomend voordeel is dat zelfbeheer leidt tot meer betrokkenheid bij het beeld van de wijk en de sociale saamhorigheid in de wijk versterkt. Wanneer men samen verantwoordelijk is en het beheer uitvoert werkt men immers samen om te komen tot het gewenste beeld.

Uitgangspunt bij zelfbeheer is dat de bewoner zorg draagt voor het beheer van het groen. Bij aanvang van het project wordt in overleg met de gemeente, mogelijk door keuze uit een vastgesteld assortiment, de inrichting bepaald. Vervolgens zorgt de bewoner ervoor dat het groen er netjes en verzorgd uit ziet. De gemeente blijft verantwoordelijk voor grootschalige ingrepen, zoals het snoeien van bomen.

Zelfbeheer van groen stelt wel eisen aan de gemeentelijke organisatie. Een goede begeleiding is noodzakelijk om ongewenste situaties, zoals onvoldoende beheer of illegaal gebruik, te voorkomen. Zeker bij aanvang dient de bewoner

met raad en daad te worden bijgestaan. Het is dan ook van belang dat de gemeentelijke medewerkers die in dit traject betrokken worden goede communicatieve vaardigheden hebben. Daarnaast is een goede registratie noodzakelijk. De gemeente moet inzichtelijk hebben welke percelen door zelfbeheer onderhouden worden. Door de begeleiding, controle en registratie die nodig blijft, mag niet worden verwacht dat beheer door bewoners leidt tot een kostenbesparing op het beheer. Dit is natuurlijk mede afhankelijk van de bereidwilligheid en inzet van de bewoners. Wanneer een groep bewoners aangeeft graag dit beheer op zich te willen nemen, is de kans van slagen groter.

Het is aan te bevelen de invoering van zelfbeheer wijkgericht aan te pakken. Op perceelniveau is zelfbeheer niet wenselijk, aangezien dan een lappendeken ontstaat dat zowel qua beeld als beheer een ongewenste situatie oplevert. Door allereerst een keuze te maken voor een wijk en deze als pilotgebied aan te wijzen kan de gemeente ervaring op doen met zelfbeheer en vervolgens besluiten dit al dan niet in andere wijken toe te passen.

Uit de pilot kan blijken dat zelfbeheer niet in de gehele wijk wenselijk of haalbaar is. De gemeente heeft dan nog andere mogelijkheden om bewoners bij de openbare ruimte te betrekken. Bijvoorbeeld door een themadag, waarbij het thema zwerfvuil wordt aangepakt. Op zo'n dag worden de bewoners uitgenodigd, ondersteund door de gemeente, gezamenlijk zwerfvuil in de wijk op te ruimen. Ook hierdoor wordt de saamhorigheid in de wijk versterkt.

5.5 Vervanging groen

Het beheer van de openbare ruimte omvat niet alleen het reguliere onderhoud. Beheer heeft ook betrekking op de inrichting van de openbare ruimte en het reguleren en stimuleren van het dagelijks gebruik. Naast een kwalitatief goede beplanting betekent een goede openbare ruimte namelijk ook een openbare ruimte met een hoge gebruiks- en belevingswaarde. De gebruiker bepaalt hierbij waaraan behoefte is. Kinderen maken gebruik van speelvoorzieningen en informele groene speelgelegenheden. In parken is bij bewoners die een korte wandeling maken daarentegen behoefte aan een hoge belevingswaarde. Beheren betekent dan ook dat altijd wordt bekeken of de inrichting voldoet aan de functie. Zo nodig wordt de inrichting bijgesteld, zodat dit groen bij kan dragen aan een aantrekkelijke woon- en werkomgeving.

Middels reconstructies worden verouderde situaties aangepakt. Door de reconstructies in samenspraak met bewoners, de gebruikers van de openbare ruimte, uit te voeren, kunnen hun wensen worden meegenomen. Het gezamenlijk opstellen van een programma van eisen is hierbij een goed middel. Dit komt het gebruik en de waardering voor de openbare ruimte ten goede.

Bij reconstructies wordt de openbare ruimte integraal heringericht. Daarnaast dient plaatselijk versleten groen middels vervanging te worden hersteld. De diverse beplantingstypen hebben een levensduur die varieert van 25 tot 40 jaar, welke korter is dan verharding of riolering. In de diverse wijken uit de jaren 70 en 80 in de gemeente heeft de beplanting deze levensduur nagenoeg bereikt.

De komende jaren zal vervanging zich in deze wijken aandienen. Naast het afsterven van bomen en heesters na een zekere levenscyclus maken ook andere factoren vervanging noodzakelijk:

- Intensief gebruik van bijvoorbeeld gazons of speelterreinen
- Vandalisme, vernieling en schades
- Ziektes en plagen
- Veranderend gebruik van de openbare ruimte waardoor het groen niet meer de gewenste functie vervult

Door tijdig te vervangen wordt voorkomen dat afstervende of kwijnende bomen en heesters gevaar opleveren (omwaaien of takbreuk) voor hun omgeving. Daarnaast bevordert een verzorgde omgeving de betrokkenheid van bewoners bij hun eigen leefomgeving. Uiteraard dragen kale plekken en afgestorven planten niet bij aan een aantrekkelijke openbare ruimte.

5.6 Aanbesteding

Zowel het onderhoud als het vervangen en inrichten van het openbaar groen wordt door de gemeente gedeeltelijk uitbesteed aan aannemers.

Visie aanbesteding

Wanneer wordt gekozen voor uitbesteding is betrouwbaarheid, professionaliteit en degelijkheid belangrijk. Bij de aanbesteding van het groenonderhoud moet ook de visie van de gemeente duidelijk aanwezig zijn, zodat de kwaliteit en ontwikkeling van de beplanting gedurende lange tijd gewaarborgd is.

Omdat de kwaliteit van het groenonderhoud sterk bepalend is voor de ontwikkeling van een duurzame groenstructuur is het noodzakelijk dat de gemeente voorafgaand aan het uitbesteden uitgangspunten hiervoor opstelt. Hierin legt de gemeente de lange termijn visie voor het groenonderhoud vast en worden eisen opgesteld waaraan de uitvoerende partij moet voldoen om het groenonderhoud goed te kunnen uitvoeren. De uitgangspunten zijn als volgt.

Langlopende contracten

Door het groenonderhoud voor een langere periode door één partij uit te laten voeren wordt het eenvoudiger de opgestelde visie na te streven en krijgt de uitvoerder meer gevoel van betrokkenheid bij het aanwezige groen. Daarnaast geven langlopende contracten de gemeente meer zekerheid in prijs en ontstaat een vertrouwensrelatie met de uitvoerende partij.

Continuïteit in uitvoering

Zoals hiervoor ook al is aangegeven is het voor het ontwikkelen van een duurzame groenstructuur noodzakelijk om het groenonderhoud consequent en constant uit te voeren. Een goed voorbeeld hiervan is het dunnen van grove beplanting (bosplantsoen) om zo een goede samenstelling te krijgen van struiken en boomvormers. Wanneer dit dunnen niet consequent plaats vindt, heeft dit directe gevolgen voor het gewenste eindbeeld.

Concurrerende prijs

Wanneer de gemeente meerdere partijen uitnodigt om een prijs op te stellen voor het groenonderhoud, wordt het mogelijk te kiezen voor de partij die de beste prijs/kwaliteitsverhouding biedt.

Professionaliteit van de uitvoerder

Om het groen te ontwikkelen tot een duurzame groenstructuur moet verwacht kunnen worden dat de uitvoerder van het onderhoud beschikt over voldoende vakkennis om te bepalen wat juist is voor de ontwikkeling van het groen. Daarnaast dient gewerkt te worden met professioneel, degelijk en verzorgd materieel, wat op een juiste manier gebruikt wordt. Voor specifieke opdrachten zal de gemeente van de uitvoerende partij vragen om gespecialiseerde kennis voor de uitvoering van deze werkzaamheden.

Meedenken van uitvoerder bij groenonderhoud

De uitvoerder is door het regelmatige onderhoud sterk betrokken bij de inrichting van de openbare ruimte.

Hierdoor kan deze eenvoudig aangeven aan de gemeente waar zich in het groen knelpunten bevinden. Het betreft bijvoorbeeld plaatsen waar een plantsoort niet aanslaat of waar omgevormd moet worden zodat de beplanting beter voldoet aan de gevraagde functie. Daarnaast vinden regelmatig nieuwe ontwikkelingen plaats als het gaat om groenonderhoud. Door als gemeente samen met de uitvoerende partij na te denken over deze veranderingen is het makkelijker om groenonderhoud aan te passen aan deze nieuwe wensen en eisen.

Besteksvormen voor uitvoering van het groenonderhoud

Voor de uitvoering van het onderhoud wordt gebruik gemaakt van de RAW-bestekssystematiek. Hiervoor is het noodzakelijk dat de gemeente een duidelijke visie heeft op de kwaliteit van het openbaar groen en over feitelijke gegevens beschikt ten aanzien van het aanwezige groen. Het groenbeleidsplan geeft een duidelijke visie op het groen. In het beheersysteem (DG Dialog) van de gemeente zijn de areaalgegevens per beheergroep en -niveau te achterhalen.

Een bestekssystematiek kan vanuit twee methoden ontwikkeld worden:

Frequentiebestek waarin alle werkzaamheden qua handeling, frequentie en bewerkingpercentage exact worden omschreven. Deze bestekssystematiek wordt vooral toegepast bij harde samenwerkingsovereenkomsten en voor het uitvoeren van specifieke werkzaamheden waarvoor beeldnormen niet toereikend of overbodig zijn.

Prestatie- en/of beeldnormen waarin het beeld is opgenomen waaraan de openbare ruimte continu moet voldoen. Dit wordt omschreven door bijvoorbeeld een maximaal percentage onkruid en de maximale lengte van gazon. De prestatie en/of beeldnormen hebben als voordeel dat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kennis van de uitvoerende partij en dat tevens het toezicht eenvoudiger kan worden. Deze besteksvorm stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de organisatie van de aannemer op het gebied van meedenkend en gekwalificeerd personeel en zelfcontrole. Landelijk worden beeldnormen en beeldbestekken steeds vaker toegepast met goede resultaten.

Naast deze twee besteksvormen is het ook mogelijk een combinatie van beide toe te passen waarbij bepaalde beheertypen op frequentie en andere op beeld worden omschreven.

Aanbesteding van het groenonderhoud

De daadwerkelijke aanbesteding zal plaats vinden volgens het Europees aanbestedingsbeleid waarbij alle aanbestedingsreglementen gebonden zijn aan de Europese richtlijnen. Binnen de Europese richtlijnen wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën: werken, diensten en leveringen. Voor elke categorie is een drempelbedrag vastgesteld. Bij een geraamde waarde boven deze drempelwaarde moet openbaar worden aanbesteed. Een uitzondering hierop vormt het groenonderhoud. Dit valt onder de zogenaamde B-diensten waarop de drempelwaarden niet van toepassing zijn. Dit betekent

dat voor opdrachten in het groenonderhoud, ongeacht de omvang van het werk, onderhands kan worden aanbesteed mits dit achteraf wordt gepubliceerd in het Publicatieblad voor de Europese Unie. *(bron/ jurisprudentie o.a.: Vznr. Rb. Breda, 30 december 2004, LJN AS 3372)*

Het gunnen van het onderhoud kan plaatsvinden op basis van de laagst geboden prijs of op grond van een prijs/ kwaliteitsverhouding van de aanbieder. De zogenaamde EMVI (Economisch Meest Voordelige Inschrijving). Hierbij geeft de gemeente aan hoeveel waarde zij hechten aan eisen die in de opdracht zijn gesteld, door middel van een puntenbeoordeling. De gemeente kiest vervolgens op prijs en de van tevoren vastgestelde eisen/puntenbeoordeling welke partij het beste/ goedkoopste is en het onderhoud mag uitvoeren.

6. RICHTLIJNEN GROENVOORZIENINGEN

6.1 Groen bij in- en uitbreidingen

De gemeente Waalre dient tot 2015 honderd woningen per jaar te bouwen om aan zijn woningcontingent te voldoen. Inbreidingen hebben hierbij de voorkeur. Om aan de vraag te voldoen vindt echter ook uitbreiding plaats. Bij deze in- en uitbreidingen dient rekening te worden gehouden met het groen: hoofdstructuren dienen als aanknopingspunt te worden gezien en nevenstructuren mogen veranderingen ondergaan, mits deze in de in- en uitbreiding volledig gecompenseerd worden.

Inbreidingen

Inbreidingen vinden plaats rond de centra van de kernen. Deze centra worden gekenmerkt door een hoge bebouwingsdichtheid. Vanwege de zware financiële inspanning die gevraagd wordt bij een stedelijke inbreiding, dient met een hoge dichtheid gebouwd te worden. Dit wordt bereikt met de bouw van eengezinswoningen en meerlaagse bebouwing, welke de overhand heeft. Ruimte voor groen bij inbreidingen is schaars. Toch is groen nodig voor een goede leefomgeving. Een goed voorbeeld van een plantsoen bij een inbreiding is de inrichting van het Kosterhof.

Het groen dat aanwezig is op de locatie van de inbreiding, dient meegenomen te worden in het planproces. Het gaat om duurzaam groen zoals bomen. Ook karakteristieke groenelementen (oude hagen en houtwallen) verdienen aandacht.

Tijdens het traject is een beoordeling van het aanwezige

groen gewenst. Hiermee wordt inzicht verkregen in de waarde van het groen in het plangebied. Bij deze beoordeling kunnen de volgende aspecten worden bekeken:

- leeftijd van het groenelement
- soort van het groenelement (bijzondere soort)
- maakt de boom deel uit van de hoofdgroenstructuur
- is het groenelement als solitair waardevol
- vitaliteit van het groenelement (levensverwachting)
- aanplant van het groenelement om specifieke reden (een 'gedenkboom' die bijvoorbeeld is aangeplant n.a.v. bevrijding W.O.II, geboorte prins(es) koninklijk huis of lokale aangelegenheden)

Wanneer bestaand groen wordt behouden bij een inbreiding is naast beschermende maatregelen actieve controle gedurende de werkzaamheden noodzakelijk.

Uitbreidingen

Bij uitbreidingen speelt groen een belangrijke rol. Het landschap is het uitgangspunt voor de stedenbouwkundige structuur. Nadrukkelijk wordt de relatie gezocht met het landschap. De bebouwing dient in harmonie met het landschap te worden geplaatst. Het groen geeft op twee manieren invulling aan de uitbreidingen: groen binnen de uitbreidingen en groen dat deel uitmaakt van de dorpsrand.

Groen binnen uitbreidingen

Bij groen binnen uitbreiding is de nevenstructuur per buurt

Hoge bebouwingsdichtheid met weinig ruimte voor groen

Kosterhof, parkachtig groen omgeven door inbreidingsbebouwing

Bebouwing in harmonie met het landschap

Waardevolle beuken zijn behouden bij nieuwbouw

Uitbreiding staat in relatie met het landschap

Overgang Waalre-West naar buitengebied wordt met groen op kopgevel verzacht

(hoofdstuk 4) leidend. Snippergroen in de wijken moet worden voorkomen. Grotere groeneenheden die voor de aankleding zorgen bepalen het beeld. Een groeneenheid bestaat uit één of meerdere beplantingseenheden. Beplantingseenheden zijn heesters, hagen, gazon en dergelijke. Daarnaast dient het verkeer door geleidende structuren van bomen in grasstroken of heesterbermen gestuurd te worden.

Een belangrijk thema bij uitbreidingen dat een nadrukkelijke relatie heeft met groen is het afkoppelen van hemelwater. Het opvangen van regenwater in infiltratievoorzieningen of de berging van water in waterpartijen heeft invloed op de inrichting van het openbaar groen. Infiltratievoorzieningen zoals wadi's nemen aanzienlijke ruimtes in beslag. Een passende inrichting en een combinatie van functies kunnen deze voorzieningen tot aantrekkelijke en bruikbare elementen in de groenstructuur maken.

Groen aan de randen van uitbreidingen
Dorpsuitbreidingen dienen goed gepland te worden. Het is daarbij belangrijk dat ze worden opgenomen in het landschap. Groen speelt een belangrijke rol in de beleving van het landschap vanuit de uitbreiding en vice versa. Van belang is dat uitbreidingen zoals Waalre-noord geen afbreuk doen aan het landschap. Bebouwing moet zo worden geplaatst dat het in harmonie is met het landschap. Verweving van groene en rode functies en beleving van het landschappelijke beeld speelt hierin een belangrijke rol.

Verweving groene en rode functies

Er is steeds meer vraag naar wonen in een groene omgeving. Daarbij wordt wonen in de dorpsrand steeds populairder. Door binnen de dorpsrand een goede afstemming te creëren tussen de functies wonen, recreëren en groen zal aan de wensen van de bewoner worden voldaan. Daarmee wordt een multifunctionele invulling gegeven aan de ruimte binnen de uitbreiding.

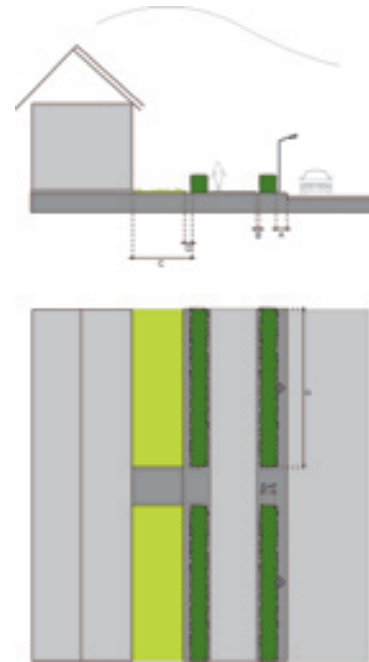
De inrichting dient zo te worden afgestemd dat bebouwing geen contrast vormt met het landschap. De huidige contouren van het landschap, zoals wegen, verkavelingspatronen, bomenlanen en bosschages/houtwallen vormen een goede basis. De bebouwing dient is deze landschappelijke structuur ingepast te worden. Dit is tevens te realiseren door open ruimten in de structuur van de uitbreiding op te nemen, zodat het landschap de dorpskern binnenkomt. Deze open ruimten dienen te worden ingevuld met gebiedseigen beplanting. Door bebouwing met de voorkant naar het landschap te richten, houdt de gemeente de inrichting van de dorpsrand in eigen hand. Met lanen en bosjes kan een visueel aantrekkelijke rand worden gecreëerd.

6.2 Richtlijnen groen

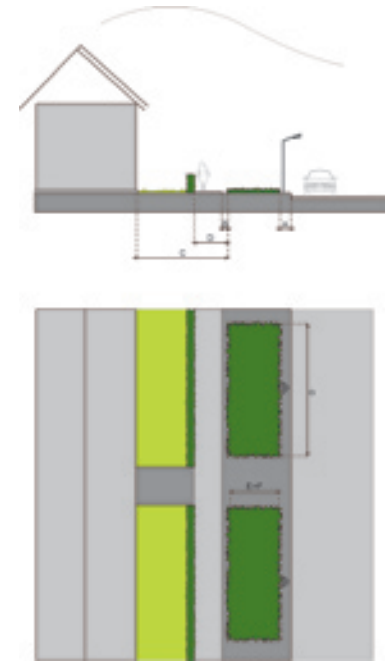
In de planontwikkeling dient direct aandacht te zijn voor de beheeraspecten. Dit voorkomt klachten en hoge beheerkosten in een later stadium. Bij de inrichting is met name de omvang van de groenelementen van belang. De vastgestelde normen in het bomenbeleidsplan

vormen de richtlijnen voor de bomen. De normen van de beplantingseenheden zijn vermeld in onderstaande tabel.

In de richtlijnen zijn minimale afmetingen en plantafstanden gegeven. Door deze richtlijnen in acht te nemen ontstaat een beheerbare groenstructuur. Deze normen zijn op de eerste plaats te gebruiken bij herinrichting. Door de normen in acht te nemen kan de beheerbaarheid worden vergroot. Ook bij nieuwbouw bieden de richtlijnen ten aanzien van beheer in principe goede uitgangspunten. Omwille van de belevingswaarde en functionaliteit gaat bij nieuwbouw de voorkeur echter uit naar grotere groenvlakken. In de ontwerpfase zijn deze nog goed in te passen.

Richtlijnen hagen

Richtlijnen (bodembedekkende) heesters

	<i>bosplantsoen</i>		<i>sierheesters en heesterrozen</i>		<i>bodembedekkende heesters</i>		<i>botanische rozen en bloemperken</i>		<i>hagen</i>		<i>gras</i>	
bovengrondse ruimte												
A minimale afstand tot rijbaan	2.50	m	0.50	m	0.30	m	0.20	m	0.50	m	nvt	
B minimale afstand tot fiets/voetpad	3.50	m	0.50	m	0.30	m	0.20	m	0.30	m	nvt	
C minimale afstand tot gevel	2.50	m	2.50	m	nvt		nvt		0.50	m	nvt	
D minimale afstand tot kavelgrens	nvt		nvt		nvt		nvt		0.50	m	nvt	
E minimale vakbreedte	5.00	m	2.00	m	1.00	m	1.00	m	0.50	m	2.00	m
F minimale vaklengte	10.00	m	4.00	m	2.00	m	1.00	m	3.00	m	3.00	m
G minimale oppervlakte	50.00	m ²	8.00	m ²	2.00	m ²	5.00	m ²	nvt		6.00	m ²
H maximale oppervlakte	nvt		200.00	m ²	100.00	m ²	50.00	m ²	nvt		5000.00	m ²

6.3 Ontwikkelingsmogelijkheden van ecologische kwaliteiten

Ecologie is een veel gebruikte term. Met de term wordt bedoeld dat verschillende soorten flora en fauna verbonden zijn aan een type omgeving. Elke plant en dier stelt eisen aan de leefomgeving. Zo is het vestigen van flora afhankelijk van de bodemsoort, hoeveelheid (zon)licht, vochtigheidsgraad en de voedselrijkdom. Dit zijn uitgangspunten in een natuurlijke situatie. Door de natuur zijn zijn loop te laten gaan kunnen flora en fauna leven in de natuurlijke omgeving.

Om natuurbeleving voor bewoners mogelijk te maken moet worden gekeken wat de kansen zijn voor het ontwikkelen van de ecologische kwaliteiten binnen de kernen. Het voorkomen van bijzondere of waardevolle soorten is hierbij geen doel op zich. Natuurbeleving in de directe woonomgeving staat voorop.

De randen van de kernen zijn geschikt om ecologische kwaliteiten te ontwikkelen. Grote delen van de randen bestaan uit natuurlijke elementen, zoals de bosgebieden tussen Waalre, Aalst en Voldijn en de Moerputten ten noordoosten van Ekenrooi. Deze randen dienen benut te worden om een natuurlijker beeld te creëren waarmee ook ecologische kwaliteiten worden ontwikkeld. Daarnaast kunnen, daar waar ruimte voldoende is, deze ecologische kwaliteiten vanuit de rand worden doorontwikkeld binnen de kernen. Van belang is dat hier tussen verbindingen ontstaan, zodat planten en dieren ook in de kern kunnen komen.

Groen binnen de woonstraten blijft voldoen aan het

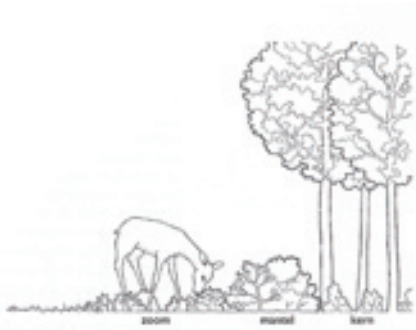
cultureel beeld, zoals dat in de zonering is vastgelegd. Een natuurlijke, minder verzorgde uitstraling, werkt hier mogelijk aanstootgevend en zou de betrokkenheid van bewoners bij hun directe woonomgeving kunnen verminderen. Ecologie kan worden bevorderd door cultureel beplanting in de woonstraten toe te passen die dieren aantrekt door bloeiwijze en besdracht.

Realisatie van ecologie in Waalre

Nu randvoorwaarden zijn opgesteld is het mogelijk een uitwerking te geven voor plaatsen waar de ontwikkeling van ecologische kwaliteiten kan plaatsvinden.

Bosranden

De bosgebieden dringen door tot in de kernen van Waalre en dragen zo bij aan de natuurbeleving. Normaal gesproken bestaat een bosvegetatie uit een horizontale zonering: kern-mantel-zoom. De mantel- en zoomzone ontbreken grotendeels bij de bossen in Waalre. De mantelzone bestaat uit een smalle kronkelige strook, voornamelijk begroeid met struikvormers. In deze strook komt meer zonlicht en regen, wat het tot een ideale vestigingsplaats maakt voor florasoorten die niet of nauwelijks voor komen in de kern van een bos. De zoom is een zone met hoog opschietende overblijvende kruiden. Soorten die hier voor komen zijn ruigtekruiden en bosrandsoorten. Door een horizontale zonering van het bos te realiseren is kap nodig, maar daarmee wordt het inheemse plantenbestand meer divers en wordt het bos interessanter voor verschillende soorten fauna. De realisatie van deze zonering kan met behulp van de bosnota, het beheerplan voor de gemeentelijke bossen, worden ingezet.

Mantel, kern, zoomvegetaties vergroten diversiteit

Groenzones vanuit de rand de wijk in met ruw gras

Ruw gras en bomen brengen ecologie tot aan de randen van de wijk

Grote beplantingseenheden

Binnen de gemeente zijn grote beplantingseenheden te vinden die ecologisch aantrekkelijk zijn. Voorbeelden zijn watergangen, grasstroken en bosplantsoensingels. Deze dringen vanuit het buitengebied diep door tot in de kernen waardoor ecologie zichtbaar wordt.

De ecologische kwaliteiten van watergangen en grasstroken kunnen worden ontwikkeld door de watergangen en grasstroken extensiever te maaien en het maaisel af te voeren. Door vershraling ontstaan bloemrijke bermen met planten die hier van nature voorkomen. Tevens worden hiermee verschillende soorten insecten en vlinders aangetrokken.

De singels met bosplantsoen kunnen de natuurbeleving bevorderen door de grotere diversiteit aan flora die zich hierin ontwikkelt. Net als bij de horizontale zonering van bossen kan een menging uit heesters en kruiden ontstaan, welke interessant zijn voor vogels om in te nestelen.

6.4 Groen en luchtkwaliteit

Luchtkwaliteit is een actueel thema dat ook in de gemeente Waalre hoog op de agenda staat. Groen is van invloed op de luchtkwaliteit en kan een rol spelen bij de verbetering ervan. Dit gebeurt onder andere door de opname van CO₂ en het vastleggen van fijn stof. Dit fijn stof wordt op het blad van beplanting vastgelegd en ook op takken en twijgen. Een deel van het stof kan middels regen en sterke wind weer loskomen. Bij afspoeling komt fijn stof niet terug in de lucht maar in de bodem. Sommige verbindingen die aan de stofdeeltjes vastzitten, kunnen in gezonde bodems onschadelijk worden gemaakt. Één boom in de stad legt netto gemiddeld evenveel fijn stof vast (100 gram per jaar) als licht stadsverkeer produceert over 1500 kilometer.

Naast bomen en bossen leggen ook andere beplanting en gevel- en dakgroen fijn stof vast. Afhankelijk van de situatie (hoeveelheid, vorm, positie en type van het groen) vangen groenelementen maximaal 15-20 procent van het aanbod aan fijn stof af. De fixatie van fijn stof door vegetaties staat wetenschappelijk niet meer ter discussie. Momenteel wordt wel nog veel onderzoek gedaan naar het exacte effect van groenelementen op de lokale concentratie langs zij wegen.

Ook de gemeente Waalre onderzoekt, samen met Kenniscentrum Duurzame Stad- en Streekontwikkeling (KDS) in Eindhoven en Triple E in Arnhem, de mogelijkheden groen te gebruiken als filter. Deze organisaties doen op diverse locaties in de regio Eindhoven onderzoek naar de mogelijkheden van groene maatregelen om fijn stof aan te pakken.

Het Tongelreepdal biedt mogelijkheden voor ontwikkelen ecologie

Met name langs Eindhovense weg is fijnstof een belangrijk knelpunt

De pilot in Waalre kenmerkt zich doordat toepassing van luchtzuiverend groen vroeg bij de ruimtelijke planvorming van de nieuwe wijk Waalre-Noord wordt betrokken.

Met de pilot wil de gemeente Waalre bereiken dat:

- a) De definitieve groenstructuur die in de openbare ruimte van de nieuwe wijk wordt aangeplant, optimaal fijn stof uit de lucht verwijdert;
- b) Ten behoeve van de stedenbouwkundige planvorming zoals de ontwikkeling van woonwijken, de ervaringen van de pilot leiden tot een integraal groenbeleid dat is ingebed in de gemeentelijke organisatie;
- c) De projectontwikkelaars en de toekomstige bewoners worden gestimuleerd om op privaat terrein luchtzuiverend groen toe te passen.

Dit onderzoek zal bijdragen aan meer kennis en ervaring over het toepassen van groen ten behoeve van de reductie van fijn stof in Waalre. Op voorhand staat vast dat dit groen, mits op de juiste wijze toegepast, een positieve bijdrage levert. Het behoud van kwalitatief groen in Waalre is dan ook niet alleen van belang ten behoeve van de gebruiks- en belevingswaarde maar ook ten behoeve van een aangenaam leefklimaat.

7. UITGIFTE GEMEENTELIJK EIGENDOM

De gemeente krijgt regelmatig verzoeken van bewoners om gemeentelijk eigendom te verkopen. Het gaat om kleine percelen openbaar groen. Daarnaast kan de gemeente zelf percelen te koop of te huur aanbieden.

Openbaar groen levert een belangrijke bijdrage aan de uitstraling en het functionele gebruik van de openbare ruimte. Het belangrijkste groen is opgenomen in de hoofd- en nevenstructuur. Dit groen draagt in sterke mate bij aan het groene beeld van de kernen. Het betreft onder andere diverse parkgebieden en het groen in centrumgebieden.

Het groen in de hoofd- en nevenstructuur wordt niet verkocht. Ook groen in woonstraten dat ter aankleding dient komt niet voor verkoop in aanmerking, evenals groen met gemeentelijke bomen en lantaarnpalen, speelplekken in de wijken en grotere groeneenheden (> 75m²). Dit groen bepaalt het woongenot in de kernen en heeft tevens een gebruiksfunctie.

De verkoop van restpercelen zal daarnaast plaats vinden binnen bepaalde ruimtelijke kaders, zodat de uitgifte niet leidt tot ongewenste situaties ten aanzien van onder andere beheer en (toekomstige) inrichting. Het betreft de volgende kaders:

- Uitgifte groeneenheid leidt niet tot het onbereikbaar worden van andere groeneenheden.
- Uitgifte groeneenheid leidt niet tot verdere versnippering. Uitgifte vindt alleen plaats per stedenbouwkundige eenheid of woningblok om de

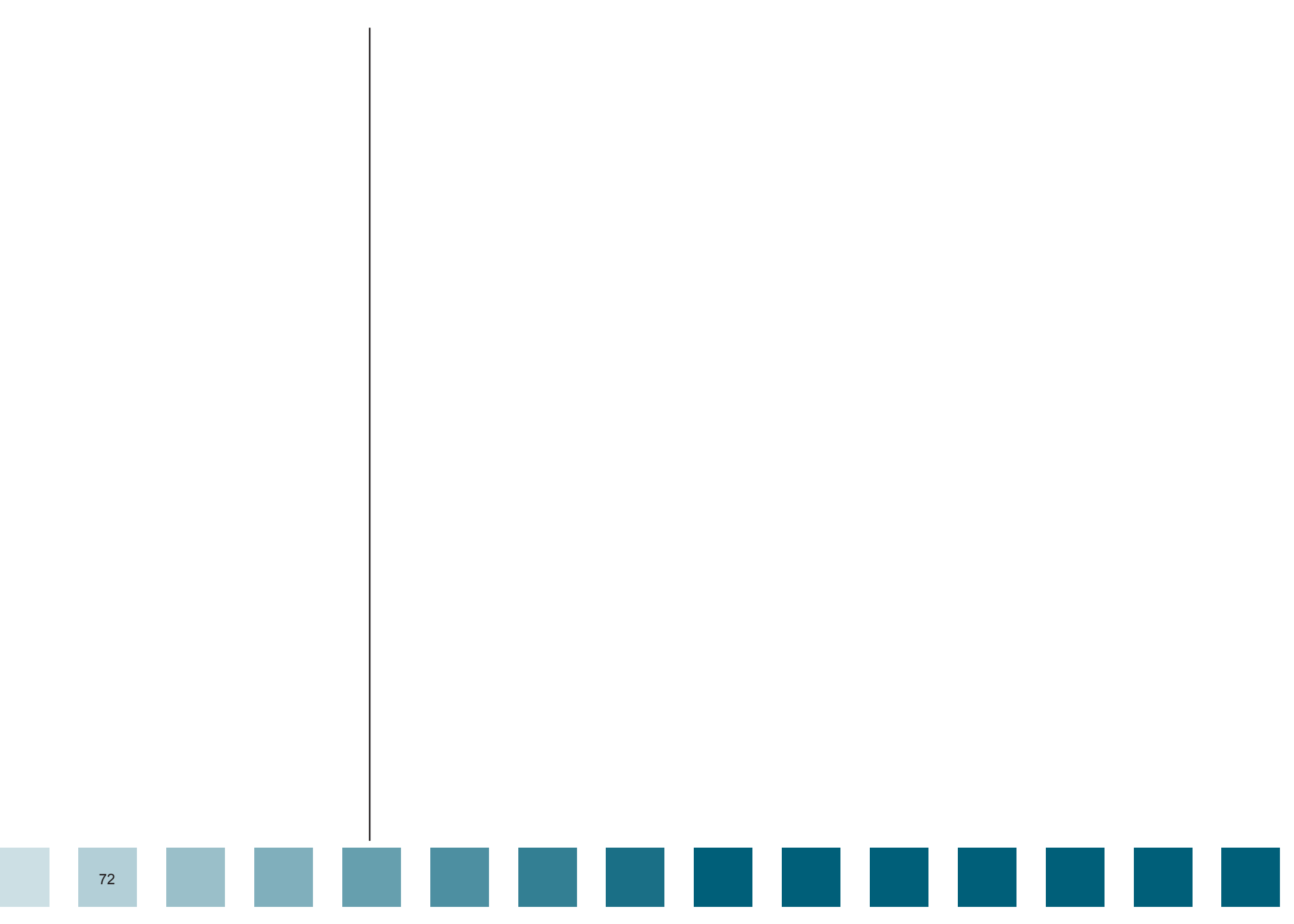
effectiviteit van het beheer van het resterende openbaar groen te behouden. Indien het perceel grenst aan de percelen van meerdere eigenaren, worden deze gevraagd of zij geïnteresseerd zijn. Zij worden in de gelegenheid gesteld een (evenredig) deel snippergroen aan te schaffen. Aan de hand van het aantal geïnteresseerde dat zich meldt wordt de grond verdeeld.

- Verkoop mag niet ten koste gaan van het efficiënt onderhouden en beheren van het openbare groen. Het resterende openbare groen dient in verband hiermee een bepaalde minimale breedte en omvang te behouden. De exacte richtlijnen zijn opgenomen in par. 6.2. Richtlijnen groen in dit groenbeleidsplan
- Verkoop zal niet plaats vinden wanneer hierdoor de sociale veiligheid of het algemene gevoel van veiligheid wordt aangetast. Te denken valt aan ongewenste versmalling van het straatprofiel, plaatsing van hoge schuttingen of minder openbare verlichting.

Verzoeken tot verkoop worden in behandeling genomen door de afdeling grondzaken. Naast de opgenomen richtlijnen vanuit het oogpunt van groen spelen bij de afweging tot verkoop ook zaken als de verkeerssituatie, de aanwezigheid van kabels en leidingen en toekomstige gemeentelijke plannen een rol in de afweging tot verkoop. Daarnaast dient altijd rekening gehouden te worden met de belangen van omwonenden, zodat geen conflictsituaties ontstaan.

Snippergroen waarvoor verkoop afgewogen kan worden

8. FINANCIËN

Een aantrekkelijk groen beeld vraagt om een constante inspanning van de gemeente. Zowel voor inrichting, onderhoud als vervanging dient voldoende budget beschikbaar te zijn.

Het *inrichten* van de openbare ruimte bij nieuwbouw is opgenomen in de totale exploitatie van het project. Het is voor de gemeente van belang vroegtijdig bij de inrichting van de openbare ruimte betrokken te zijn. Op de eerste plaats om een aantrekkelijke groenstructuur te realiseren, die aansluit bij het groene karakter van de gemeente Waalre. Daarnaast is een goed inrichting de basis voor een onderhoudsvriendelijke openbare ruimte.

Voor het *onderhoud* van het openbaar groen is structureel budget beschikbaar. De uiteindelijke kosten zijn afhankelijk van het gewenste beeld dat in de diverse zones door de politiek en bewoners wordt verlangd. Naast de kosten voor regulier onderhoud is budget noodzakelijk voor veiligheidscontroles van bomen.

In par. 6.4 is ingegaan op de *vervanging en herinrichting* van groen. Het is aan te bevelen hiervoor jaarlijks een bedrag te reserveren, zodat hieraan structureel invulling gegeven kan worden en achterstanden worden voorkomen. Bij deze vervanging en herinrichting dient gewerkt te worden volgens de in dit plan aangegeven richtlijnen. Hierdoor ontstaat een groenstructuur die zowel aantrekkelijk als onderhoudsvriendelijk is.

In bijgaande tabel zijn de theoretische vervangingkosten voor het areaal van de gemeente Waalre weergegeven op basis van de zogenaamde technische afschrijving. Deze is bepaald op basis van het werkelijke areaal (gegevens groenbeheersysteem gemeente september 2007), een inschatting van de gemiddeld levensduur en een grove berekening van de gemiddelde vervangingskosten. Hierbij zijn geen kosten voor ontwerp en nazorg opgenomen. In deze staat worden de volgende termen gebruikt:

Beheergroep:	type beplanting dat vervangen wordt
Areaal:	aantal eenheden die voorkomen in het openbaar groen van de gemeente Waalre
Eenh.:	eenheid waarin de hoeveelheid van de beheergroep wordt uitgedrukt
Levensduur:	de gemiddelde, theoretische levensduur van de betreffende beheergroep alvorens de kwaliteit dusdanig verminderd is dat het gewenste beeld niet meer gerealiseerd wordt
Vervangingskosten:	kosten voor het vervangen van 1 eenheid van de betreffende beheergroep
Theoretische vervangingswaarde	theoretisch bepaalde vervangingswaarde van de betreffende beheergroep in de gemeente Waalre (areaal x vervangingskosten)
Jaarkosten:	budget dat jaarlijks nodig is om het groen te vervangen. (theoretische vervangingswaarde/ levensduur)

Beheergroep	Areaal	Eenh.		Levensduur	Vervangingskosten		Theoretische vervangingswaarde	Jaarkosten
Bomen in verharding	1949	st.		50	€ 920,00		€ 1.793.080	€ 35.862
Bomen in beplanting en gras	5335	st.		60	€ 520,00		€ 2.774.200	€ 46.237
Bomen in berm	4959	st.		60	€ 460,00		€ 2.281.140	€ 38.019
Knotbomen	366	st.		60	€ 680,00		€ 248.880	€ 4.148
Leibomen	44	st.		60	€ 680,00		€ 29.920	€ 499
Subtotaal							€ 5.334.140	€ 88.902
Hagen	11011	m1		30	€ 26,50		€ 291.792	€ 9.726
Blokhagen	8270	m2		30	€ 42,00		€ 347.340	€ 11.578
Bodembedekkers	37675	m2		30	€ 24,00		€ 904.200	€ 30.140
Vaste planten	347	m2		20	€ 30,00		€ 10.410	€ 521
Heesters	44562	m2		30	€ 12,75		€ 568.166	€ 18.939
Bosplantsoen	77651	m2		40	€ 4,75		€ 368.842	€ 9.221
Subtotaal							€ 2.490.749	€ 80.125
Gazon (incl. speelweide)	138550	m2		40	€ 0,79		€ 109.455	€ 2.736
Subtotaal							€ 109.455	€ 2.736
Totaal							€ 7.934.344	€ 171.763

Deze kosten zijn theoretisch bepaald. In de praktijk zijn de leeftijdsopbouw van de beplanting, de kwaliteit ervan en de eisen die eraan gesteld worden natuurlijk ook van belang voor het bepalen van de noodzakelijke vervangingen. Voor het gelijktijdig vervangen van beplanting is het daarnaast nodig afwegingen te maken in type beplanting, structuur en functie van het groen.

Door gedegen beheer wordt de levensduur van de beplanting bevorderd. Om te bepalen waar vervanging daadwerkelijk noodzakelijk is, dient periodiek (ca. 2 – 4 jaar) dan ook een inventarisatie uitgevoerd te worden. Deze inventarisatie biedt aanvullende uitgangspunten om de budgetten voor de volgende jaren te bepalen.

De theoretische kosten zijn een goede basis voor het bepalen van de budgetten. In deze theoretische kosten zijn overigens ook de vervangingen van groen bij (grote reconstructie)w erkzaamheden en werkzaamheden van de eigen dienst opgenomen. Veel wijken in Waalre en Aalst zijn gebouwd in

de jaren '70 en '80. In deze wijken dient vervanging zich de komende 10 jaar aan. Om deze vervangingen mogelijk te maken is nu structureel budget nodig.

Het opnemen van een jaarlijks vervangingsbudget in de begroting heeft de volgende voordelen:

- Door de vaste positie van vervangingen in de begroting wordt instandhouding van het kapitaalgoed verzekerd
- Kleine vervangingen kunnen op een heldere manier een plaats krijgen in de begroting, zonder omslachtige budgetaanvragen
- Onder normale omstandigheden blijven onverwachte kosten voor vervangingen uit

Ook vervanging is gericht op het realiseren van een duurzame en onderhoudsvriendelijke groenstructuur. Hierdoor blijven de beheerkosten stabiel.

9. CONCLUSIES

Waalre kent een groen beeld en staat bekend om zijn groene uitstraling. Het in stand houden van dit beeld vraagt echter om inspanningen.

De groene omlijsting van de dorpskernen is beschermd in het streekplan. De dorpsranden vormen de schakel tussen dorp en landschap. De ligging van het Tongelreepdal in de dorpskern is hierbij uniek. De veelzijdige beleving van het landschappelijke groen bepaalt mede het groene imago van Waalre. Steeds meer groene ruimte in de kernen wordt opgeofferd voor in- en uitbreidingen. Met name in de randgebieden heeft dit grote gevolgen. Doorzichten naar het Dommeldal vanuit de Groene Spie zijn sterk afgenomen. Een passende groene inrichting bij inbreidingen en het behouden van groen en de relatie met het landschap bij uitbreidingen voorkomt dat Waalre haar groene karakter verliest.

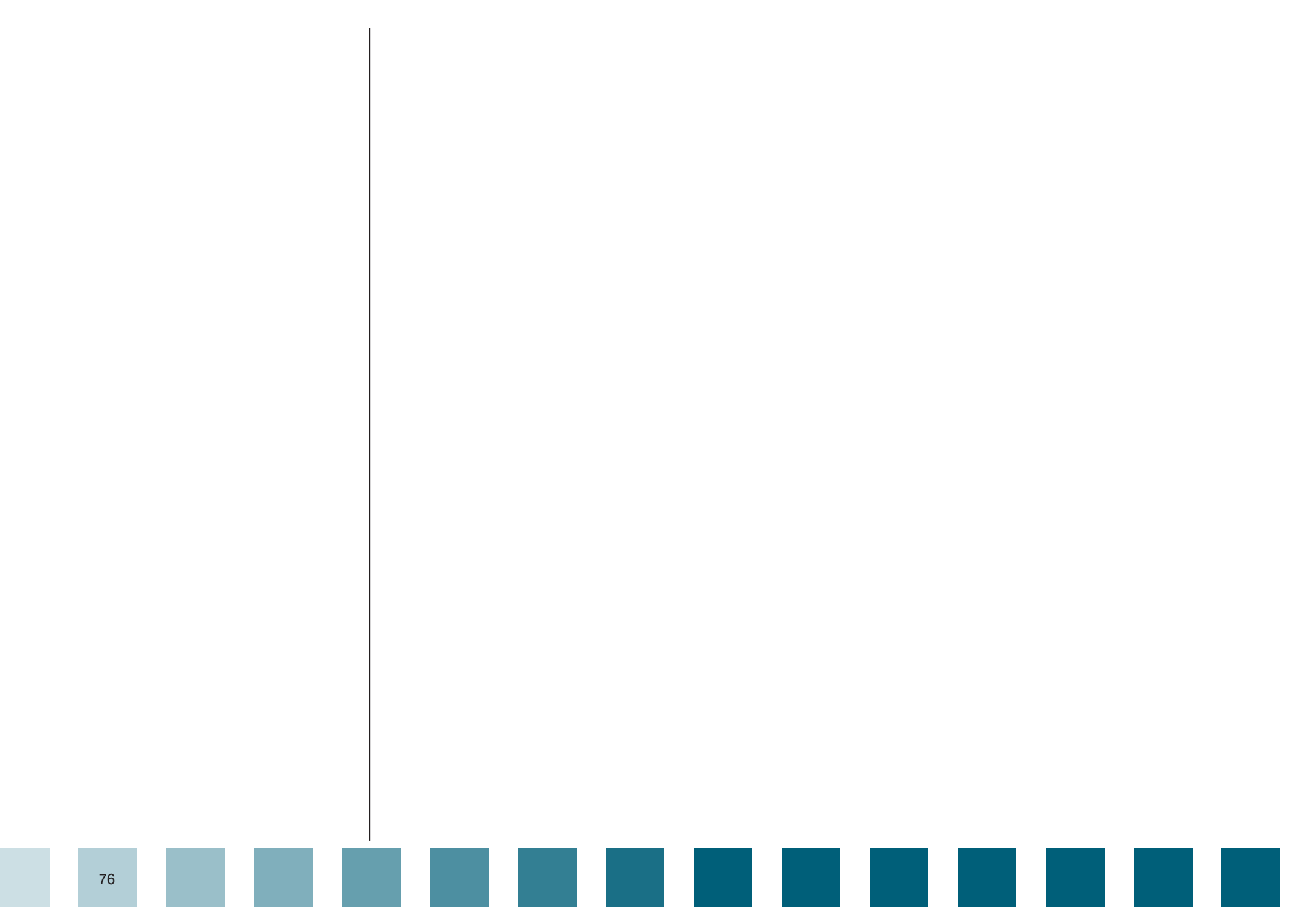
De (beschermd) groene omlijsting zal nader ingevuld moeten worden, zodat een verweving ontstaat tussen natuur, landschap en stedelijke gebied. Geleidelijke overgangen ontstaan op de eerste plaats door het gebruik van kenmerkende groenelementen van het aanwezige landschapstype. Houtwallen en boomgroepen in het Kempisch cultuurlandschap, mantel-kern-zoom vegetaties in de bosgebieden, heidevelden op de hogere gronden en natte graslanden en bosjes in de beekdal. De verweving wordt tevens vergroot door het creëren van doorzichten. Toekomstige ontwikkelingen rond de groene verbinding,

Waalre-noord en het Tongelreepdal bieden hiertoe mogelijkheden.

De hoofdgroenstructuur dient zich te onderscheiden van de nevenstructuren door het benadrukken van vlakken, lijnen en punten. De dorpscentra worden benadrukt met boomgroepen, heestervakken en/of hagen. Belangrijke ontsluitingswegen hebben een begeleidende beplanting van laanbomen. Specifieke punten worden benadrukt met heestervakken of boomgroepen. Het benadrukken van de hoofdgroenstructuur is belangrijk voor het behoud van het groene imago van de gemeente Waalre.

De verschillende wijken hebben een herkenbare, eigen identiteit. De groenstructuur moet aansluiten op de stedenbouwkundige structuur van de wijk. In de wijken worden verschillende groentypen gebruikt, waardoor een aantrekkelijke groenstructuur ontstaat.

In de wijken is duurzaam, onderhouds- en gebruiksvriendelijke beplanting het doel. De groene inrichting in de wijken is gericht op het gebruik. Spelen, verblijven en een ommetje maken in het groen zijn de hoofdoelen. De inrichting bestaat voornamelijk uit grote groeneenheden, die bestaan uit verschillende beplantingstype. Dit geeft een rustig beeld en is onderhoudsvriendelijk.

LITERATUUR

Boeken

Reuver, P.J.H.M., Tussen beplantingsplan en eindbeeld, Het beheer van bosplantsoen, Vijfde geheel herziene druk, Arnhem, IPC Groene Ruimte, 1997

Steenis, M. van (red.), Groen en gemeenten: nieuwe ideeën, Handleiding groen, natuur en landschap, Den Haag, VNG uitgeverij, 1997

Steehouder, M. e.a., Leren communiceren, Handboek voor mondelinge en schriftelijke communicatie, 3e geheel herziene druk, Groningen, Uitgeverij Wolters-Noordhoff, 1992

Beleidsplannen

Baal, A. van, Onderweg naar een toeristisch en recreatief Waalre, Inventarisatie toerisme en recreatie in de gemeente Waalre, Waalre, 2004.

Bont, A. de, e.a., Structuurplan Waalre, 2003

Bont, A. de en Dusée, R., Woningbouw gemeente Waalre, projectenplan, Eindhoven 2004

BTL Advies, Bomenbeleidsplan gemeente Waalre, Eindconcept, Oisterwijk, 2007

Grontmij, Gebiedsvisie Waalre-Noord, Samen bouwen aan een nieuwe wijk, 2007

Kragten, Gemeente Waalre, Wegcategoriseringsplan, Evaluatie & aanbevelingen, 2001.

Geel, H. van en Theunisz, R., Inrichtingsvoorstel De Pracht, 2001.

Oranjewoud, Groeninventarisatie en groenbeheerplan voor de gemeente Waalre, Oosterhout, 1990

Oranjewoud, Groenstructuurplan gemeente Waalre, Groenfontein, Oosterhout, 1992

Oranjewoud, Schetsplan Ekenrooi-noordoost, gemeente Waalre, 1997

Speller Co Meerding, Gemeente Waalre, Bestemmingsplan Ekenrooi-oost natuurontwikkeling, 1999

Speller Co Meerding, Gemeente Waalre Ekenrooi-oost inrichtingsplan natuurontwikkeling, Concept, 2000

Vermeulen, D. en Bros, J., Ruimte voor de jeugd in Waalre, Rapportage van het onderzoek naar speelruimte in de gemeente Waalre, Amersfoort, 2001

Vogelesang, E.J. (red.), Landschapsbeleidplan, 1992.

